

Nr 107

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående organisation
m. m. av försvarets materieförvaltning i central instans
m. m.; given Stockholms slott den 8 mars 1968.*

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Sven Andersson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås, att ett för försvaret gemensamt materielverk — försvarets materielverk — inrättas den 1 juli 1968. Det nya verket skall överta de uppgifter som nu ankommer på försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen samt försvarets förvaltningsdirektions samordnande uppgifter på materielområdet.

Ledningen av det nya verket skall utövas av en styrelse och en verkschef. Verkschefen skall vara generaldirektör. Verket föreslås bli indelat i fem huvudavdelningar, av vilka fyra närmast motsvarar nuvarande armé-, marin- och flygförvaltningarna och försvarets intendenturverk. De skall benämnas armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen, flygmaterieförvaltningen och intendenturmaterieförvaltningen. Till en femte huvudavdelning — administrativa avdelningen — har förts de uppgifter som f. n. ankommer på de administrativa byråerna.

Den föreslagna omorganisationen ingår som ett första led i en strukturomvandling av försvarets materieförvaltning i central instans. Utöver samordningen på det administrativa planet påverkas försvarsgrensförvaltningarnas och intendenturverkets inre organisation inte nämnvärt av de nu aktuella organisationsändringarna. Personalorganisationen blir i stort sett oförändrad.

I propositionen begärs anslag för budgetåret 1968/69 till försvarets sjukvårdsstyrelse och försvarets materielverk med sammanlagt 3 725 000 resp. 146 075 000 kr.

Utdrag av protokollet över försvarsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 8 mars 1968.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LANGE, KLING, JOHANSSON, HOLMQVIST, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, GUSTAFSSON, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, MOBERG.

Chefen för försvarsdepartementet, statsrådet Andersson, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *organisation m. m. av försvarets materieförvaltning i central instans m. m.* och anför.

1. Inledning

Den centrala förvaltningsorganisationen inom krigsmakten omfattar fem olika förvaltningsgrenar, nämligen civilförvaltning, sjukvårdsförvaltning, fortifikations- och byggnadsförvaltning, intendenturförvaltning och tygförvaltning. Varje förvaltningsgren med undantag för tygförvaltningen leds av ett för försvaret gemensamt verk. Tygförvaltningen är uppdelad på tre verk — arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen — vilka var för sig i huvudsak svarar mot en av försvarsgrenarna.

Tygförvaltningens nuvarande organisation fastställdes genom beslut av 1954 års riksdag (prop. 1954: 109, SU 133, rskr 319) och har sedan dess endast varit föremål för smärre ändringar. Principen om ledning försvarsgrensvis modifieras bl. a. genom den s. k. huvudförvaltningsprincipen och genom att i verksorganisationen ingår vissa arbetsenheter för särskilda förvaltningsuppgifter som är gemensamma för försvarsgrenarna. Samordningsfrågor handhas av försvarets förvaltningsdirektion. Möjligheterna att på detta sätt nå en tillfredsställande samordning av tygförvaltningstjänsten på central nivå har emellertid visat sig vara starkt begränsade. Samtidigt har behovet av ökad samordning på tygförvaltningsområdet gjort sig alltmer gällande.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade chefen för försvarsdepartementet år 1964 direktören Hugo Larsson för att utreda organisationen av krigsmaktens tygförvaltning i central instans m. m. och avge av utredningen betingade förslag. Syftet med utredningen var att mot bakgrunden

av tidigare utredningar få underlag för ett val av organisationsform på tygförvaltningsområdet för framtiden. Som allmän målsättning för utredningsarbetet angavs bl. a., att det skulle resultera i en mera enhetlig ledning av tygförvaltningstjänsten eller av olika funktioner inom denna.

Utredningen antog benämningen 1964 års tygförvaltningsutredning (TFU 64) och avlämnade i november 1965 betänkandet Tygförvaltningens centrala organisation (SOU 1966: 11) med förslag om inrättande av ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk, försvarets materielverk. Betänkandet lades till grund för förslag i prop. 1966: 110 om fortsatt utredning av frågan om att inrätta ett gemensamt tygförvaltningsverk. Sedan riksdagen godkänt i propositionen förordade riktlinjer härför (SU 99, rskr 248), uppdrog Kungl. Maj:t åt ordföranden i försvarets förvaltningsdirektion att — med biträde av förvaltningsdirektionens kansli — utarbeta och till Kungl. Maj:t inkomma med förslag till organisation och personalstater för ett försvarets materielverk. Samtidigt förordnades chefen för arméförvaltningen, generalmajor Sten Wåhlin, att för tiden den 1 juli 1966—den 30 juni 1968 vara förvaltningsdirektionens ordförande.

Utredningen, som antog benämningen försvarets materielförvaltningsutredning 1966 (MFU 66), avlämnade i november 1967 ett betänkande (Stencil Fö 1967: 13) med förslag rörande organisationen av ett för försvaret gemensamt materielverk.

Över betänkandet har yttranden avgetts av överbefälhavaren, efter försvarsgrenschefernas hörande, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse, fortifikationsförvaltningen, försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets förvaltningsdirektion, försvarets forskningsanstalt, försvarets fabriksverk, civilförsvarsstyrelsen, statskontoret, riksrevisionsverket, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap, socialstyrelsen, statens provningsanstalt, försvarets centrala företagsnämnd, militära tjänstgöringsåldersutredningen, 1964 års försvarskostnadsutredning, Ingeniörsvetenskapsakademien, Sveriges Industriförbund, Sveriges Hantverks- och Industriorganisation, Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens Centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens Riksförbund (SR), Sveriges Akademikers Centralorganisation (SACO), Statsverkens Ingenjörsförbund och Svenska Teknologföreningen. LO hänvisar i sitt yttrande till ett yttrande av Försvarverkens Civila Personals Förbund.

2. Nuvarande förhållanden

Av försvarets centrala förvaltningsmyndigheter har armé-, marin- och flygförvaltningarna och försvarets intendenturverk i huvudsak till uppgift att svara för ledningen i central instans av materielförvaltningen inom tyg- och intendenturområdena. Materielförvaltande uppgifter ehuru i mindre skala har även försvarets sjukvårdsstyrelse och fortifikationsförvaltningen, sjukvårdsstyrelsen beträffande sjukvårdsmateriel och läkemedel och fortifikationsförvaltningen beträffande fortifikationsmateriel. Försvarets förvaltningsdirektion har vissa samordnande uppgifter.

Såväl tyg- som intendenturförvaltningen bibehöll genom 1954 års förvaltningsreform en försvarsgrensvis ordnad organisation. Inom tygförvaltningen gäller denna organisation i sina huvuddrag alltjämt. På intendenturområdet har däremot efter beslut av 1961 års riksdag (prop. 109, SU 90, rskr 258) en övergång till gemensam central intendenturförvaltning inom försvaret ägt rum. Sedan den 1 juli 1963 är intendenturförvaltningen sålunda — i likhet med civilförvaltningen, sjukvårdsförvaltningen och fortifikationsförvaltningen — sammanförd till ett för försvaret gemensamt verk.

Den centrala ledningen av försvarets tyg- och intendenturförvaltning är i dag organiserad på sätt framgår av en tablå, som torde få bifogas statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Tygförvaltningen

De tre försvarsgrensförvaltningarna är centrala förvaltningsmyndigheter för förvaltningen vid armén av tygmateriel och ammunition, vid marinen av vapenteknisk och skeppsteknisk materiel och vid flygvapnet av flygmateriel. Enligt gällande instruktioner åligger det dem bl. a. att

vidta åtgärder för att förse försvarsgrenen (krigsmakten) med angiven materiel,

tillse att denna materiel är ändamålsenlig och brukbar samt förvaras på lämpligt sätt,

följa den tekniska utvecklingen, bearbeta insamlat material och tillhandahålla upplysningar i detta hänseende samt

fastställa ritningar till, modeller av och benämningar på materielen, om detta inte ankommer på Kungl. Maj:t eller annan myndighet.

Armé-, marin- och flygförvaltningarna är i stort sett likformigt organiserade med de avvikelser som är betingade av försvarsgrensinriktningen. Förutom lednings- och andra administrativa organ finns dels vissa funktionellt organiserade enheter med uppgifter av i huvudsak servicekaraktär och dels mot olika produktslag — vapen, fordon, fartyg, flygplan etc. — inriktade sakenheter. Vad gäller robot- och telemateriel har strävandena att

åstadkomma samordning över försvarsgrensgränserna kommit till uttryck i organisationen. Detta gäller också försvarsmaterielens klassificering, typminskning och standardisering.

Förvaltningsorganisationen i stort

Chef för arméförvaltningen är en militär tjänsteman med tjänstebenämningen generalfälttygmästare eller en generaldirektör. Dessutom finns en fälttygmästare, som är verkschefens ställföreträdare.

I arméförvaltningens organisation ingår fem avdelningar, nämligen vapenavdelningen, fordonsavdelningen, elektroavdelningen, verkstadsavdelningen och inköpsavdelningen. Vapenavdelningen omfattar en centralsektion, två vapenbyråer, en kontrollbyrå, ett robotkontor och ett ritkontor. Till avdelningen hör också provskjutningscentralen. Fordonsavdelningen består av en centralsektion, en fordonsbyrå, en fältarbetsbyrå, en specialteknisk sektion, en kontrollsektion och ett ritkontor. Elektroavdelningen är uppdelad på en centralsektion, en telebyrå, en radarbyrå, en elkraftsektion, en specialteknisk sektion, en kontrollsektion och ett ritkontor. Verkstadsavdelningen är organiserad på en centralsektion, en driftbyrå, en krigsreparationssektion och en anläggningssektion.

Vid sidan av dessa avdelningar finns fyra byråer, nämligen tygförrådsbyrån, ammunitionsförrådsbyrån, normaliebyrån och administrativa byrån. I stället för de båda förrådsbyråerna är sedan den 1 mars 1966 på försök inrättad en förrådsbyrå för såväl tygmateriel som ammunition. Ytterligare fem andra enheter sorterar direkt under verksledningen, nämligen centralplaneringen, underrättelsecentralen, materielinspektionen, datacentralen och personalkårexpeditionen. Centralplaneringen, underrättelsecentralen, materielinspektionen och datacentralen är underställda fälttygmästaren.

Chef för marinförvaltningen är en militär eller civilmilitär tjänsteman eller en generaldirektör. Verkschefen biträds av en marinöverdirektör, som svarar för den tekniska planeringsverksamheten m. m.

Inom marinförvaltningen finns tre avdelningar, nämligen vapenavdelningen, skeppsbyggnadsavdelningen och inköpsavdelningen. Vapenavdelningen är uppdelad på en vapenplanering, en artilleribyrå, en torpedbyrå, en minbyrå, en telebyrå, ett kontrollkontor och en expedition. Skeppsbyggnadsavdelningen består av en fartygsplanering, en fartygsbyrå, en ubåtsbyrå, en maskinbyrå, en elektrobyrå och en expedition.

Vid sidan av avdelningarna finns tre byråer, nämligen verkstadsbyrån, normaliebyrån och administrativa byrån. Med dessa sidoordnade enheter är centralplaneringen, förrådskontoret och datasystemkontoret. Dessutom finns en personal- och utbildningssektion, som är underställd marinöverdirektören.

Chef för flygförvaltningen är en militär eller civilmilitär tjänsteman eller en generaldirektör. Dessutom finns en flygöverdirektör och f. n. även en biträdande flygöverdirektör.

I flygförvaltningens organisation ingår fem avdelningar, nämligen flygplanavdelningen, elektroavdelningen, robotavdelningen, underhållsavdelningen och inköpsavdelningen. Flygplanavdelningen är uppdelad på en vapenbyrå, en flygplanbyrå, en motorbyrå och en flygelektrobyrå. Under avdelningen sorterar också försökscentralen. Elektroavdelningen består av personal för planering m. m. samt en telebyrå, en radarbyrå och en luftbevakningsbyrå. Robotavdelningen, som är gemensam för försvaret, är organiserad på en centralsektion, en planerings- och kontrollsektion, en projektbyrå och en försöksbyrå. Underhållsavdelningen omfattar en centralsektion, en driftbyrå och en förrådsbyrå.

Vid sidan av avdelningarna finns en projektledning för flygplanssystem 37 och två byråer, normaliebyrån och administrativa byrån. Därutöver finns fem andra sidoordnade enheter, nämligen centralplaneringen, underrättelsecentralen, systemplaneringen, materielkontrollsektionen samt personal- och utbildningssektionen. Projektledningen för flygplanssystem 37, systemplaneringen, materielkontrollsektionen och personal- och utbildningssektionen är underställda flygöverdirektören.

Uppgifternas fördelning på organisationsenheter

Verksamheten är organisatoriskt uppdelad på planerings- och andra administrativa organ, sakorgan och funktionella organ. Till den första gruppen hör centralplaneringar och administrativa byråer. Sakorganen är som förut har framhållits produktinriktade och svarar för den objektbundna delen av verksamheten. De funktionella organen svarar för inköp, verkstads- och förrådsledning, normalieverksamhet m. m.

Centralplaneringarna — inom flygförvaltningen även systemplaneringen och projektledningen för flygplanssystem 37 — biträder vid planeringen och uppföljningen av anskaffningsverksamheten m. m. inom förvaltningen. De utarbetar långsiktplaner för forskning, försök och anskaffning, tar fram underlag för anslagsframställningar och svarar för fördelning av anslag m. m.

De administrativa byråerna handlägger administrativa, kamerala och juridiska ärenden, som hör till den s. k. civilförvaltningstjänsten. Så är också fallet med personal- och organisationsfrågor. Verksamheten är fördelad på en kanslisektion, ett personalkontor, en ekonomisektion, ett organisationskontor och en expedition. Inom marinförvaltningens administrativa byrå finns vid sidan av organisationskontoret ett särskilt intendentskontor.

Vid arméförvaltningen är inrättad en personalkårexpedition för hand-

läggning av ärenden som rör fälttygkårens och tygtekniska kårens personal samt övrig militär eller civilmilitär personal vid verket. Motsvarande uppgifter handhas inom marin- och flygförvaltningarna av personal- och utbildningssektionerna. De handlägger personal- och utbildningsfrågor rörande mariningenjör- resp. flygingenjörpersonalen och i övrigt frågor som rör teknisk utbildning inom de båda försvarsgrenarna.

Sakenheterna svarar för huvuddelen av förvaltningarnas anskaffningsverksamhet. Med anskaffning avses i detta sammanhang en serie åtgärder, bl. a. projektering, konstruktion, försök, fastställande av tekniskt underlag, inköp och kontroll av levererad materiel samt utarbetande av materielbeskrivningar m. m. Flygförvaltningens robotavdelning fungerar sedan den 1 juli 1962 som ett för de tre försvarsgrenarna gemensamt organ för kvalificerade tekniska uppgifter i samband med anskaffning av robotar för krigsmakten. Motsvarande organ inom arméförvaltningen (robotkontoret) och marinförvaltningen (robotsektionen) har begränsade uppgifter för arméns resp. marinens behov.

Verkstads- och förrådsledningsfunktionerna är inom armé- och marinförvaltningarna uppdelade på skilda organ. Inom flygförvaltningen är dessa båda funktioner samlade hos en enhet, underhållsavdelningen. Till denna avdelning har organisatoriskt varit anslutet ett för krigsmakten gemensamt teleunderhållskontor. Kontoret, som har varit i verksamhet sedan år 1963, är fr. o. m. den 1 oktober 1967 underställt försvarets förvaltningsdirektion. Dess uppgift är att leda och samordna teleunderhållsverksamheten inom krigsmakten enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade bestämmelser.

Normaliebyråerna handlägger ärenden rörande standardisering och klassificering samt publikations-, reproduktions- och bibliotekstjänst m. m. Inom arméförvaltningen är till normaliebyrån knutna ett materiellaboratorium och en experimentverkstad. Till flygförvaltningens normaliebyrå är knuten en för krigsmakten gemensam klassifikationscentral, försvarets klassifikationscentral. Den fungerar som sekretariat åt försvarets standardiseringsdelegation och handlägger ärenden angående samordning av typminskning och standardisering samt benämning och beteckning på krigsmaktens materiel och övriga förnödenheter.

Inköpsavdelningarna svarar för den merkantila och upphandlingstekniska delen av inköpsverksamheten.

Särskilda enheter för underrättelsetjänst har bl. a. till uppgift att inhämta, bearbeta och delge underrättelser om utländsk militärteknisk utveckling och materiel.

Materielinspektionen inom arméförvaltningen svarar för inspektion av tygmaterielens tillstånd, vård och förvaring.

Inom marinen är organiserad en särskild arbetsgrupp — örlogsbasförflyttningen (ÖBF) — som är knuten till marinförvaltningen. Denna arbetsgrupp har att samordna ärenden rörande förflyttning och omorganisation av Ostkustens örlogsbas.

Intendenturförvaltningen

Försvarets intendenturverk är central förvaltningsmyndighet för intendenturförvaltningen vid krigsmakten. Verket har att tillgodose krigsmaktens behov av intendentur- och veterinärmateriel, intendenturförnödenheter i övrigt samt hästar och hundar. De åligganden, som följer härav, överensstämmer med dem som gäller för tygförvaltningen i central instans. Enligt gällande instruktion skall intendenturverket också

ombesörja inköp av bränslen för krigsmaktens fasta anläggningar samt anskaffning m. m. av drivmedel,

framställa publikationer och blanketter, som är avsedda för krigsmakten, och hålla dem i förråd samt

handlägga ärenden om krigsmaktens personalkassor.

Chef för intendenturverket är en militär tjänsteman eller en generaldirektör.

Intendenturverkets organisation överensstämmer i allt väsentligt med försvarsgrensförvaltningarnas, dock med den skillnaden att verket fullgör uppgifter för försvaret som helhet. Verksamheten är fördelad på fem byråer, nämligen materielbyrån, livsmedelsbyrån, drivmedelsbyrån, förrådsbyrån och administrativa byrån. Vid sidan av byråerna finns ytterligare två enheter, nämligen centralplaneringen och normaliesektionen.

Inom administrativa byrån är personal- och organisationsfunktionerna sammanförda till en enhet, personal- och organisationskontoret. En annan olikhet i jämförelse med försvarsgrensförvaltningarna är att inköpsfunktionen inte är samlad inom en funktionellt organiserad enhet.

Övrig materielförvaltning

Försvarets sjukvårdsstyrelse är central förvaltningsmyndighet för sjukvårdsförvaltningen samt hälso- och sjukvården inom krigsmakten. Det åligger styrelsen bl. a. att vidta åtgärder för att förse krigsmakten med sjukvårdsmateriel och att tillse att sjukvårdsmaterielen är ändamålsenlig och brukbar samt förvaras på lämpligt sätt. Inom styrelsen handhas dessa uppgifter av en särskild materielbyrå.

Fortifikationsförvaltningen, som är central förvaltningsmyndighet för fortifikations- och byggnadsväsendet vid krigsmakten, svarar för förvaltningen av fortifikationsmateriel.

Försvarets förvaltningsdirektion

Försvarets förvaltningsdirektion har till uppgift att samordna den verksamhet som bedrivs av krigsmaktens centrala förvaltningsmyndigheter. Enligt gällande instruktion åligger det direktionen bl. a. att utse huvudförvaltningsmyndighet och avgöra frågor om tillämpning av huvudförvaltningsprincipen i övrigt. Direktionen skall också tillsätta samarbetsdelega-

tioner samt ange riktlinjer och meddela föreskrifter för delegationernas verksamhet.

Direktionens sammansättning m. m.

Förvaltningsdirektionen har åtta ledamöter, nämligen cheferna för försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets fabriksverk samt tre andra ledamöter, som Kungl. Maj:t utser särskilt och som skall besitta erfarenhet från och skicklighet inom näringslivet. Bland de särskilt utsedda ledamöterna förordnar Kungl. Maj:t en ordförande. Direktionen utser inom sig vice ordförande.

Behandlas i direktionen fråga, som enligt ordförandens bedömning berör försvarets civiltjänst, sjukvårdsstyrelse eller fortifikationsförvaltningen eller som för sitt avgörande kräver tillgång till sakkunskap från någon av dessa myndigheter, ingår chefen för detta verk som ledamot av direktionen. Chefen för försvarets forskningsanstalt ingår som ledamot av direktionen vid behandling av fråga, för vars avgörande tillgång till sakkunskap från anstalten enligt ordförandens bedömning är av betydelse.

Chefen för försvarsstaben eller annan företrädare för överbefälhavaren äger närvara vid direktionens sammanträden och delta i dess överläggningar. Samma rätt har chefen för överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap vid behandling av fråga som rör överstyrelsens verksamhetsområde.

Hos direktionen finns ett kansli med ett mindre antal heltidsanställda tjänstemän.

Former för samordning

Huvudförvaltningsprincipen innebär att förnödenheter, som i samma eller likartat utförande används inom olika delar av krigsmakten, skall anskaffas för försvaret i dess helhet av en av förvaltningarna i egenskap av huvudförvaltningsmyndighet. Till huvudförvaltningsmyndighet skall för visst slag av materiel utses den förvaltning som med beaktande av samtliga på anskaffningen inverkan omständigheter bedöms vara lämpligast.

I samordningssyfte skall direktionen för olika verksamhetsområden tillsätta samarbetsdelegationer och utse myndigheter som skall vara representerade i dessa. En samarbetsdelegation skall inom sitt verksamhetsområde verka för att likartade arbetsuppgifter samordnas och regleras mellan berörda myndigheter samt att möjligheter till besparingar och rationaliseringar tillvaratas. Den skall sträva efter att de funktioner, som dess ansvarsområde omfattar, får så långt möjligt enhetliga och samordnade förvaltnings- och arbetsrutiner. En delegation är i princip förslagsställande gentemot resp. myndigheter som var för sig har rätt att anta eller förkasta framlagda förslag.

3. Materieförvaltningsutredningens överväganden och förslag

En allmän målsättning för det utredningsarbete som under senare år har bedrivits på tygförvaltningsområdet har varit att det skulle resultera i en mera enhetlig ledning av tygförvaltningstjänsten eller av olika funktioner inom denna. Syftet med 1964 års tygförvaltningsutredning var att mot bakgrunden av tidigare utredningar få underlag för ett val av framtida organisationsform på tygförvaltningsområdet. Med undantag för vissa studier rörande tele- och robotorganisationerna begränsade tygförvaltningsutredningen sig till de principiella grunddragen i en framtida tygförvaltningsorganisation. I det nämnda betänkandet Tygförvaltningens centrala organisation skisserades i överensstämmelse härmed endast huvuddragen av det föreslagna materielverkets organisation. Några konkreta förslag rörande detaljorganisation, personaluppsättning, löneförhållanden och lokalisering framlades däremot inte.

Allmänna synpunkter

Förvaltningsverksamheten har en klar inriktning mot de operativa förbanden. Den har till allmän uppgift att realisera de intentioner i fråga om krigsmaktens utformning på kort och lång sikt, som inom ramen för statsmakternas beslut rörande målsättning, medelstildelning etc. formuleras av krigsmaktens ledning på operativa grunder. Förvaltningstjänsten är med andra ord en integrerad del av den militära verksamheten. De centrala förvaltningsmyndigheterna lyder direkt under Kungl. Maj:t men har att följa direktiv och anvisningar från överbefälhavaren och anvisningar från försvarsgrenscheferna.

Materieförvaltningen präglas av sin uppgift att anskaffa den materiel som skall ingå i krigsförbanden. Förbanden utformas med hänsyn till sina krigsuppgifter och måste i väsentliga avseenden utnyttja olika materiel. De mest påtagliga skillnaderna föreligger mellan krigsförband som organiseras inom skilda försvarsgrenar. Skillnaderna kommer bl. a. till uttryck i materielbudgetens fördelning på olika försvarsgrenar och materielslag.

Utgångspunkter

De förslag som lades fram av 1964 års tygförvaltningsutredning innebar att armé-, marin- och flygförvaltningarna skulle föras samman till en enhet. Tillskapandet av ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk — försvarets materielverk — var enligt utredningens uppfattning en nödvändig förutsättning för en effektivare förvaltningsorganisation. Försvarets förvaltningsdirektion förutsattes bli avvecklad i samband med omorganisationen.

Tygförvaltningsutredningen betonade att det nya materielverket i förhållande till överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna borde ha samma ställning som de gamla försvarsgrensförvaltningarna. Verket skulle vara ett kompetent serviceorgan som å ena sidan är rådgivande i tekniska och ekonomiska frågor i samband med försvarsgrenarnas förbandsproduktion och å andra sidan är ansvarigt för att sådan materiel som beslutats efter denna rådgivning upphandlas på ett tekniskt-ekonomiskt väl avvägt sätt. Materielverket skulle alltså vara ett kompetent mellanled mellan kunden (försvarsgrenen) och leverantören (industrin). För att säkerställa en sådan målsättning skulle försvarsgrenscheferna ha samma anvisningsrätt som nu.

Försvarets materieförvaltningsutredning har haft i uppdrag att på grundval av tygförvaltningsutredningens betänkande utarbeta förslag till organisation och personalstater för ett försvarets materielverk. Enligt direktiven för utredningen skulle detta verk överta de arbetsuppgifter som f. n. ankommer på armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets förvaltningsdirektions uppgifter avseende dessa verk. Det nya verket skulle därutöver åläggas de ytterligare uppgifter, som kunde anses nödvändiga för att kraven på ökad effektivitet i anskaffning, underhåll och förrådshållning m. m. av försvarsmateriel skulle tillgodoses.

Materielverkets organisation borde enligt direktiven utformas så att verkets effekt vid given kostnad successivt kunde ökas. Åt hushållningen med tekniska och andra specialister skulle särskild uppmärksamhet ägnas. Hånsyn skulle tas till de krav som datateknik och programbudgetteknik kan komma att ställa på materielverket.

En utgångspunkt för organisationens utformning har varit att antalet lönegradsplacerade tjänster vid materielverket inte får vara större än det sammanlagda antalet sådana tjänster vid nuvarande armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets förvaltningsdirektion jämte de förvaltningar och andra enheter som framdeles kan komma att integreras. Det har varit ett önskemål att i stället söka åstadkomma en minskning av antalet anställda. Av betydelse är härvidlag, vilka konsekvenser en omorganisation kan få för förvaltningsorganisationen i övrigt. En uppgift för utredningen har varit att klarlägga i vad mån utformningen av materielverkets personalorganisation kan påverka personalbehoven vid andra myndigheter eller i annan verksamhet.

Krav på materieförvaltningen i central instans

I direktiven för tygförvaltningsutredningen formulerades de krav, som måste ställas på en samordnad tygförvaltning i central instans. Dessa krav, som kan utvidgas att gälla materieförvaltning över huvud taget, har varit vägledande även för materieförvaltningsutredningens ställningstaganden.

En organisatorisk samordning av den centrala materieförvaltningen har alltså ansetts böra leda till

en ändamålsenlig hushållning både med de medel, som ställs till förfogande för anskaffning och underhåll m. m. av tygmateriel, och med de samlade resurserna av förvaltningspersonal, särskilt den högt utbildade personalen,

en rationell arbetsfördelning och samordning mellan å ena sidan förvaltningsorganisationen och å andra sidan försvarsgrensstaberna och andra institutioner och företag, som står utanför förvaltningsorganisationen,

enhetliga principer och rutiner för tjänstens bedrivande, oberoende av den ifrågavarande materielens försvarsgrenstillhörighet, samt

enhetligt och samordnat uppträdande i förhållande till leverantörer av tygmateriel och tjänster.

Materieförvaltningsutredningen understryker i sitt betänkande nödvändigheten av att överbefälhavarens och försvarsgrenshefernas inflytande på förvaltningsverksamheten garanteras, att dessa myndigheter utnyttjar och beaktar förvaltningsorganisationens bedömningar och kompetens vid sina ställningstaganden, att funktionen gentemot regionala och lokala myndigheter säkerställs, att verksamheten inom den centrala förvaltningen hänger väl samman, möjliggör hushållning med tillgängliga resurser och leder till optimala lösningar av förelagda uppgifter samt att fortsatt rationalisering med anpassning till nya ekonomiska styrsystem och datateknik säkerställs och resulterar i en vidgad delegering inom förvaltningsorganisationen samt gentemot regionala och lokala myndigheter.

De krav, som bör ställas på verksamheten i ett för försvaret gemensamt materielverk, följer av verkets ansvar för anskaffning, underhåll och förrådshållning av krigsmaktens förnödenheter. Samordningen av dessa uppgifter inom ett verk bör enligt materieförvaltningsutredningen ge bättre möjligheter att tillgodose Kungl. Maj:ts, överbefälhavarens och försvarsgrenshefernas behov av en enhetlig och översiktlig men tillräckligt detaljerad redovisning av de teknisk-ekonomiska förhållanden, som erfordras för dessa myndigheters överväganden och uppföljning. Materielverket bör också gentemot industrin kunna uppträda som en kompetent köpare och göra detta på ett enhetligt och samordnat sätt. Verket bör i övrigt kunna delta i förberedelserna för krigsmaktens mobilisering och äga egen förmåga till snabb mobilisering. I krig skall verkets huvuduppgift vara att söka bevara materiell uthållighet och effektivitet enligt de direktiv som överbefälhavaren lämnar.

Utredningsarbetets inriktning

Utredningsuppdragets omfattning och den korta tid som stått till förfogande har föranlett materieförvaltningsutredningen att göra en prioritering inom uppdragets ram och i första hand inrikta sitt arbete på att lämna erforderligt underlag för statsmakternas beslut angående inrättande av ett

försvarets materielverk. Under det nu avslutade utredningsskedet har behandlats frågor, vilkas lösning har ansetts vara en förutsättning för tillkomsten av ett verk. Dit hör verkets uppgift och organisationsform, ledningsorganen och deras verksamhet, materielverkets förhållanden utåt samt ansvarsförhållanden, samarbetsformer och befogenhetsfördelning inom verket. Därutöver har det ansetts fördelaktigt att prioritera sådana frågor vilkas lösning kan väntas medföra snabba och säkra rationaliseringsvinster. Till denna kategori hör verksamheten vid de redan i nuvarande organisation funktionellt inriktade organen.

Verksamheten vid sakorganen har — med undantag för tele- och robotenheterna — inte närmare undersökts. Vid ett ylligt bedömande kan det synas som om denna verksamhet borde ha prioriterats i sin helhet, eftersom den utgör kärnan i förvaltningsarbetet. Utredningen har emellertid funnit att en omorganisation av sakorganen inte är en nödvändig förutsättning för tillskapandet av ett verk. En fortsatt utredning har alltså bedömts erforderlig. Enligt utredningens uppfattning bör ansvaret för denna läggas på det blivande materielverket.

Organisationsform

1964 års tygförvaltningsutredning övervägde olika alternativ för den inre organisationen av ett för försvaret gemensamt materielverk och stannade för sin del i valet mellan en försvarsgrensinriktad och en fack- eller produktinriktad förvaltningsorganisation. På sikt bedömdes en indelning efter produktgrupper, som i största möjliga utsträckning svarade mot industrins branscher, vara den mest effektiva organisationsformen. Mera omfattande utredningar ansågs emellertid erforderliga innan en så genomgripande omorganisation kunde genomföras. Nuvarande tre förvaltningsenheter borde därför till en början bestå. Omorganisationen skulle närmast innebära, att den förskjutning mot gemensam anskaffning enligt den s. k. huvudförvaltningsprincipen, som redan påbörjats, påskyndades genom att den inbyggdes organisatoriskt.

Materieförvaltningsutredningen har vid sina överväganden utgått från att materielverkets organisation skall kunna smidigt anpassas till den framtida utvecklingens krav. Med hänsyn till kraven på samordning med förbandsproduktionen i övrigt och för att begränsa omfattningen av omorganisationen har utredningen ansett sig böra förorda en försvarsgrensinriktad förvaltningsorganisation. Huvudfrågan bör enligt utredningens uppfattning inte vara om organisationen skall vara försvarsgrensinriktad eller fackinriktad. Det väsentliga är i stället att finna en lösning som innehåller båda alternativens fördelar, dvs. dels tillgodoser sammanhanget med övriga delar av förbandsproduktionen, dels möjliggör en rationell hushållning med expertis och andra resurser. En sådan lösning kan inte erhållas enbart genom en organisatorisk indelningsgrund.

Den lösning som materieförvaltningsutredningen föreslår består i en kombination av organisatorisk indelning och särskilda samordningsregler, en kombination som med relativt begränsade ingrepp i den nuvarande organisationen skulle kunna tillgodose såväl försvarsgrens- som fackintressena. Enligt utredningen är den föreslagna organisationen även väl anpassad till de anspråk som programbudgettekniken beräknas komma att ställa. Anledning anses därför inte föreligga att nu genomföra ytterligare utredningar om materielverkets organisationsform på sikt. En successiv anpassning till utvecklingens krav på organisation och verksamhetsformer bör eftersträvas.

Den föreslagna organisationens omfattning

Avsikten är att försvarets materielverk skall överta de arbetsuppgifter, som f. n. ankommer på armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets förvaltningsdirektions uppgifter avseende dessa verk. Det har emellertid också varit materieförvaltningsutredningens uppgift att överväga vilka ytterligare uppgifter som bör föras över till materielverket för att kraven på ökad effektivitet i anskaffning, underhåll och förrådshållning m. m. av försvarsmateriel skall tillgodoses. En fullständig samordning av materieförvaltningen i central instans skulle bl. a. innebära att materielverket även övertar uppgifter, som nu ankommer på försvarets intendenturverk och försvarets sjukvårdsstyrelse.

Materieförvaltningsutredningen framhåller, att intendenturverket och sjukvårdsstyrelsen på samma sätt som de tygförvaltande verken var för sig ingår som en integrerad del i förbandsproduktionen. Ansvar för denna åvilar de tre försvarsgrenscheferna, vilka ställer krav på samordning av den förvaltningsverksamhet som sker inom ramen för försvarsgrenschefs ansvar. Denna försvarsgrensvisa samordning av förvaltningsverksamheten syftar bl. a. till att åstadkomma enhetliga samarbetsformer och rutiner mellan försvarsgrenschef och av försvarsgrenens förbandsproduktion berörda förvaltningar, likvärdigt förvaltningsmässigt underlag till försvarsgrenschefen samt kvalitets-, kvantitets- och tidsmässig samordning av anskaffningen med hänsyn till förbandsproduktionen.

Den anskaffningsverksamhet som hänger samman med uppsättande av en viss försvarsgrens förband måste samordnas på ett sådant sätt, att objekten — oberoende av förvaltningsgren — passar in såväl tekniskt som tidsmässigt i dessa förband. Åtgärder för att tillgodose förbandsproduktionens krav på samordning mellan förvaltningarna åvilar f. n. försvarsgrenscheferna. Dessa har emellertid resurser och möjligheter att samordna de materieförvaltande myndigheterna sinsemellan endast i grundläggande avseenden. Tillkomsten av ett materielverk som övertar enbart armé-, marin- och flygförvaltningarnas uppgifter innebär ingen nämnvärd förbättring i detta hänseende.

Varje försvarsgrenschef kommer att samarbeta med tre materielslagsvis inriktade förvaltningar, nämligen materielverket, intendenturverket och sjukvårdsstyrelsen, vilka strävar efter att var för sig genomföra en samordning mellan försvarsgrenarna inom sina resp. materielområden. Optimala avvägningar inom hela materieförvaltningsområdet kan därvid inte göras av vare sig försvarsgrenschef eller resp. förvaltningar. Samordningen över hela materielområdet av funktioner av typen förrådsledning, standardisering och inköp kommer också att försvåras, eftersom dessa berör såväl samtliga materielområden som alla försvarsgrenar.

Övervägande skäl talar alltså enligt materieförvaltningsutredningen för en längre gående samordning av materieförvaltningen i central instans. Ett inordnande i materielverket av försvarets intendenturverk i dess helhet och av försvarets sjukvårdsstyrelses materieldel skulle avsevärt förenkla försvarsgrenschefernas samarbete med materieförvaltningen, samtidigt som förutsättningar skulle skapas att effektivisera förbandsproduktionens materielanskaffningsdel. Även uppgiften att leda förrådstjänsten avseende fortifikationsmateriel bör enligt utredningen föras över till materielverket.

Organisationsförslag

Enligt materieförvaltningsutredningens förslag skall försvarets materielverk som central förvaltningsmyndighet överta nuvarande arméförvaltningens, marinförvaltningens, flygförvaltningens, försvarets intendenturverks och huvuddelen av försvarets förvaltningsdirektions uppgifter. Utredningen har också kommit fram till att materielverket bör överta förrådsledningen i fråga om sjukvårdsmateriel och fortifikationsmateriel. Även anskaffning av sjukvårdsmateriel föreslås bli överförd till materielverket men först sedan det beslutats hur återstoden av sjukvårdsstyrelsen skall organiseras. Verksamheten vid försvarsgrensförvaltningarna, försvarets intendenturverk och försvarets förvaltningsdirektion förutsätts upphöra när materielverket inrättas.

Den föreslagna organisationen bygger i väsentliga stycken på befintlig grund. Förutom verksledningen skulle det nya verket omfatta tre försvarsgrensinriktade förvaltningar för anskaffning och underhåll av tygmateriel m. m., nämligen armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen och flygmaterieförvaltningen. Viss gemensam funktionellt organiserad verksamhet samt anskaffning och underhåll av intendenturmateriel, livsmedel och drivmedel har förts samman i en intendenturförvaltning. Organisationen upptar dessutom vid sidan av förvaltningarna en verkstadsavdelning och en personalavdelning.

Den av materieförvaltningsutredningen föreslagna organisationen av försvarets materielverk framgår närmare av en tablå, som torde få fogas till protokollet som *bilaga 2*.

Organisationsuppbyggnad

Organisationsförslaget grundar sig på en kartläggning av verksamheten vid berörda förvaltningar. Med hänsyn bl. a. till den korta tid som stod till förfogande begränsades kartläggningen att i huvudsak gälla den funktionellt inriktade delen av verksamheten. Sakorganen lämnades alltså — med undantag för tele- och robotenheterna — utanför. Prioriteringen baserade sig bl. a. på en bedömning av vilka delar som vid en omorganisation kan väntas medföra snabba och säkra rationaliseringsvinster.

Utredningen har med kartläggningsmaterialet som underlag gjort en bedömning av de olika funktionerna med hänsyn till deras inbördes och inre samhörighet sett från organisatorisk-lydnadsmässig synpunkt. Denna utvärdering gav till resultat bl. a. att sakorganets verksamhet, inköpsverksamheten och kvalitetskontrollen — som tillsammans utgör anskaffningsverksamheten — har en stark inbördes samhörighet och därför inte bör skiljas åt. Såväl inköps- som kontrollfunktionen griper in i olika skeden av den komplicerade process, som anskaffning av framför allt för krigsmakten specialutvecklad materiel utgör och för vilken sakorganen har huvudansvaret. Även underhållsverksamheten bör enligt utvärderingen knytas nära till sakorganets verksamhet för att säkerställa att underhållsprojektering blir en integrerad del av utvecklingsarbetet och att vid kostnadsberäkningar hänsyn tas till de totala kostnaderna under materielens livslängd. Övriga funktioner, såsom förråds- och verkstadsledning, normaliefunktionen och de s. k. administrativa funktionerna, kännetecknas av en stark inre, funktionell samhörighet och har inte samma starka behov av att lydnadsmässigt ligga nära anskaffnings- och underhållsverksamheten. De bör därför hållas samman var för sig under en chef, vilket även medger bättre hushållning med personal och övriga resurser.

Som ett resultat av utvärderingsarbetet framkom även starka skäl för att försvarets intendenturverk som helhet samt delar av försvarets sjukvårdsstyrelse bör inordnas i materielverket. Betydande fördelar kan uppnås genom en sådan åtgärd, främst inom planerings-, förråds- och normalieområdena samt inom övriga funktionella områden. Vid en omorganisation av den centrala tygförvaltningen bör därför försvarets intendenturverk som helhet inordnas i materielverket. Detsamma gäller förrådsdelen och på sikt materieldelen som helhet vid försvarets sjukvårdsstyrelse.

Resultatet av utvärderingen har lagts till grund för organisationsuppbyggnaden. Förslaget innebär, att sakorganets verksamhet och därmed sammanhängande inköps-, kvalitetskontroll- och underhållsverksamhet hålls samman i tre försvarsgrensinriktade anskaffnings- och underhållsenheter som kallas armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen resp. flygmaterieförvaltningen. Flertalet av de gemensamma enheterna och en intendenturavdelning, bestående av materiel-, livsmedels- och drivmedelsbyråerna vid nuvarande försvarets intendenturverk, har för att avlasta verks-

chefen förts samman till en förvaltning, benämnd intendenturförvaltningen. Verkstadsledningen har med hänsyn till verkstads tjänstens stora ekonomiska betydelse och den företagsekonomiska syn som kan och bör läggas på denna verksamhet placerats direkt under verkschefen. Även personalenheten har ansetts kräva en fristående ställning gentemot övriga enheter.

Vad gäller sakorganen har som förut nämnts endast förhållandena på tele- och robotområdena undersökts. Detta har skett mot bakgrunden av tygförvaltningsutredningens tidigare överväganden. All robotanskaffning för försvaret borde enligt tygförvaltningsutredningen läggas på en gemensam robotavdelning, direkt underställd materielverkets ledning. Inrättandet av en produktinriktad telematerielavdelning ansåg tygförvaltningsutredningen kräva en i förhållande till den nuvarande ordningen så omfattande omorganisation, att utredningen inte ville förorda en sådan samtidigt med inrättandet av materielverket.

Materieförvaltningsutredningen anser det inte ändamålsenligt att hänföra all verksamhet inom *teleområdet* till en organisatorisk enhet. Speciell hänsyn måste nämligen tas till verksamhetens syfte i varje särskilt fall och den samhörighet med annan teknisk och administrativ verksamhet som detta konstituerar. Betydelsefulla delar av vad som ofta anses hänförligt till teleområdet kan inte behandlas oberoende av andra sakområden, i vilka de utgör integrerande delar.

Inom teleområdet utgör emellertid sambandsmaterielen ett enhetligt tillämpningsområde som i väsentliga avseenden är gemensamt för försvarsgrenarna. Utredningen har bedömt det möjligt att genomföra en strukturalisering på detta område utan att göra avkall på det försvarsgrensvis fördelade ansvaret. Det anses således möjligt att rationalisera verksamheten rörande fast anlagd sambandsmateriel och föra samman denna för hela krigsmakten till en enhet som kan anses bilda ett krigsmaktens komplement till televerket.

På *robotområdet* kan en förbättring av nuvarande förhållanden enligt materieförvaltningsutredningen i första hand åstadkommas genom ändring av gällande handläggningsföreskrifter, så att robotmateriel behandlas som övrig materiel. På något längre sikt bör verksamheten också ändras i organisatoriskt avseende. Det förutsätts härvid att robotverksamheten liksom sakverksamheten i övrigt ansluts till förbandsproduktionslinjerna. Enligt utredningen ger detta den bästa kombinationen av erforderlig specialisering för olika ändamål och hushållning med expertis av skilda slag.

Verksledningen och dess uppgifter

1964 års tygförvaltningsutredning förde i sitt betänkande fram vissa förslag rörande verksledningen i ett för försvaret gemensamt materielverk. En utgångspunkt för det fortsatta utredningsarbetet har varit att verksled-
2 — *Bilaga till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 107*

ningen bör omfatta styrelse och verkschef. En ledamot av styrelsen har förutsatts bli utsedd till ordförande av Kungl. Maj:t. Centrala organ har ansetts böra tillskapas i begränsad omfattning för att biträda med verkets ledning bl. a. i fråga om teknisk och ekonomisk planering, inköpsmetodik, organisation och rationalisering samt personaladministration ävensom för samordning av annan verksamhet som underhålls-, förråds- och krigsindustriell planering.

Ledningen av försvarets materielverk skall enligt det nu framlagda förslaget utövas av en styrelse och en verkschef. I styrelsen ingår — förutom verkschefen — chefen för försvarsstaben, chefen för försvarets forskningsanstalt och fyra andra av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter. Verkschefen som under styrelsen har det omedelbara ansvaret för verkets ledning fungerar som ordförande i styrelsen. Styrelsen utser inom sig vice ordförande.

Till verkschefens förfogande skall finnas fyra stabsavdelningar, nämligen en planeringsavdelning, en allmän avdelning, en organisationsavdelning och en juridisk avdelning.

Planeringsavdelningen skall biträda med den tekniska och ekonomiska ledningen av verksamheten, hålla samman styrsystemet, svara för materielverkets interna budget samt planera och fördela dess totala resurser och åtaganden. Materielplaneringen omfattar inte bara ledningen av den teknisk-ekonomiska verksamhet som bedrivs i anslutning till anskaffning och vidmakthållande utan också den verksamhet som föregår anskaffningen, t. ex. studier, forskning och allmän utveckling. Planeringen avser såväl den materiel som anskaffas under fred som den materiel som skall anskaffas under krig.

I planeringsavdelningen ingår enheter för underrättelsetjänst, teknisk planering, ekonomisk planering och krigsförvaltningsplanering.

Allmänna avdelningen skall bereda allmänna samordningsfrågor och frågor beträffande samordning av inköps-, kvalitetskontroll- och underhållsverksamhet. Avdelningen skall således ombesörja den samordning som krävs på verksledningsnivån. Den skall vidare utgöra kansli åt styrelse och verkschef.

Avdelningen består av enheter för allmänna frågor, inköpssamordning, kontrollsamordning, underhållssamordning, säkerhetstjänst och en expedition.

Organisationsavdelningen skall biträda med organisationsutveckling, rationalisering och revision och indelas i en freds- och krigsorganisationsenhet, en rationaliseringsenhet och en revisionsenhet.

Juridiska avdelningen skall vara konsult- och serviceorgan inom det juridiska området. Avdelningen indelas inte i specialinriktade enheter. Däremot kan en viss specialisering av personalen på skilda rättsområden bli nödvändig.

Organisation och uppgiftsfördelning i övrigt

Den föreslagna linjeorganisationen innebär i allt väsentligt en omsortering av den verksamhet, som nu bedrivs inom armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets intendenturverk. Avgörande för organisationsuppbyggnaden har varit den organisatoriska inriktning som anskaffningsverksamheten bör ges. Med hänsyn till kraven på samordning med förbandsproduktionen i övrigt och för att begränsa omfattningen av omorganisationen har materielförvaltningsutredningen utgått från en försvarsgrensriktad indelning med en huvudavdelning (förvaltning) för armémateriel, en för marinmateriel och en för flygmateriel. På en fjärde huvudavdelning — intendenturförvaltningen — har bl. a. lagts ansvaret för intendenturmateriel.

Inom materielförvaltningarna finns sakorganen kvar med i stort sett oförändrade anskaffningsuppgifter. Detsamma gäller inköpsorganen. Där emot inrättas inom resp. materielförvaltningar särskilda enheter för ledning av kvalitetskontrollen och underhållsverksamheten. Till intendenturförvaltningen har förts — förutom en intendenturavdelning — enheter för förrådsledning, standardisering, förlagsverksamhet, kamerala göromål och databehandling samt en centralexpedition.

Vid var och en av förvaltningarna skall finnas en särskild planeringsenhet. De försvarsgrensriktade förvaltningarnas planeringsorgan skall främst inriktas på teknisk-ekonomisk planering. Planeringen vid intendenturförvaltningen får mera begränsade uppgifter och skall i huvudsak syssla med budgetarbete, organisationsfrågor och allmän samordning.

Linjeorganisationen omfattar, förutom de fyra förvaltningarna, två fristående enheter. För ledning av krigsmaktens verkstadsorganisation skall direkt under verksefhen finnas en särskild verkstadsavdelning. På samma sätt har den personaladministrativa verksamheten förts samman till en personalavdelning som är underställd verksefhen.

Materielförvaltningsutredningen har med statskontoret tagit upp frågan om enhetliga benämningar på enheter under avdelningsnivån för hela statsförvaltningen och föreslagit en utredning härom. I avvaktan på resultatet av en sådan utredning har nytillkomna eller omorganiserade enheter betecknats med ett huvudord (t. ex. bibliotek) eller då så erfordras av språkliga skäl även med suffixet enhet (t. ex. redovisningsenhet). För övriga enheter har nu gällande benämningar använts.

Armématerielförvaltningen

Armématerielförvaltningens huvuduppgift är att anskaffa och underhålla materiel för armén. Den är organiserad på nio enheter, nämligen en planering, en vapenavdelning, en fordonsavdelning, en elektroavdelning, en inköpsavdelning, en kontrollavdelning, en underhållsavdelning, en expedition och en särskild personalkårexpedition.

Chefen för armématerieförvaltningen är inom materielverket huvudansvarig för arméns materiel.

Planeringen skall vara stabsorgan åt chefen för armématerieförvaltningen och biträda denne vid ledningen av verksamheten vid förvaltningen.

Vapenavdelningens uppgifter skall — med de undantag som betingas av förändringarna i kontroll- och underhållsverksamheten — vara oförändrade och sålunda i huvudsak avse anskaffning av arméns vapenmateriel, ammunition, minröjnings- och projektilröjningsmateriel, robotmateriel, eldledningsmateriel, optisk materiel, fotomateriel, skyddsmateriel, dimbildningsmateriel och smörjmedel för vapenmateriel.

Verksamheten är fördelad på fem enheter, nämligen en centralsektion, två vapenbyråer, ett robotkontor och ett ritkontor. Under avdelningen sorterar provskjutningscentralen.

Fordonsavdelningens uppgifter skall också med samma undantag i huvudsak vara oförändrade och sålunda avse arméns stridsfordon, bilar och andra motordrivna fordon, släpfordon, hästfordon, pulkor, häst- och hundutredningsmateriel, cykelmateriel, krigsbro-, ponton- och båtmateriel, lufttransportmateriel, för fältarbeten avsedda maskiner, verktyg och redskap, maskeringsmateriel och brandskyddsmateriel. Avdelningen skall oförändrat handlägga ärenden rörande uttagning av civila motordrivna fordon, släpfordon, arbetsredskap för krigsmakten och båtar för armén samt svara för registrering av krigsmaktens fordon och förhyrning av fordon.

Verksamheten är fördelad på fem enheter, nämligen en centralsektion, en fordonsbyrå, en fältarbetsbyrå, en specialteknisk sektion och ett ritkontor. Fordonsbyrån är med Kungl. Maj:ts medgivande sedan den 1 juli 1964 uppdelad på två självständiga enheter, nämligen en för stridsfordon och en för hjulfordon.

Elektroavdelningen skall vara huvudansvarig för arméns sambandsmateriel, radarmateriel och övrig teleteknisk lokaliseringsmateriel, strömförsörjnings- och belysningsmateriel samt teletekniska skydds- och motmedel.

Verksamheten är fördelad på sex enheter, nämligen en centralsektion, en sambandsbyrå, en radarbyrå, en specialteknisk sektion, en elkraftsektion och ett ritkontor.

Inköpsavdelningen skall svara för den merkantila och avtals-tekniska verksamheten vid köp av förnödenheter, utförande av arbeten och i förekommande försäljningsärenden. Detsamma gäller utlåningsärenden i samband med materielleveranser. Övriga utlåningsärenden skall handläggas av juridiska avdelningen.

Kontrollavdelningen skall leda kvalitetskontrollen inom armématerieförvaltningens ansvarsområde under materielens anskaffnings- och utnyttjandefas. Den skall inom verket svara för frågor beträffande statistisk

kvalitetskontroll, anskaffa mätdon, utföra materialprovning, ge mätteknisk service samt samordna kontrollverksamheten inom bl. a. vapen-, ammunitions- och fordonsområdena enligt direktiv från kontrollsamordningen.

Avdelningen är organiserad på fem enheter, nämligen en kontrollplanering, tre kontrollenheter — vapenkontrollen, fordonskontrollen och elektrokontrollen — samt ett material- och mätlaboratorium. På laboratoriesidan innebär förslaget, att arméförvaltningens fyra provningsenheter som arbetar med icke objektbunden provning förs samman till ett för verket gemensamt laboratorium. Materiallaboratoriet i Malmslätt förutsätts t. v. vara kvar vid centrala flygverkstaden. Försvarsgrensförvaltningarnas telelaboratorier anses böra föras samman först när televerksamheten omorganiseras.

Från försvarets teletekniska laboratorium bör enligt utredningen till materielverket föras över endast den mindre del av telekomponentstandardiseringen som är av förvaltningskaraktär samt verksamhet som avser tillämpning av tillförlitlighets- och underhållsteknik. Laboratoriet bör i övrigt t. v. vara inordnat i försvarets forskningsanstalt. Där bedriven teleteknisk normalietjänst har betydelse för verksamheten i materielverket men kan ej anses utgöra en del av denna.

U n d e r h å l l s a v d e l n i n g e n skall leda verksamheten avseende materielunderhåll inom armématerieförvaltningens ansvarsområde. Avdelningen skall medverka under materielens anskaffningsfas i sakorganens arbete och svara för förberedelser för underhållsverksamheten. Under materielens utnyttjandefas svarar avdelningen för den centrala administrationen av underhållsverksamheten i regional och lokal instans med undantag för verkstadsdriften. Avdelningen skall även svara för anskaffning av underhållsutrustning och fältreparationsutrustning samt för planeringen av totalförsvarets motorreparationstjänst i krig.

Avdelningen är organiserad på fyra enheter, nämligen en underhållsplanering, en teknisk enhet, en driftenhet samt en personal- och organisationsenhet.

Expeditionen skall sköta armématerieförvaltningens expeditionstjänst och svara för att förvaltningens olika enheter får erforderlig service beträffande skrivarbete, enklare duplicering och kopiering, budtjänst m. m.

Personalkåren expeditionen. Inom armématerieförvaltningen är två personalkårer representerade, nämligen fälttygkåren och tygtekniska kåren. Fälttygkåren omfattar tygofficerare, tygunderofficerare och tekniska stabsofficerare. Tygtekniska kåren är en civilmilitär personalkår och omfattar arméingenjörer, tygverkmästare, tyghantverkare och armétekniker.

Huvuddelen av fälttygkårens officerare och underofficerare ingår i en försöksorganisation med en personalkårchef som är underställd chefen för armén. De tekniska stabsofficerarna berörs inte av denna försöksverksamhet. Det skall ankomma på en av avdelningscheferna, som är militär tjänsteman, att med tjänstebemämningen fälttygmästare vara kårchef för de tekniska

stabsofficerarna. Tygtekniska kåren skall vara underställd en avdelningschef, som är civilmilitär tjänsteman och som i egenskap av personalkårchef bör benämnas arméöverdirektör. I regel bör chefen för underhållsavdelningen vara arméöverdirektör.

Arméöverdirektörens handläggning av kårfrågor sker i den föreslagna organisationen i underhållsavdelningen. Till dess organisationsfrågan fått en slutlig lösning bör dock en särskild personalkårexpedition vara organiserad för arbetsuppgifter som ankommer på motsvarande organ i den nuvarande organisationen. Den bör dock dimensioneras med hänsyn till den minskning av arbetsuppgifterna, som följer av försöksvis genomförda och här förut-satta organisationsändringar.

Marinmaterieförvaltningen

Marinmaterieförvaltningens huvuduppgift är att anskaffa och underhålla materiel för marinen. I förvaltningen ingår åtta enheter, nämligen en planering, en vapenavdelning, en skeppsbyggnadsavdelning, en inköpsavdelning, en kontrollavdelning, en underhållsavdelning, en expedition och en personalkårexpedition.

Chefen för marinmaterieförvaltningen är inom materielverket huvudansvarig för marinens materiel.

Planeringen skall i huvudsak ha samma ställning och uppgifter som motsvarande enhet inom armématerieförvaltningen.

Vapenavdelningens uppgifter skall vara i det närmaste oförändrade och innefatta systemplanering rörande vissa befästningar, teknisk systemplanering rörande vapen-, sambands- och navigeringssystem samt anskaffning av vapenteknisk materiel för flottan och kustartilleriet, innefattande bl. a. artilleri-, torped- och minmateriel samt teleteknisk materiel.

Verksamheten är fördelad på fem handläggande enheter och en expedition. De handläggande enheterna är en vapenplanering, en artilleribyrå, en torpedbyrå, en minbyrå samt en sambands- och radarbyrå.

Även skeppsbyggnadsavdelningens uppgifter skall i allt väsentligt vara oförändrade och sålunda omfatta projekt- och byggnadsplaner samt rustningsplaner för fartyg ävensom huvudansvar i övrigt för marinens fartyg och båtar, svävfarkoster samt bärgnings- och dykerimateriel.

Avdelningen är organiserad på fem handläggande enheter och en expedition. De handläggande enheterna är en fartygsplanering, en fartygsbyrå, en ubåtsbyrå, en maskinbyrå och en elektrobyrå.

Inköpsavdelningens uppgifter motsvarar dem som har angetts för armématerieförvaltningens inköpsavdelning.

Kontrollavdelningen skall leda kvalitetskontrollen inom marinmaterieförvaltningens ansvarsområde under materielens anskaffnings- och utnyttjandefas, samordna materielverkets beskrivningar och föreskrifter

beträffande miljöförhållanden i vad avser provning samt verkets kontrollverksamhet inom hl. a. fartygsområdet.

Avdelningen är organiserad på tre enheter, nämligen en kontrollplanering, en vapenkontroll och en fartygskontroll.

Underhålls avdelningen skall leda verksamheten avseende materielunderhåll inom marinmaterieförvaltningens ansvarsområde. Avdelningen skall medverka i sakorganens arbete under materielens anskaffningsfas och svara för förberedelser för underhållsverksamheten. Under materielens utnyttjandefas svarar avdelningen för den centrala administrationen av underhållsverksamheten i regional och lokal instans med undantag för verkstadsdriften. Avdelningen skall även svara för anskaffning av allmän underhållsutrustning och basutrustning.

Avdelningen är organiserad på fem enheter, nämligen en underhållsplanering, en centralenhet, en teknisk enhet, en driftenhet samt en personal- och organisationsenhet.

Expeditionen har samma uppgifter som motsvarande enhet inom armématerieförvaltningen.

Personalkårexpeditionen. Inom marinmaterieförvaltningen förekommer personal ur mariningenjörskåren, en civilmilitär personalkår. Det skall ankomma på en av avdelningscheferna, som är civilmilitär tjänsteman, att vara chef för mariningenjörskåren med benämningen marinöverdirektör. I regel bör chefen för underhållsavdelningen vara marinöverdirektör.

Personalkårexpeditionen skall överta de personalfrågor, som i den nuvarande organisationen ankommer på personal- och utbildningssektionen.

Flygmaterieförvaltningen

Flygmaterieförvaltningens huvuduppgift är att anskaffa och underhålla materiel för flygvapnet samt leda och samordna materielverkets flygsäkerhetsarbete. Den är organiserad på tio enheter, nämligen en planering, en projektledning, en flygplanavdelning, en elektroavdelning, en robotavdelning, en inköpsavdelning, en kontrollavdelning, en underhållsavdelning, en expedition och en personalkårexpedition.

Chefen för flygmaterieförvaltningen är inom materielverket huvudansvarig för flygvapnets materiel.

Planeringen skall i huvudsak ha samma uppgifter som motsvarande enheter inom armé- och marinmaterieförvaltningarna. Därutöver skall dock enheten svara för viss byggnadsplanering.

Projektledningen inom flygförvaltningen, dess organisation och arbetsuppgifter har ännu inte närmare undersökts. Projektledningen för flygplanssystem 37, som alltså kvarstår oförändrad, skall t.v. vara direkt underställd chefen för flygmaterieförvaltningen.

Flygplanavdelningens uppgifter skall vara oförändrade och

sålunda i huvudsak omfatta ärenden rörande flygplan, helikoptrar, motorer för flygplan och helikoptrar, flygburen elektrisk och teleteknisk materiel (utom telemotmedel) samt personlig säkerhetsutrustning ävensom flygvapnets behov av eldvapen, sikten, foto- och optisk materiel, ammunition och målmateriel.

Verksamheten är fördelad på fyra enheter, nämligen en vapenbyrå, en flygplanbyrå, en motorbyrå och en flygelektrobyrå. Under avdelningen sorterar försökscentralen.

Elektroavdelningen skall vara huvudansvarig för sambandsmateriel för gemensamt bruk inom krigsmakten och för flygvapnets behov av sambandsmateriel, radarmateriel och övrig teleteknisk lokaliseringmateriel, optisk navigeringmateriel, vädertjänstmateriel, trafikledningsmateriel samt teletekniska skydds- och motmedel, dock inte beträffande annan flygburen elektrisk och teleteknisk materiel än motmedel.

Avdelningen är organiserad på fyra enheter, nämligen en centralsektion, en sambandsbyrå, en radarbyrå och en anläggningsenhet.

Robotavdelningens uppgifter skall i avvaktan på kompletterande överväganden vara i stort sett oförändrade och sålunda omfatta gemensam handläggning för materielverket av uppgifter i samband med anskaffning av robotar och robotsystem.

Avdelningen är organiserad på fyra enheter, nämligen en centralsektion, en planeringssektion, en projektbyrå och en försöksbyrå.

Inköpsavdelningens uppgifter motsvarar dem som har angetts för armématerieförvaltningens inköpsavdelning.

Kontrollavdelningen skall leda kvalitetskontrollen inom flygmaterieförvaltningens ansvarsområde under materielens anskaffnings- och utnyttjandefas. Den skall svara för materielverkets metodik för kontroll av tillförlitlighet, samordna verkets kontrollverksamhet inom bl. a. flygplan-, robot- och elektroombåden enligt direktiv från kontrollsamordningen samt leda och samordna verkets flygsäkerhetsarbete.

Avdelningen är organiserad på sex enheter, nämligen en kontrollplanering, en flygsäkerhetskontroll, en flygplankontroll, en elektrokontroll, en robotkontroll och en reservdelskontroll.

Underhållsavdelningen skall leda verksamheten avseende materielunderhåll inom flygmaterieförvaltningens ansvarsområde. Avdelningen skall under materielens anskaffningsfas medverka i sakorganens arbete och svara för förberedelser för underhållsverksamheten. Under materielens utnyttjandefas svarar avdelningen för den centrala administrationen av underhållsverksamheten i regional och lokal instans med undantag för verkstadsdriften. Avdelningen skall även svara för anskaffning av underhålls- utrustning och basutrustning inkl. fordon och flygfältsarbetsmateriel m. m.

Avdelningen är organiserad på fem enheter, nämligen en underhållsplanering, en teknisk enhet, en reservdelsenhet, en driftenhet samt en perso-

nal- och organisationsenhet. Härtill kommer två utbildningsenheter, nämligen verkstadsskolan och teleskolan.

Expeditionen har samma uppgifter som motsvarande enhet inom armé- och marinmaterieförvaltningarna.

Personalkår expeditionen. Flygingenjörspersonalen vid flygvapnet är civilmilitär men är inte organiserad i en särskild kår. Flygöverdirektören fullgör emellertid uppgifter rörande denna personalkategori, som motsvarar armé- och marinöverdirektörernas åligganden beträffande flygtekniska kåren och mariningenjörkåren. De uppgifter av personalkårkaraktär, som nu åvilar flygöverdirektören, skall i den nya organisationen ankomma på en av avdelningscheferna, som är civilmilitär tjänsteman. På denne bör också föras över tjänstebenenämningen flygöverdirektör. I regel bör chefen för underhållsavdelningen vara flygöverdirektör.

Personalkår expeditionen skall svara för de personalfrågor, som i den nuvarande organisationen ankommer på personal- och utbildningssektionen.

Intendenturförvaltningen

Intendenturförvaltningen skall ha till uppgift att bedriva huvuddelen av den verksamhet inom materielverket som är funktionellt organiserad i enheter som är gemensamma för verket. Förvaltningen skall vidare svara för anskaffning och underhåll av intendenturmateriel, livsmedel och drivmedel. Den är organiserad på åtta enheter, nämligen en planering, en intendenturavdelning, en förrådsavdelning, en standardiseringsavdelning, en förlagsavdelning, en kameral avdelning, en datacentral och en centralexpedition.

Chefen för intendenturförvaltningen skall svara för att förvaltningens enheter på ett effektivt sätt tillgodoser de krav som materielverkets övriga enheter ställer på dem.

Planeringens uppgifter avviker, som förut har framhållits, i vissa avseenden från dem som ankommer på övriga planeringsenheter. Den avses väsentligen komma att syssla med budgetarbete, organisationsfrågor och allmän samordning.

Intendenturavdelningen skall anskaffa och underhålla krigsmaktens intendentur- och veterinärmateriel, drivmedel och livsmedel. Denna verksamhet skall i den nya organisationen t. v. bedrivas i oförändrad form. Verksamheten är alltså inom intendenturavdelningen fördelad på fyra enheter, nämligen en centralenhet, en materielbyrå, en livsmedelsbyrå och en drivmedelsbyrå. Inom avdelningen utses en företrädare för kontrollfunktionen med uppgift att samordna kontrollverksamheten inom avdelningen.

På begäran av statlig myndighet utom krigsmakten skall intendenturavdelningen för myndigheten anskaffa bränslen, drivmedel och livsmedel. Särskilda bestämmelser skall därvid gälla om materielverkets skyldighet att

fullgöra anskaffnings- och andra förvaltningsuppgifter, som avser myndighet utom krigsmakten.

Inköpsverksamheten på intendenturområdet, som f. n. inte är funktionellt organiserad, har ansetts böra utredas ytterligare och skall i avvaktan därpå bedrivas på samma sätt som hittills.

Förrådsavdelningen skall svara för materielverkets ledning av förrådsverksamheten i central, regional och lokal instans, omfattande förvaring, distribution och redovisning av krigs- och fredsförnödenheter, utarbetande av därmed sammanhängande föreskrifter och anvisningar, anskaffning av förrådslokaler och hanteringsmateriel samt utbildning av förrådspersonal.

Avdelningen är organiserad på fem enheter, nämligen en centralenhet, en ekonomienhet, en utbildningsenhet, en redovisningsenhet och en förrådsdriftenhet. I förrådsavdelningen skall t. v. ingå marinens centrala förråd i Eskilstuna samt försvarets bok- och blankettförråd.

Standardiseringsavdelningen skall svara för ledning och samordning av standardiseringsverksamheten inom materielverket, för uppbyggnad av klassifikationssystem för verkets behov och för samordningen med andra myndigheters motsvarande system. Avdelningen skall även svara för klassificering och registrering av krigsmaktens materiel och hålla samman standardiseringsverksamheten inom försvaret.

Avdelningen är organiserad på fyra enheter, nämligen en centralenhet, en standardiseringsenhet, en klassifikationsenhet och ett materielregister.

Förlagsavdelningen skall svara för publikationstjänstens redaktionella del, som bl. a. omfattar granskning och redigering av verkets publikationer, för anskaffning och tillhandahållande av böcker, tidskrifter och rapporter samt för samordningen av verkets litteraturtjänst i övrigt. Avdelningen skall vidare tillgodose verkets behov av kopiering och reproduktion. Den skall slutligen svara för arkivering och distribution av ritningar o. d. samt för utgivning av tjänstemeddelanden för krigsmakten.

Avdelningen är organiserad på fyra enheter, nämligen en centralenhet, ett bibliotek, en redaktion och en reproduktionsenhet.

Kamerala avdelningen skall svara för materielverkets kassarörelse, medelsredovisning och fakturagranskning samt för prövning och förvaring av säkerheter för förskott i upphandlingsärenden.

Verksamheten är fördelad på ett kassakontor, en bokföringsenhet, en granskningsenhet och en expedition. För kassatjänsten skall finnas inrättade tre kassafilialer, en för vardera armé-, marin- och flygmaterieförvaltningarna.

Datacentralen skall svara för anskaffning av erforderlig data-maskinkapacitet, planering och drift av dataanläggningarna i Stockholm och Arboga, underhållsprogrammering av ADB-system i produktion samt utgöra programmeringsbuffert, varifrån verkets enheter vid behov erhåller programmeringskapacitet m. m.

Datacentralen består av en datamaskinplanering, två programmeringsenheter och två maskindriftenheter. De sistnämnda är uppdelade på tre grupper, en maskingrupp, en stansgrupp och en centralgrupp med expedition, arkiv och programbibliotek.

Centralexpeditionen skall vara centralt sammanhållande organ för expeditionstjänsten och annan serviceverksamhet inom materielverket. Den skall tillika vara huvudexpedition för verksstaben och intendenturförvaltningen. Till expeditions- och serviceverksamhet hänförs i detta sammanhang — förutom egentligt expeditionsarbete m. m. — försörjning med inventarier, kontorsutrustning och andra förnödenheter, lokalfrågor, telekommunikationstjänst, transportverksamhet, budtjänst och städning.

Centralexpeditionen är organiserad på tre enheter, nämligen en expedition, en intendentsenhet och ett transportkontor med körcentral.

Verkstadsavdelningen

Verkstadsavdelningen skall inom materielverket svara för ledning av krigsmaktens verkstadsorganisation.

Avdelningen är organiserad på fem enheter, nämligen en verkstadsplanering, en arbetsstudieenhet, en anläggnings- och utrustningsenhet, en ekonomienhet samt en personal- och organisationsenhet.

Personalavdelningen

Personalavdelningen skall vara ett för materielverket gemensamt organ med uppgift att svara för personalfunktionen för verket i dess helhet. I förhållande till sidoordnade enheter med särskild personalfunktion — exempelvis verkstadsavdelningen — skall personalavdelningen ha en samordnande uppgift.

Verksamheten skall vara fördelad på fem underenheter, en för allmänna frågor, en för personalredovisning m. m., en för avlöningsärenden, en för personalvård och en för personalutbildning. Det förutsätts, att avdelningen i sin verksamhet kan repliera på linjeorganisationen. Inom var och en av de fyra förvaltningarna har det dock ansetts nödvändigt att förlägga en särskild personalenhet för löpande uppgifter.

Samordning inom materielverket

Försvarets materielverk får i allt väsentligt samma ställning som nuvarande centrala förvaltningar. Samordningen innebär att en myndighet övertar det ansvar gentemot Kungl. Maj:t, överbefälhavaren och försvarsgrensheferna som tidigare vilat på fyra förvaltningar. Dessutom tillkommer samordningsansvaret för verksamheten inom och mellan de olika huvudavdelningarna resp. verkstads- och personalavdelningarna.

Enligt materieförvaltningsutredningen bör delegering av beslutsfunktionerna ske så att beslut inte fattas av en högre chef än vad som fordras för fullgod överblick. Med en stark delegering förenklas arbetsformerna sam-

tidigt som tiden för ärendenas handläggning minskas. Risken för suboptimering genom att det totala målet kan förloras ur sikte motverkas genom regelbunden och allsidig information nedåt och uppåt och i sidled.

Ett särskilt forum för sådan information tillskapas på verksledningsnivå i form av en direktion med i huvudsak rådgivande uppgifter. Direktionen skall bestå av verkschefen och de fyra huvudavdelningscheferna. För att avlasta verkets styrelse skall direktionen vara beslutande i rättsärenden m. fl. sådana ärenden, i vilka verkschefen inte ensam har beslutanderätt. Därvid skall direktionen utökas med cheferna för personal- och juridiska avdelningarna.

Genom den föreslagna organisationen anses behovet av samordning av sakkfunktionen med inköps-, kontroll- och underhållsfunktionerna primärt tillgodosett. Organisatoriskt säkerställs vidare samordningen inom förråds-, standardiserings-, förlags-, kameral-, verkstads- och personalfunktionerna. Organisationen i sig själv innebär enligt utredningen att samordningen blir direkt tillgodosedd vad gäller anskaffning m. m. av den materiel som är speciell för enbart en försvarsgren, dvs. värdemässigt ca 80 % av den totala anskaffningen.

Anskaffning av övrig materiel har ansetts kräva särskilda samordningsregler. För att tillgodose detta samordningsbehov föreslår utredningen ett system med ansvarsregler som innefattar huvudansvar för materiel, typansvar, tekniskt samordningsansvar och kommersiell samordning. Dessa samordningsregler utgör i princip en vidareutveckling av de former för samordning som nu tillämpas förvaltningarna emellan och definieras i betänkandet på följande sätt.

Huvudansvar för materiel	Ansvar för samordning av åtgärder för anskaffning, underhåll och förrådshållning av materiel för en försvarsgren.
Typansvar	Ansvar för anskaffning av viss angiven materieltyp (visst angivet materielslag).
Tekniskt samordningsansvar	Ansvar för samordning av åtgärder för teknisk underrättelsetjänst, forskning och allmän utveckling avseende visst angivet teknikområde.
Kommersiell samordning	Ansvar för samordning genom bl. a. rådgivning i merkantilt och avtalsmässigt avseende beträffande verkets kontakter med företag, som tillverkar flera materieltyper (materielslag), för vilka skilda huvudavdelningar är typansvariga.

En sådan strukturrationalisering av förvaltningsorganisationen, som det här är fråga om, kan väntas medföra rationaliseringsvinster bl. a. i form av bättre hushållning med expertis av alla slag. Genom organisationen är detta krav primärt tillgodosett för de funktionellt organiserade enheterna.

Genom huvudansvar för materiel är den tekniska personalen lämpligt fördelad för all exklusiv materiel. Principen om typansvar leder till ytterligare fördelning av teknisk expertis och principen om tekniskt samordningsansvar ger fördelning i ett tredje led. Tillämpningen av dessa principer möjliggör enligt utredningen en god hushållning med experter av alla slag samtidigt som systemet är smidigt och medger en omfördelning av uppgifter efter uppkommande framtida behov utan stora ingrepp i organisationen. Formalisering i erforderlig grad av ansvarsreglerna beräknas skapa förutsättningar för delegering av uppgifter och befogenheter.

Samordning med verksamhet utanför materielverket

En uppgift för utredningen har varit att pröva, i vilken ordning de betydelsefulla samordningsuppgifter, som nu ankommer på försvarets förvaltningsdirektion, framdeles bör fullgöras. Därvid är att märka, att förvaltningsdirektionen spelar en samordnande och sammanhållande roll inte bara i fråga om tygförvaltningstjänsten utan inom krigsmaktens förvaltning i dess helhet. Behov av samordning föreligger i förhållande till Kungl. Maj:t, överbefälhavaren, försvarsgrenscheferna och andra centrala förvaltningsmyndigheter inom krigsmakten samt industrin.

Samarbete stab—förvaltning. En utgångspunkt för utredningsarbetet beträffande tygförvaltningens ledning har varit att den centrala tygförvaltningsorganisationen skall lyda under Kungl. Maj:t och att det inflytande på dess verksamhet, som med hänsyn till förvaltningstjänstens betydelse för annan verksamhet inom krigsmakten bör tillkomma överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna, skall utövas i samma former och under samma förutsättningar som hittills. Överbefälhavarens och försvarsgrenschefernas nuvarande direktiv- och anvisningsrätt skall alltså kvarstå oförändrad. I likhet med nuvarande förvaltningar skall materielverket underställa vederbörande försvarsgrenschefer större materielprojekt, mera betydelsefulla försök, större materielanskaffningar m. m. Verket skall vidare hålla överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna orienterade om sin verksamhet och biträda dem med tekniskt-ekonomiskt underlag för planerings- och studieverksamheten och för förslag till Kungl. Maj:t, som berör materielverkets verksamhetsområde.

Var för sig svarar försvarsgrenscheferna och förvaltningsorganisationen inför Kungl. Maj:t för skilda delar av en och samma uppgift, nämligen produktion av krigsförband. Ett smidigt och effektivt samarbete stab—förvaltning är därför en nödvändig förutsättning för en effektiv förbandsproduktion. Den föreslagna organisationen med tre anskaffnings- och underhållsenheter inriktade mot resp. försvarsgrens förbandsproduktion gör det enligt utredningen möjligt att behålla nuvarande samarbete och vidareutveckla det. Genom att försvarets intendenturverk och sedermera materieldelen av försvarets sjukvårdsstyrelse inordnas i materielverket och genom

det huvudansvar för resp. försvarsgrens materiel som avses åvila cheferna för armé-, marin- och flygmaterieförvaltningarna väntas försvarsgrenschefernas samarbete med materieförvaltningsorganisationen komma att underlättas och förenklas.

Samverkan med andra centrala myndigheter. Materielverket övertar, när det inrättas, huvudparten av förvaltningsdirektionens samordnande uppgifter. Vad som därefter återstår är ett till omfånget mera begränsat samordningsbehov mellan materielverket, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsstyrelse och fortifikationsförvaltningen. Det är i huvudsak fråga om ärenden, som kan avgöras enligt gängse samrådsförfarande självständiga myndigheter emellan. För samarbete i gemensamma generella frågor gällande personalpolitik, budgettekniska frågor, datateknikens utnyttjande m. fl. liknande problem föreslås att en försvarsförvaltningens chefsnämnd inrättas. Utöver cheferna för de nämnda myndigheterna skall som ledamöter ingå även cheferna för försvarets forskningsanstalt, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och civilförsvarsstyrelsen.

Inom materielverket kommer samarbete och samordning att regleras genom en långt driven ansvarsfördelning, genom samordningsorganen i verksstaben och även genom den funktionellt inriktade organisationen. Kvarstående reella samarbets- och samordningsfrågor mellan materielverket och övriga myndigheter beräknas inte få sådant omfång, att de motiverar permanenta samarbetsdelegationer. Samordningsansvar åläggs den myndighet, som besitter största kunnande inom området i fråga. Sådant ansvarsfördelning bör enligt utredningen behandlas i försvarsförvaltningens chefsnämnd men beslutas enligt samrådsförfarande. Samarbetsdelegationerna — utom standardiseringsdelegationen — föreslås bli successivt avvecklade, dock först sedan de nya samarbetsformerna har vunnit stadga. När förvaltningsdirektionen upphör, övertas ledningen av delegationerna övergångsvis av materielverket.

Standardiseringsverksamheten inom krigsmakten föreslås skola bedrivas inom standardiseringsdelegationen med materielverket som sammanhållande centralorgan och med befogenhet att i samråd med berörda myndigheter fastställa försvarsstandard och ge ut för försvaret gemensamma typkataloger.

Materielverket är för sin verksamhet beroende av forskningen och dess resultat. Ett nära samarbete erfordras med försvarets forskningsanstalt, militärpsykologiska institutet m. fl. forskningsorgan efter i huvudsak samma linjer som hittills. En särskild enhet inom verket skall ombesörja prioritering av materielverkets behov av forskning och i övrigt samordna verkets kontakter främst med forskningsanstalten. Genom tekniska utvecklingsgrupper m. m. skall säkerställas att nuvarande direktkontakter och det samarbete som bedrivs i nuvarande samarbetsdelegationer förstärks.

Samarbete med industrin. Kravet på att materielverket skall kunna samarbeta med industrin utan dubbelarbete i verket tillgodoses genom tillämpning av principen om huvudansvar för materiel i kombination med principen om typansvar. Detta innebär en vidareutveckling av nuvarande huvudförvaltningsprincip. Kontakterna med industrin i såväl tekniskt som merkantillt avseende kommer således för varje särskilt materielslag att handhas av en enhet. Merkantila och avtalsmässiga kontakter med industri som tillverkar flera materielslag skall i viss utsträckning samordnas av en av inköpsavdelningarna (kommersiell samordning).

Omorganisationens genomförande

Materieförvaltningsutredningen förutsätter, att den skall svara för erforderliga förberedelser för omorganisationen. Om statsmakterna våren 1968 fattar beslut enligt utredningens förslag beräknas styrelse, verkschef och eventuellt ytterligare befattningshavare kunna utses med tillträde den 1 juli 1968. Verkschefen avses därvid ta över ansvaret för det förberedelsearbete för organisationens genomförande som utredningen har påbörjat. Enligt utredningens beräkningar bör verkschefen den 1 oktober 1968 kunna överta ansvaret för verksamheten, varvid försvarets förvaltningsdirektion och de nuvarande verken upphör som självständiga enheter.

Övergången till den nya organisationen föreslås ske successivt under en treårsperiod. Alla problem som hänger samman med att ett försvarets materielverk inrättas har nämligen inte fått sin lösning genom det förslag som nu lagts fram. Utredningen har sett som sin uppgift att i första hand lösa de viktigaste problemen och att förbereda en anpassning till en i många avseenden oviss framtid. En viss försiktighet i de organisatoriska ingreppen har ansetts motiverad. Fortsatta utredningar rörande bl. a. sakorganens verksamhet förutsätts ske i materielverkets egen regi.

Personalbehov m. m.

Den förvaltningsorganisation som berörs av omorganisationen har, räknat per den 1 juli 1967, sammanlagt 4 355 tjänstemän. De fördelar sig på försvarets förvaltningsdirektion, försvarsgrensförvaltningarna, försvarets intendenturverk och övriga berörda organ enligt följande.

Försvarets förvaltningsdirektion	12
Arméförvaltningen	1 422
Marinförvaltningen	767
Flygförvaltningen	1 723
Försvarets intendenturverk	298
Centrala verkstäder m. fl.	133
	<hr/>
	Summa 4 355

Inom organisationen sysselsätts också ca 280 arbetare. Vidare utnyttjas ca 150 tjänster vid andra myndigheter, främst för kvalitetskontroll och automatisk databehandling. Totalt omfattar den centrala förvaltningsorganisationen alltså nära 4 800 befattningshavare.

Antalet tjänstemän i materielverket efter genomförd omorganisation har beräknats till 4 226, vilket innebär en minskning med 129 tjänster. Omorganisationen återverkar i personalhänseende på vissa andra myndigheter inom försvaret genom den omfördelning av arbetsuppgifter som föreslås. Det nya materielverket övertar bl. a. centrala förvaltningsuppgifter, som nu utförs vid centrala verkstäder. Omfördelningen av arbetsuppgifter beräknas medföra personalbesparingar för berörda myndigheter utanför materielverket motsvarande 125 å 130 manår eller ungefär samma antal som för materielverket.

Enligt utredningens förslag beräknas personalstyrkan efter slutförd omorganisation ha minskat med ca 250 personer eller ca 5 %. Personalbesparingarna hänför sig främst till kontroll- och förrådsorganisationen. I övrigt är de i stort sett jämnt fördelade på verkstads- och underhållssidan, förlags- och standardiseringsområdet samt kameral verksamhet. Mindre besparingar görs också på expeditions- och servicesidan. Vid bedömningen av detta resultat bör beaktas, att själva anskaffningsverksamheten inte har berörts av den översyn som nu gjorts. En rationaliseringsundersökning av återstående delar av verksamheten bedöms kunna leda till ytterligare ca 5 % personalminskning.

En omorganisation av den storleksordning det här gäller medför givetvis personalproblem. Erforderligt rådrum för att lösa personalfrågorna erhålls dock genom att övergången till den nya organisationen sker successivt. Den avsedda minskningen beräknas ske i takt med de naturliga avgångarna under omorganisationsperioden. För att bereda de problem som uppkommer och tillgodose personalens berättigade intressen, bl. a. kraven på anställningstrygghet, föreslår utredningen att en särskild personaldelegation tillsätts.

Kostnader m. m.

Kostnaderna (prisläge juli 1967) för materieförvaltningen i central instans har på likformigt sätt beräknats dels för den nya organisationen, dels för nuvarande myndigheter som berörs av omorganisationen. Under en övergångstid beräknas den nya organisationen medföra en kostnadsökning på lönesidan om sammanlagt ca 4 milj. kr. som enligt utredningen bör ses som en investering för att nå rationaliseringsvinster.

Vid en bedömning av kostnadsökningen bör hänsyn tas till att kostnaderna för tjänster vid andra statliga myndigheter beräknas minska med sammanlagt ca 9 milj. kr. under budgetåren 1968/69—1970/71. Totalt sett mins-

kar sålunda kostnaderna till följd av omorganisationen redan under omorganisationsperioden med ca 5 milj. kr. Därefter blir årskostnaderna 5,5 milj. kr. lägre i förhållande till budgetåret 1967/68.

Den nya organisationen bedöms skapa förutsättningar för ytterligare minskade avlöningskostnader främst inom områden som nu inte har undersökts fullständigt. Totalt beräknas avlöningskostnaderna vid slutet av femårsperioden 1968/69—1972/73 ha gått ned med ca 10 %.

Materielverkets omkostnader beräknas uppgå till 16,2 milj. kr. per år, vilket innebär en ökning i jämförelse med nuläget med ungefär 1 milj. kr.

Sammanläggningen av fyra verk till ett skapar alltså på sikt möjligheter till betydande besparingar i fråga om personal och lönekostnader. Den omedelbara rationaliseringseffekten är däremot begränsad, bl. a. beroende på att endast omkring hälften av organisationen har undersökts. Sammanförande av all verksamhet rörande försvarets materiel till ett verk utgör emellertid en förutsättning för fortsatt rationalisering. Genom att verksamheten hålls samman i ett verk blir det möjligt att i högre grad utnyttja data-teknikens fördelar. Verksamheten kan även smidigt anpassas till den utformning en programbudget kan komma att få och de styrsystem försvarskostnadsutredningen föreslår. Den ökade enhetlighet som kan nås i ett verk underlättar även delegering av befogenheter i samarbete med andra myndigheter och till regionala och lokala organ.

Materielverkets tillkomst bör alltså ses som ett steg mot vidare rationalisering. I verket skall ingå en enhet som specialiseras på rationaliseringsåtgärder. Verket får därigenom möjligheter att självt anpassa sig till de förändrade villkor som framtiden kan komma att medföra. En förutsättning för att denna utveckling skall vara möjlig i tillräckligt snabb takt är enligt utredningen att verket inte binds genom detaljerade organisatoriska föreskrifter. Verket förutsätts få frihet att på grundval av sin uppgift inom kostnads- mäsiga och personella ramar självt utforma sin inre organisation och sitt arbetssätt efter utvecklingens krav.

Särskilda frågor

Materieförvaltningsutredningen tar i betänkandet upp vissa frågor, som aktualiseras i samband med inrättandet av ett för försvaret gemensamt materielverk. De avser industrins utnyttjande, personalens sammansättning m. fl. personalfrågor, företagsnämndsorganisationen och materielverkets lokalisering.

Industrins utnyttjande

Förvaltningarnas tekniska kunnande utvecklas i inte oväsentlig grad i växelverkan med industrin. Man har också i olika sammanhang strukit under vikten av att åtgärder vidtas, som kan bidra till att minska personalbe-

hovet inom förvaltningarna. Systemet att beställa medverkan från industrin har under senare år ökat och gäller i tilltagande grad forsknings- och utvecklingsarbete, planläggnings-, underhålls-, kontroll- och administrationsarbete m. m. Det förekommer att större industrier satsat på medverkan i konsultföretag som anlitas av försvaret. Flera av dessa konsultföretag arbetar i princip såsom icke vinstdrivande. Företagen verkar som tekniska och administrativa rådgivare och utgör i praktiken en utökning av myndigheternas egna resurser, främst personalresurserna.

Det är emellertid i vissa fall nödvändigt för försvaret att bedriva utvecklingsarbete och viss provtillverkning i egen regi. Vid en kommande översyn av sakorganen är det alltså en huvudfråga, hur man skall avväga tillgången på främst teknisk expertis i materielverket i förhållande till engagemang hos industrin, så att industrins kapacitet blir utnyttjad och samtidigt beställarens styrning säkerställd. Frågor av speciellt intresse är därvid, i vilken utsträckning industri och utomstående expertis kan utnyttjas för utvecklings- och annat arbete samt vilka uppgifter som måste lösas inom materielverket.

Vissa personalfrågor

1964 års tygförvaltningsutredning förde i sitt betänkande fram vissa synpunkter på personalens sammansättning och materielverkets möjligheter att inrätta och disponera tjänster, som materieförvaltningsutredningen finner anledning understryka. Materieförvaltningsutredningen tar också upp personalkårfrågan och behovet av att vidareutbilda personal.

Personalens sammansättning. Tygförvaltningsutredningen ansåg att huvuddelen av förvaltningstjänsterna skulle göras till rent civila tjänster, vilka skulle stå öppna för såväl civil som militär och civilmilitär personal utan hänsyn till hur kunskap och erfarenhet har förvärvats. Enligt materieförvaltningsutredningen får nuvarande förhållanden, som bl. a. innebär att ett begränsat antal tjänster är förbehållna militär eller civilmilitär personal, ses mot bakgrunden av behovet att tillförsäkra förvaltningsorganisationen erforderlig sakkunskap från skilda verksamhetsområden. Samma behov föreligger beträffande de civila tjänsterna men den speciella sakkunskapen tillgodoses inte genom särskild kårtillhörighet utan genom befattningsbeskrivningar e. d. Systemet med olika personalkategorier och anställningsformer har emellertid bestämda svagheter, varför en översyn av förhållandena bedöms angelägen. I avvaktan på en sådan översyn bör man i ett utgångsläge följa hittills tillämpade principer.

Inrättande och disposition av tjänster. Materielverkets ledning borde enligt tygförvaltningsutredningen få rätt att inom en given kostnadsram inrätta tjänster enligt samma regler som gäller för statens affärsdrivande verk och att efter egen bedömning disponera flertalet inrättade tjänster inom hela organisationen på liknande sätt som gäller för för-

swarets forskningsanstalt. Sedan tygförvaltningsutredningen lade fram sitt betänkande har vissa lättnader genomförts för de tygförvaltande verken och försvarets förvaltningsmyndigheter över huvud laget. Fr. o. m. den 1 juli 1967 har den av Kungl. Maj:t för varje myndighet fastställda personalförteckningen generellt begränsats att omfatta ordinarie tjänster, arvodestjänster och extra ordinarie tjänster i högre lönegrad än Ae 22. Gränsen är densamma som gäller enligt kungörelsen den 3 december 1965 (nr 915) om inrättande av vissa statligt reglerade tjänster m. m. Förvaltningarna kan numera alltså själva inrätta extra ordinarie tjänster inom löneplan A upp t. o. m. lönegrad 22 samt extra tjänster inom hela löneplan A och inom löneplan B upp t. o. m. lönegrad 5.

Den ordning, som nu gäller och som bl. a. också innebär, att personalorganisationen inte längre redovisas i bilagor till regleringsbrev, ger — konstaterar materieförvaltningsutredningen — bättre möjligheter än tidigare att inrätta och disponera tjänster. Materielverket anses emellertid böra få längre gående befogenheter i dessa hänseenden. Med hänsyn till kraven på en flexibel organisation föreslås materielverket i likhet med de affärsdrivande verken få inrätta extra ordinarie tjänster inom hela löneplan A.

För urvalet till ledande befattningar är det viktigt, att härför lämpade personer under sin tjänstgöring kan få erfarenhet från skilda verksamhetsområden inom och utom materielverket. En växling mellan stabs- och linjebefattningar är enligt materieförvaltningsutredningen ett lämpligt medel härför. Huvuddelen av de ledande stabsbefattningarna bör därför i princip inte utgöra slutbefattningar. För att målmedvetet och smidigt kunna genomföra ett cirkulationssystem för viss personal t. ex. mellan verkets lednings- och linjeorgan liksom mellan verket och utomstående organ och även för att kunna anställa särskilt kvalificerad personal erfordras ökad frihet beträffande formerna för tillsättande av tjänstemän och för lönesättningen. Inom ramen för verkets avlöningsanslag bör t. ex. kontraktsanställning kunna komma i fråga när det gäller kvalificerad personal bl. a. för verkets ledningsorgan.

Vidareutbildning av personal. Sedan budgetåret 1960/61 har medel anvisats för vidareutbildning av civil personal vid försvarsförvaltningarna och de centrala staberna. Medlen anvisas under reservationsanslaget Vidareutbildning av viss civil personal, vilket står till försvarets civilförvaltnings förfogande. För budgetåret 1967/68 är anslaget uppfört med 500 000 kr.

Det är nödvändigt att även i den nya organisationen satsa på teknisk och administrativ vidareutbildning för att på så sätt vidga rekryteringsbasen på olika nivåer och tillgodose materielverkets behov av specialister. Medel härför bör enligt materieförvaltningsutredningen beräknas under verkets materielanskaffnings- resp. underhållsanslag. Om dessa båda anslag förs samman till ett, bör medlen anvisas under detta sammanslagna anslag. Ma-

terielverket bör få frihet att självt avgöra hur stor del av anslaget som bör tas i anspråk för utbildning.

Önskvärd samordning med andra myndigheter anses kunna ske genom direkta kontakter såväl med dessa myndigheter som med försvarets civilförvaltning. Denna samordning beräknas främst komma att avse administrativ utbildning och endast i ringa utsträckning teknisk, i sistnämnda fall med undantag för det relativt omfattande samarbetet med försvarets forskningsanstalt. Den tekniska utbildningen av materielverkets personal anses främst böra samordnas med utbildning av viss teknisk personal inom försvarsgrenarna.

Företagsnämndsverksamhet

Vid försvarsgrensförvaltningarnas och intendenturverkets centrala och lokala förvaltningsenheter finns f. n. nio företagsnämnder och tre enheter med företagsombud samt åtta av nämnderna inrättade fasta utskott (underkommittéer). I materielverket föreslås nämndverksamheten organiserad på följande sätt.

För behandling av frågor som är gemensamma och centrala för hela materielverket inrättas en ny företagsnämnd, verksnämnden. Försvarsgrens- och intendenturförvaltningarna behåller sina företagsnämnder under benämningen förvaltningsnämnder. Verkstads- och personalavdelningarna hänförs lämpligen till intendenturförvaltningens förvaltningsnämnd.

Företagsnämndernas verksamhet föreslås inom verket skola hållas centralt samman av allmänna avdelningen i verksstaben. Det bör bl. a. ankomma på denna avdelning att sköta kontakterna med försvarets centrala företagsnämnd i allmänna företagsnämndsfrågor och att som sammanhållande organ för verksnämnden och förvaltningsnämnderna samt arbetsplatser med företagsombud distribuera centralt utarbetat informationsmaterial.

De lokala förvaltningsenheterna förutsätts behålla nuvarande företagsnämndsorganisation.

Materielverkets lokalisering

De tre försvarsgrensförvaltningarna har huvuddelen av sin verksamhet förlagd till byggnaden Tre Vapen, medan försvarets intendenturverk för sin verksamhet disponerar förhyrda lokaler i Solna. Gemensamt för dem alla gäller, att ett betydande antal enheter inte har kunnat beredas plats inom ämbetslokalerna utan måst förläggas i mer eller mindre tillfälliga lokaler på skilda håll i staden eller dess närhet. En sammanslagning av dessa myndigheter utan att lokalfrågan löses i anslutning därtill skulle leda till att det nya verket får sin verksamhet splittrad på ett 25-tal olika platser.

En samlad lösning av lokalfrågan skulle medge betydande rationaliseringsvinster, bl. a. i form av personalbesparingar och en motsvarande minskning av lokalbehovet. Förutsättningar för en sådan lösning föreligger f. n.

inte. Tre Vapen inrymmer i dag — förutom försvarets förvaltningsdirektion och de tre försvarsgrensförvaltningarna — marinstaben, flygstaben och försvarets civilförvaltning. Även om den friställdes helt för ändamålet, skulle den inte vara tillräcklig för en lokal samordning av materielverkets olika enheter. En planerad tillbyggnad beräknas emellertid vara inflyttningsklar omkring den 1 juli 1973.

Såväl praktiska som ekonomiska skäl talar enligt utredningen för en lokalisering av materielverket till Tre Vapen. I avvaktan på den tillbyggnad som planeras bör det nya verkets lokalproblem provisoriskt lösas inom ramen för tillgängliga resurser. Av kostnads- och andra skäl bör man inte flytta verkets olika enheter mer än som är nödvändigt för att verket skall kunna fungera. En intern omgruppering av vissa funktioner kan emellertid inte undvikas. Lokalsituationen är dessutom sådan, att provisoriska åtgärder bör vidtas för att råda bot på den stora splittringen i lokalhänseende.

Materieförvaltningsutredningen anser det vara ett oeftergivligt krav, att det nya verkets ledningsorgan med deras 132 tjänstemän från början placeras centralt och nära varandra. De bör beredas plats i Tre Vapen vilket förutsätter att ett antal enheter, som nu är förlagda i byggnaden, provisoriskt flyttas ut. Härutöver erfordras en lokalreserv för att möjliggöra andra nödvändiga omgrupperingar i anslutning till omorganisationen. Det omedelbara lokalbehovet beräknas till 200 rumsenheter.

Enheter ur försvarets intendenturverk bör enligt utredningen på ett tidigt stadium beredas plats i Tre Vapen. Enligt föreliggande planer kan en samgruppering av intendenturverket och försvarsgrensförvaltningarna bli möjlig först hösten 1971, då fortifikationsförvaltningens nya byggnad i kv. Kavalleristen beräknas vara klar för inflyttning. Denna byggnad avses även inrymma bl. a. försvarets civilförvaltning, vars lokaler i Tre Vapen därigenom friställs. Utredningen anser att åtgärder bör vidtas för att möjliggöra en tidigare inflyttning av intendenturverket.

4. Yttrandena

Remissyttrandena visar, att det på väsentliga punkter råder delade meningar om det organisationsförslag, som har lagts fram av materieförvaltningsutredningen. Meningsbrytningarna rör främst den av utredningen valda organisationsformen på sikt och omfattningen av det nya verkets ämbetsområde. Kritik riktas egentligen endast mot utredningens avvägningar när det gäller uppbyggnaden av materielverket och det underlag som legat till grund för utredningens ställningstaganden i dessa hänseenden. Remissinstanserna är dock allmänt ense om att påtalade brister i underlaget helt eller delvis förklaras av den tidspress, som utredningsarbetet bedrivits under.

Den kritik som har framförts skymmer inte heller det faktum, att utredningen — som *överbefälhavaren* uttrycker det — har många förtjänster. Såväl på stabssidan som inom förvaltningsorganisationen är man imponerad av sättet för utredningsarbetets bedrivande och de resultat som har lagts fram. *Marinförvaltningen* anser, att utredningen på den korta tid som stått till buds har gjort en förtjänstfull kartläggning av vissa områden av de nuvarande förvaltningarnas verksamhet och kommit med många konstruktiva synpunkter och förslag, som kan bilda en god grund för bildandet av ett gemensamt verk.

Även andra remissinstanser uttrycker sin uppskattning av det arbete som utförts. Enligt *statskontoret* utgör betänkanudet en god grundval för beslut om att inrätta ett försvarets materielverk. *Riksrevisionsverket* konstaterar att tillämpad metodik, gjorda värderingar och ställda förslag är av god kvalitet. Av betänkanudet att döma har utredningsarbetet enligt ämbetsverket bedrivits efter rationella och objektiva grunder.

Behovet av bättre samordning på tygmaterielområdet sätts inte i fråga från något håll. Remissinstanserna är också i stort sett eniga om formen härför. Var och en av de tre *försvarsgrensförvaltningarna* uttalar sig således för en samordning i verksform. Av övriga remissinstanser är det endast *överbefälhavaren* och *försvarsgrenscheferna*, som inte är helt övertygade om fördelarna av att föra samman de tygförvaltande verken till ett materielverk.

Majoriteten av remissinstanserna anser, att tiden nu är mogen för ett beslut i organisationsfrågan. Den begränsning, som materieförvaltningsutredningen själv har ålagt sig under det nu avslutade utredningsarbetet, gör emellertid att man i allmänhet inte anser sig kunna förorda så långtgående förändringar från början som utredningen har förutsatt. Även andra skäl — försvarsutredningen, lokalfrågan, risken för effektnedgång m. m. — anses tala för en försiktigare takt i initialskedet. *Statskontoret*, som

anser det angeläget att materielverket snarast kommer till stånd och att dess organiserande inte bör ytterligare fördröjas av kompletterande utredningar eller prövning av andra möjliga organisationsformer än dem utredningen har föreslagit, har av detta skäl avstått från en detaljgranskning av förslaget. Det är nämligen statskontorets bestämda uppfattning att ett materielverk redan på kort sikt utgör den nödvändiga förutsättningen för en djupgående rationalisering inom tygförvaltningsområdet, innebärande såväl en ökande effektivisering som en kontinuerlig kostnadsminskning. En fördröjning av materielverkets organiserande skulle resultera i en ytterligare senareläggning av möjliga och nödvändiga rationaliseringsvinster.

De tre *försvarsgrensförvaltningarna* förordar, att man nu fattar ett principbeslut och därvid — i avvaktan på den kompletterande utredning som erfordras — begränsar sig till en sammanslagning av de fristående verk som berörs av omorganisationen och som övergångsvis i huvudsakligen oförändrat skick förutsätts ingå i materielverket. *Arméförvaltningen* uttrycker detta så, att det med hänsyn till tidsfaktorns betydelse är viktigare att ett principbeslut fattas våren 1968 om bildande av ett verk med en beslutande ledning över en i övrigt oförändrad förvaltningsorganisation än att beslutet skjuts upp i avvaktan på att en mera fullständig utredning skall göra det möjligt att redan inledningsvis samtidigt genomföra en genomgripande förändring av den inre organisationen.

Enligt remissinstansernas samstämmiga uppfattning bör den slutliga organisationen av materielverket under alla förhållanden inte läsas, förrän erforderliga kompletterande utredningar har gjorts. *Försvarets forskningsanstalt* anser, att den fortsatta utredningen bör lämnas största möjliga utrymme för vidare handlande. Såväl *statskontoret* som *riksrevisionsverket* understryker att rationaliseringssynpunkterna bör beaktas mer än som skett. Sistnämnda verk anlägger också intressanta synpunkter på en långsiktig lösning av organisationsfrågan, vilka närmare berörs i det följande.

Allmänna frågor

Krav på materieförvaltningen i central instans

Remissinstanserna accepterar i stort sett resultatet av utredningens kravanalys. *Chefen för armén* varnar dock för att samordningskravet inom materielverket kan leda till materielvisa optimeringar som från förbandsproduktionssynpunkt innebär suboptimering. Enligt *marinförvaltningen* bör kravspecifikationen kompletteras på vissa punkter. Bl. a. bör anges att verket skall ha till uppgift att inte bara följa utan även stimulera den tekniska utvecklingen.

Av personalorganisationerna anmärker *SACO* på den dominans som kravet på militär miljökönnedom har fått. Organisationen menar, att kunskaperna om de rent militära förhållandena i stor utsträckning tillgodoses

genom försvarsgrensstabernas insikter på detta område. Liknande synpunkter framförs av TCO, som liksom SACO ifrågasätter, om inte samtliga tjänster i det nya verket bör vara civila. Resonemanget bygger på en strikt kompetensfördelning mellan materielverket och resp. staber, vilken TCO uppfattar på följande sätt.

Varje förbandsproducerande insats bör grunda sig på såväl teknisk/ekonomiska som militärtekniska slutsatser. Förvaltningen bör därvid enbart i förstnämnda, de militära stabsorganen enbart i sistnämnda avseende avge expertomdömen. En sådan renodling och organisatorisk åtskillnad av berörda funktioner inom ramen för ett utvecklat samarbete mellan stab och förvaltning skapar förutsättningar för balans och rationell drift.

Sveriges Industriförbund och SACO anser, att utredningen alltför flyktigt har berört de krav, som måste ställas på verket som »kompetent köpare» från industrin. Även TCO understryker betydelsen av ett väl avvägt förhållande förvaltning—industri. Förvaltningen måste besitta tekniskt och ekonomiskt kunnande i tillräcklig omfattning för att som kompetent köpare ställa de rätta kraven på produkterna och bedöma förslag från industrins sida.

Organisationsform

Som framgår av det föregående är remissinstanserna av den uppfattningen, att man till en början inte bör gå längre än att föra samman tygförvaltningarna och eventuellt försvarets intendenturverk och låta dem i stort sett oförändrade ingå i den nya organisationen. Därmed har man också tagit ställning till organisationsformen på kort sikt: verksamheten bör åtminstone inom tygmaterielområdet vara försvarsgrensvis organiserad. Däremot råder delade meningar om organisationen på längre sikt. Några remissorgan anser det för tidigt att ta ställning till organisationsformen, innan mera djupgående undersökningar av sakorganens verksamhet har företagits.

Överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna uttalar sig odelat för en försvarsgrensinriktad organisation. Så är också fallet med *försvarets förvaltningsdirektion* och två av försvarsgrensförvaltningarna, nämligen *arméförvaltningen* och *marinförvaltningen*. Av övriga remissinstanser accepterar *försvarets civilförvaltning*, *fortifikationsförvaltningen*, *försvarets forskningsanstalt*, *försvarets fabriksverk*, *överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap* och SR utan närmare kommentarer den av utredningen förordade försvarsgrensinriktade lösningen.

Försvarets sjukvårdsstyrelse och *försvarets intendenturverk*, som båda utgör exempel på fackförvaltningar, avvisar för egen del tanken på en ändring av formerna för samarbete över försvarsgrensgränserna. De anser båda att det i deras fall skulle innebära ett steg tillbaka att övergå till en försvarsgrensvis ordnad organisation. Vad gäller materielverket konstaterar

rar sjukvårdsstyrelsen att förstärkningen av försvarsgrensinriktningen av förvaltningsverksamheten måste köpas till priset av betydande resurser för samordning i flera led. Kraven på omfattande samordningsresurser i såväl horisontell som vertikal led ger enligt styrelsen en antydning om att de externa samordningsproblem som nu finns mellan olika centrala förvaltningsmyndigheter till stor del byggs in i den nya organisationen. Man får ändå inga garantier för större effekt även på de nivåer, där verksamheten normalt inte kan ingripa, vilket betyder att verksamchefen med biträde av en stor verksamhetsstab kan få verka som skiljedomare även i en rad löpande ärenden.

SACO, som för egen del förordar en produktinriktad organisation, bifogar yttranden av *Sveriges Läkarförbund* och *Svenska Militärläkarförbundet*, vilka stöder sjukvårdsstyrelsens uppfattning. Även *socialstyrelsen* tar avstånd från försvarsgrenstänkandet, då det gäller sjukvårdsmateriel. Såväl *överbefälhavaren* som *försvarets förvaltningsdirektion* och *arméförvaltningen* finner det angeläget att intendenturverkets nuvarande ansvar i sakfrågor inte beskärs och att dess kontaktlinjer med staber och övriga parter inte försämrats. TCO är av samma uppfattning.

Sveriges Hantverks- och Industriorganisation, SACO, *Statsverkens Ingenjörskör* och *Svenska Teknologföreningen* anser att försvarsgrensinriktningen alltför starkt binder organisationen och att man därför bör överväga en produktinriktad organisation. *Försvarets fabriksverk*, som i och för sig accepterar den av utredningen förordade lösningen, anser dock att man inte bör låsa organisationsplanen. Enligt *statens provningsanstalt*, som huvudsakligen uppehåller sig vid kontroll- och provningsverksamheten, bör alla möjligheter att integrera denna verksamhet tillvaratas.

Till dem som anser att man beträffande organisationen på sikt bör avvakta den fortsatta utredningen hör *försvarets intendenturverk*, *flygförvaltningen*, *statskontoret* och *riksrevisionsverket*. Riksrevisionsverket konstaterar i sitt yttrande, att fackalternativet inte har utretts. En utredning om eventuella vinster med ett projekt- och fackorienterat materielverk föreslås snarast bli igångsatt och ämbetsverket redovisar några principiella tankegångar, avsedda att användas som arbetshypotes eller ansats vid en kompletterande utredning.

Den av riksrevisionsverket skisserade målsättningen för det fortsatta utredningsarbetet innebär i korthet följande.

Materielverkets aktivitet bör till stor del kunna betraktas mot bakgrunden av livscykel för en (militär) produkt eller ett system. För de utvecklingsfaser som för materielverket torde svara för den helt övervägande personalsysselsättningen anses en organisationsform med såväl fack- som projektinriktning vara bäst ägnad att förverkliga uppställda verksamhetsmål. Med fackorienterad organisation förstås härvid en inriktning på teknikområden, med projektorientering en inriktning på specifika projekt

(större uppgifter, produkter, system etc.). Till en mindre del behöver organisationen vara funktionsorienterad med inriktning på administrativa eller tekniska funktioner, såsom standardisering, inköp, kontroll, underhåll etc.

Med utgångspunkt häri föreslås som ett tänkbart alternativ en »hybridorganisation» med en teknisk och en operativ del. Den tekniska personalen avses tillhöra den tekniska sidan, vars inre organisation skall vara uppbyggd efter aktuella teknikområden representerade av »teknikledare». Denna del av organisationen tänkes ansvara för tillgängligheten av avancerad kunskap inom teknikområden genom grundutveckling, vidareutbildning av personal, litteraturbevakning etc. Den operativa delen skall ansvara för teknisk, ekonomisk och personell resursstyrning i projektform och erhåller härigenom resultatansvar. Avdelningen disponerar över ett tillräckligt antal kvalificerade projektledare som även fullt behärskar ett effektivt projektkontrollsystem, som måste introduceras för generell tillämpning inom verket.

Den operativa enhetens nödvändiga samordning gentemot »uppdragsgivarna» anses kunna lösas genom att projektledningen görs försvarsgrensinriktad. En annan möjlighet är enligt riksrevisionsverket att utföra samordningen genom ett försvarsgrensinriktat stabsorgan överordnat såväl tekniska som operativa enheterna.

Organisationens omfattning

Enligt försvarets sjukvårdsstyrelse har materieförvaltningsutredningen inte lagt fram vägande skäl för att intendenturförvaltningen och sjukvårdsmaterieförvaltningen skall ordnas in i materielverket. Det har inte visats att denna anordning kommer att medföra ökad effekt till oförändrade kostnader eller minskade kostnader till oförändrad effekt. Sjukvårdsstyrelsen anser därför att betänkandet i dessa delar inte kan läggas till grund för en proposition i ämnet.

Sjukvårdsstyrelsen, som inte kan finna det rationellt att skilja förvaltningen av sjukvårdsmateriel från ledningen av hälso- och sjukvården föreslår, att materielverket begränsas till att bli ett försvarets tygmaterielverk. Styrelsen avstyrker alltså, att den förvaltningsverksamhet som nu är organiserad enligt fackförvaltningsprincipen förs över till materielverket. Även *socialstyrelsen* som dock endast berör förvaltningen av sjukvårdsmateriel samt *Sveriges Hantverks- och Industriorganisation* och *SACO* uttalar sig i avstyrkande riktning. *Flygförvaltningen* ger uttryck för viss tvekan inför utredningens mera långtgående förslag.

Under förutsättning bl. a. att nuvarande samarbetsformer gentemot staber och övriga centrala myndigheter liksom gentemot regionala och lokala myndigheter i huvudsak behålls, vill *försvarets intendenturverk* för sin del inte motsätta sig ett inordnande under en gemensam central förvaltningsledning i form av ett materielverk. Verkets fem byråchefer och chefen för centralplaneringen har emellertid i ett särskilt yttrande anmält avvikande

mening. De anser inte bärande skäl föreligga att nu föra in försvarets intendenturverk : det föreslagna, försvarsgrensinriktade materielverket.

Överbefälhavaren biträder utredningens förslag utom beträffande sjukvårdsstyrelsen, som enligt hans uppfattning inte bör splittras. Han anser inte heller, att sjukvårdsstyrelsen som sådan bör inordnas i materielverket. Den bör finnas kvar som självständig myndighet.

Utredningens förslag tillstyrks helt av *försvarsgrenscheferna, försvarets förvaltningsdirektion, arméförvaltningen och marinförvaltningen*. Även *statskontoret* och *riksrevisionsverket* biträder förslaget. *Fortifikationsförvaltningen* har för egen del inte något att erinra mot att förrådsledningen i fråga om fortifikationsmateriel förs över till materielverket.

Materielverkets organisation

Allmänna synpunkter

Flertalet remissinstanser beklagar i likhet med *överbefälhavaren*, att granskningen av förvaltningarnas viktigaste delar — sakorganen — har fått anstå. *Flygförvaltningen* konstaterar, att utredningen i betydelsefulla avseenden inte har lämnat erforderligt underlag för beslut om materielverkets inre organisation eller dess arbetssätt såvitt detta avser verkets styrsystem m. m. Enligt *försvarets forskningsanstalt* kräver de mera långtgående förslagen, som bl. a. berör verksamheten inom stabs- och robot/teleområdena, närmare överväganden.

Eftersom sakorganen är de grundläggande och styrande enheterna för organisationen i övrigt är avsaknaden av en genomgående undersökning enligt *Statsverkens Ingenjörsförbund* så allvarlig, att föreliggande undersökningar och delutredningar inte kan läggas till grund för en mera genomgripande omorganisation enligt utredningens förslag. Sak-, kontroll-, inköps- och underhållsfrågor är — framhåller förbundet — så integrerade, att den avvägning utredningen kommit fram till inte utan vidare kan sägas vara den mest rationella lösningen. En förutsättningslös utredning av sakorganens funktion och uppbyggnad anses med stor sannolikhet ge en betydligt klarare, mera logisk och mindre byråkratisk organisation med större rationaliseringsvinster som följd. Förbundet avstyrker mot denna bakgrund samtliga de förslag till inre organisationsförändringar som utredningen har föreslagit.

Liknande synpunkter förs fram av *Svenska Teknologföreningen*, som finner det egendomligt och felaktigt att föreslå en omorganisation av flera stora verk utan att gå närmare in på betingelserna för deras centrala verksamhet. Föreningen anser en gemensam materieförvaltning vara mer ändamålsenlig än den nuvarande försvarsgrensupplade men finner inte stöd för en sådan bedömning i det framlagda utredningsförslaget, eftersom där varken kan pekas på egentliga besparingar eller en höjning av försva-

rets effektivitet. Inte heller *riksrevisionsverket* anser att rationaliseringspotentialen i samband med föreslagen omorganisation blivit beaktad i tillfredsställande grad.

Utredningens organisationsanalyser är, framhåller *TCO*, i åtskilliga fall teoretiskt uppbyggda men oprövade i praktiskt förvaltningsarbete. Det påpekas emellertid, att organisationsförslagets på flera punkter ensidigt teoretiska inriktning och underbyggnad bör ses mot bakgrunden av förutsättningarna för utredningsarbetets bedrivande. Med hänsyn till det ofullständiga underlag, som nu föreligger, är de föreslagna förändringarna enligt *TCO* i ett inledningsskede alltför genomgripande. Liksom flertalet remissinstanser anser *TCO*, att sakorganens utformning bör utredas, innan åtgärder vidtas beträffande sådana funktioner, som uppvisar samhörighet med saksidan.

Den av utredningen föreslagna verksorganisationen möter på ett par punkter en mera allmän kritik.

Så gott som samtliga remissmyndigheter anmärker, att ledningsorganisationen — verksstaben — är överdimensionerad. Enbart ledningen av en stab på 131 personer befaras ge verkschefen tillräcklig sysselsättning. *Överbefälhavaren* anser, att verksstabens organisation och uppgifter bör begränsas till vad som erfordras för att säkerställa verkschefens överblick och samordning av verksamheten med beaktande av att beslutsunderlag i regel tas fram av andra enheter. Över huvud taget bör man enligt *försvarets fabriksverk* fästa större avseende vid kvalitet än vid kvantitet. Man bör utgå från att ledningsorganet bör repliera på linjeorganisationen och vara angelägen om att inte genom att tillföra själva ledningsorganet för många medarbetare minska utsikterna att svetsa samman detta till en samstämd och därför effektiv arbetsgemenskap.

Den andra huvudanmärkningen riktar sig mot uppbyggnaden av den huvudavdelning, som kallas intendenturförvaltningen och som anses ha en alltför heterogen sammansättning. Enligt en uppfattning, som företräds av bl. a. *försvarets förvaltningsdirektion*, bör denna huvudavdelning renodlas och — förutom intendenturavdelningens sakuppgifter — inrymma sådan för krigsmakten gemensam verksamhet som i princip har en från verket utåtriktad karaktär. De stödorgan som i princip har servicebetonade uppgifter inom verket bör i stället hållas samman i en annan organisatorisk enhet, en administrativ huvudavdelning.

Detta förslag, som med mindre variationer återkommer i *försvarets intendenturverks*, *försvargrensförvaltningarnas*, *riksrevisionsverkets*, *TCO:s* och *SACO:s* yttranden, får ses som ett alternativ till den av utredningen förordade lösningen. Det innebär bl. a. att civilförvaltningstjänsten förblir samlad i en administrativ enhet. Förslaget påverkar den organisatoriska utformningen av — förutom den fjärde huvudavdelningen — ledningsorganisationen, verkstadsavdelningen och personalavdelningen. De båda sistnämnda

— i utredningsförslaget fristående — avdelningarna inordnas i intendenturförvaltningen resp. administrativa avdelningen, vilka föreslås innefatta bl. a. följande enheter.

Intendenturförvaltning

- planering
- intendenturavdelning
- förrådsavdelning
- verkstadsavdelning
- expedition

Administrativ avdelning

- juridisk enhet
- personalenhet
- kameral enhet
- organisationsenhet
- datacentral
- centralexpedition

Till förvaltningsdirektionens yttrande är fogat ett särskilt yttrande av ledamoten *Hagnell*. Han förutser en utveckling därhän, att man får *en* organisation för den stridande verksamheten under överbefälhavaren och försvarsstaben och vid sidan av den *en* organisation för den militära och civilmilitära förvaltningen, inkluderande materieförvaltningen. Organisationen bör vara så utformad att den ger utrymme för en sådan utveckling. En adekvat benämning på materielverket skulle mot denna bakgrund vara försvarets förvaltningsverk eller förkortat försvarsförvaltningen.

Verksledningen och dess uppgifter

Remissinstanserna är eniga om att det nya verket bör ledas av en styrelse och en verkschef, liksom också att verkschefen bör ha en direktion vid sin sida och i övrigt den personal som behövs för ledningen av verket. Om man bortser från den kritik som har riktats mot omfattningen av den föreslagna verksstaben och därmed mot styrsystemet innehåller remissvaren i huvudsak endast detaljanmärkningar och synpunkter på ledningens sammansättning och uppgifter.

Styrelsen

Ett verk av materielverkets omfattning bör enligt *försvarets sjukvårdsstyrelse* ledas av en styrelse, som har sådan sammansättning att det allmännas insyn säkerställs. *Flygförvaltningen* anser, att verksstyrelsen vidgar verkets kunskapsområde och förutsättningarna för verkschefen att leda verket med beaktande av samhälls- och totalförsvarsintressen. Genom inrättandet av en styrelse har även skapats förutsättningar för delegering av uppgifter från Kungl. Maj:ts kansli till materielverket.

Vad gäller styrelsens sammansättning tar *chefen för flygvapnet* upp frågan om den militära representationen i styrelsen. Att det i styrelsen ingår en representant för försvarsgrenschef bedöms verksamt bidra till att underlätta styrelsens sakliga handläggning av ärendena, samtidigt som förutsättningar skapas för en mellan stab och förvaltning överensstämmande syn på verk-

samheten. Flygvapenchefen anser det vara väsentligt att den militära representationen i styrelsen breddas till att innefatta även försvarsgrensstabscheferna.

Enligt *försvarets fabriksverk* bör inte några ledamöter vara självskrivna med undantag för verkschefen. TCO ifrågasätter med samma undantag behovet av en på förhand fixerad representation. Med hänsyn till den strama rationaliseringspolitik som anses nödvändig föreslår *statskontoret*, att materielverkets styrelse också skall innefatta sakkunskap på rationaliseringsområdet.

Styrelsens uppgifter bör enligt *försvarets civilförvaltning* närmare utformas i instruktionen. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* anser att uppgifterna inte bör vara så begränsade som utredningen har föreslagit. Det måste — framhåller sjukvårdsstyrelsen — finnas andra frågor av väsentlig natur som bör underställas styrelsen än dem som har specificerats i instruktionsförslaget. Hit hör spörsmål rörande verksamhetens allmänna inriktning och utnyttjandet i stort av tillgängliga resurser, betydelsefulla materielprojekt och materielanskaffningar samt betydelsefulla frågor om företrädesrätt inom olika verksamhetsområden m. m. Sjukvårdsstyrelsen förutsätter också att verksstyrelsen får visst inflytande på rekryteringen av chefstjänstemän.

Försvarets forskningsanstalt understryker vikten av att styrelsen speciellt engageras i lösningen av långsiktiga frågor. Till dessa hör enligt anstalten frågor beträffande utvecklings- och anskaffningspolitiken och den därmed sammanhängande forsknings- och industripolitiken.

Verkschefen

Enligt *försvarets fabriksverk* bör verkschefen vara generaldirektör. Denna bestämning innebär — påpekas det — självfallet inte något hinder att till generaldirektör utse en militär tjänsteman.

Om behovet av ställföreträdare för verkschefen är meningarna delade. Med den organisation som utredningen har föreslagit för verket och med relativt få direkt för verkschefen föredragande finner *försvarets förvaltningsdirektion* att något sådant behov inte föreligger. Vid förfall för verkschefen bör en av souscheferna inträda som tjänsteförrättande verkschef.

Enligt *arméförvaltningen* kan behovet av beslut och andra engagemang på chefsnivån under omorganisationstiden bli av så stor omfattning, att verkschefens tid inte räcker till. Om risk för eftersläpningar av denna anledning befaras uppstå, anser förvaltningen att en ställföreträdande verkschef bör tillkomma. Då arbetsbelastningen ännu inte kan överblickas, är förvaltningen emellertid inte nu beredd föreslå, att en fristående ställföreträdare tillsätts redan från början. Förvaltningen förordar, att en av souscheferna utses till ställföreträdande verkschef i enlighet med utredningens förslag.

Även *flygförvaltningen* ifrågasätter, om inte en ställföreträdande verks-

chef borde finnas, åt vilken skulle uppdras att besluta i flera för verket gemensamma löpande ärenden. Materieförvaltningscheferna bedöms bli helt engagerade med ledningen av sina förvaltningar och deras funktion som ställföreträdande verkschef är normalt begränsad till området för var och en av förvaltningarna, till vilket för de tre tygmaterieförvaltningscheferna hör att svara för den totala verksamheten gentemot försvarsgrenen. Behovet av en särskild ställföreträdare för verkschefen bör därför prövas, framhåller flygförvaltningen.

Om delegering av uppgifter inom materielverket sker i tillräcklig omfattning, föreligger enligt *försvarets intendenturverk* inte behov av särskild ställföreträdare för verkschefen. Utredningens förslag att en av souscheferna skall fungera som sådan avstyrks.

Försvarets sjukvårdsstyrelse vänder sig mot anordningen med tre souschefer för verkschefen. Den anses kunna medföra, att verkschefens befogenheter vid förfall för denne kommer att utövas av en trojka, vars medlemmar i alla avseenden är sidoordnade varandra. Enligt sjukvårdsstyrelsen bör antingen finnas en särskild tjänst för en souschef vid verkschefens sida eller också bör Kungl. Maj:ts utse en av cheferna för huvudavdelningarna till verkschefens ställföreträdare.

Direktionen

Försvarets förvaltningsdirektion biträder utredningens uttalanden om behovet av ett särskilt forum på verksledningsnivå för regelbunden och allsidig information. De materieförvaltande verken och övriga remissmyndigheter som har yttrat sig på denna punkt gör detsamma. *Flygförvaltningen* anser, att ömsesidig information m. m. även kan ske vid sammanträde hos verkschefen i form av plenum e. d. Om av den anledningen behovet av en särskild direktion skulle kunna ifrågasättas, tillstyrker förvaltningen emellertid inrättandet av en direktion som ett särskilt organ och forum för överläggningar. Ett sådant organ anses ägnat att skänka ytterligare stadga i ledningsorganisationen.

En samstämmighet i uppfattningen kan också konstateras, när det gäller direktionens sammansättning. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* yttrar härom följande.

Direktionen kommer som följd av den föreslagna organisationsformen att domineras av företrädare för den försvarsgrensinriktade verksamheten. Härigenom torde kravet på sakkunskap från försvarsgrenarna bli tillgodosett på betryggande sätt. Företrädare för den tekniska, ekonomiska och juridiska sakkunskapen inom verket kommer däremot inte att finnas i direktionen. Med hänsyn till materielverkets tekniska och merkantila inriktning finner sjukvårdsstyrelsen det vara en brist, att inte också auktoritativa företrädare för nyssnämnd sakkunskap har kunnat ordnas in i direktionen. I vart fall bör chefsjuristen, personalchefen och chefen för verkstadsavdelningen ingå som ordinarie ledamöter.

Det är en allmän uppfattning, att även cheferna för fristående avdelningar i linjeorganisationen bör ingå i direktionen.

Förslaget att direktionen skall utgöra forum för regelbunden och allsidig information nedåt och uppåt och i sidled tillstyrks allmänt. Däremot råder delade meningar om direktionen skall ha beslutanderätt i vissa fall. Till dem som motsätter sig detta hör *flygförvaltningen*, som anser det olämpligt att direktionen skall besluta i rättsärenden.

Ärenden som föreläggs styrelsen för beslut bör enligt *försvarets intendenturverk* dessförinnan vara behandlade i direktionen.

Flera remissinstanser — däribland *överbefälhavaren*, *försvarets civilförvaltning* och *försvarets intendenturverk* — anser att direktionens sammansättning och uppgifter bör regleras i materielverkets instruktion. En motsatt uppfattning hävdas av *försvarets fabriksverk*, som understryker direktionens informella karaktär. Fabriksverket anser det således inte nödvändigt att nämna direktionen i instruktion eller arbetsordning.

Ledningsorganen

En högst betydande reduktion av det centrala stabsorganet anses både nödvändig och möjlig. Utan att i detalj ha studerat arbetsuppgifterna bedömer *arméförvaltningen*, att en central stabsorganisation om ca 40 tjänster (exkl. biträdespersonal) kan lösa de centrala lednings- och samordningsuppgifterna. Enligt *SACO:s* uppfattning bör staben inte få större omfattning än ett sekretariat för verkschefen med 20 å 30 befattningshavare.

Försvarets fabriksverk anlägger den synpunkten, att utredningen har bort striktare skilja mellan den kapacitet som behövs för renodlade ledningsuppgifter och den som avses för gemensamma servicefunktioner. Fabriksverket understryker samtidigt, att det nya materielverket — också kvantitativt — redan från början måste ges kapacitet för samordning inom verket tekniskt-ekonomiskt, administrativt och av övriga funktioner som är gemensamma samt att denna kapacitet bör utformas så att verksledningen verkligen kan ta konkret ansvar för den policy-mässiga ledningen av hela verksamheten. Endast därigenom kan de i och för sig möjliga integrationsvinsterna enligt fabriksverket verkligen uppnås. Det gäller att skapa ledningskapacitet för *ett* verk, inte att sätta en överstyrelse över ett antal från varandra fristående verk.

Materielverket bör enligt *försvarets förvaltningsdirektion* vid detaljutformningen av de centrala ledningsorganen noga pröva möjligheterna att begränsa dessas uppgifter till vad som erfordras för att säkerställa verkschefens överblick över verksamheten och för att medge samordning och rationalisering av denna. Enligt *arméförvaltningen* bör stabsorganet inte tyngas av enheter, som är gemensamma för verket och vilkas verksamhet kan bedrivas på annan plats eller efter annan arbetsform inom verket. I stället bör gemensamma enheter organiseras inom verkets förvaltningar.

Arméförvaltningen förordar, att man då så är möjligt till en souschef delegerar ansvaret för sådana verksamheter, som enligt utredningens förslag handläggs inom verksstaben.

Liknande synpunkter framförs av övriga myndigheter, som direkt berörs av omorganisationen. *Marinförvaltningen* konstaterar, att den föreslagna verksstabens åligganden utöver rena stabsuppgifter omfattar ett flertal förvaltningsfunktioner och sådana arbetsuppgifter, som hör hemma och delvis även återfinns i linjeorganisationen. Flera av de uppgifter som enligt utredningen skall åvila verksstaben bör enligt *flygförvaltningen* hänföras till en administrativ avdelning. Flygförvaltningen syftar i detta sammanhang särskilt på vissa uppgifter för verksstabens allmänna avdelning och organisationsavdelning samt på den juridiska avdelningen. Mot bakgrunden av den starka delegering av beslutanderätten inom verket som förutsatts bli genomförd och som är en oundgänglig förutsättning för verkets funktionsduglighet anser *försvarets intendenturverk* att verksstabens uppgifter, omfattning och sammansättning bör övervägas ytterligare.

Remissinstansernas krav på en ändrad arbetsfördelning stab—linjeorganisation får ses mot bakgrunden av den kritik, som har förts fram mot organisationsuppbyggnaden i stort och som förut har redovisats. Några nytilkommande uppgifter för staben är det därvid inte fråga om. En av dess viktigaste uppgifter blir att svara för samordningen i stort av verksamheten. *Försvarets fabriksverk* understryker behovet av resurser för inköpssamordning. Det måste — framhåller fabriksverket — åligga materielverkets ledning att ange den allmänna inköspolicy, som skall följas, samt att noga följa att givna generella direktiv för denna verksamhet iakttas av de direkt inköpande organen. Fabriksverket förutsätter, att löpande samråd sker mellan de inköpande organen inbördes samt mellan dem och den policyskapande instansen. Denna har ej minst till uppgift att leda rationaliseringen av anskaffningsrutiner, av avtalstyper och av regler för anbudsbedömning.

Enligt *riksrevisionsverket* saknas i betänkandet en fullständig diskussion av riktlinjer för inköpsverksamheten och kalkylnormer som underlag för fördelning av de totala anskaffnings- och underhållsvolymer på krigsmaktens resp. utomstående verkstäder (såväl statliga som enskilda). Riksrevisionsverket förutsätter att denna svåra fråga, som emellertid är av största ekonomiska betydelse, beaktas särskilt i det fortsatta utredningsarbetet.

Marinförvaltningen ifrågasätter, med hänvisning till vad som har anförts i prop. 1967: 79 rörande den statliga redovisnings- och revisionsverksamheten, om det inte bör anstå med organiserandet av revisionsverksamheten inom materielverket till ett senare skede.

En viss försiktighet anses över huvud taget böra iakttas vid organiserandet av verksstaben. Enligt *flygförvaltningen* måste den byggas upp successivt bl. a. på grundval av efter hand vunna erfarenheter om behovet av sär-
4 — Bilaga till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 107

skilda — mera tjänande än styrande — stabsfunktioner. I ett inledningskede anses det nödvändigt att verksamheten begränsas till en mindre enhet för planering och för budgetsamordning, en mindre enhet för inköpssamordning m. m. (tillika kontaktorgan i förhållande till riksrevisionsverket), viss ytterligare samordningspersonal, befattningshavare för press- och informationstjänst samt sekreterarpersonal till verkschefens och verksstabens förfogande.

Flera remissinstanser, bland dem *försvarsgrensförvaltningarna*, anser benämningen verksstab olämplig. I stället föreslås benämningar som direktionskansli, verksplanering och verkskansli.

Styrsystemet

Flera remissinstanser lämnar utredningens förslag till styrsystem utan erinran. Andra framför betänkligheter med hänsyn till bl. a. den tungroddhet systemet befaras medföra. I några fall underkänns förslaget helt.

Försvarets förvaltningsdirektion bedömer liksom utredningen att verkets ledning bör ha tillgång till ett system som innefattar regler och former, enligt vilka ledningen kan dels få överblick över hur verkets totala resurser utnyttjas, dels ge ut anvisningar och direktiv för ytterligare effektivisering av resursernas utnyttjande. Ett styrsystem med den höga ambitionsnivå, som utredningen har tänkt sig, tar enligt förvaltningsdirektionen lång tid att bygga upp. Direktionen understryker att ett alltför heltäckande system kan medföra risk för stelbenthet i verksamheten i övrigt.

Utredningens beskrivning av styrsystemet uttrycker enligt *flygförvaltningen* en långt driven systematisering, som snör in anskaffningsprocessen i ett hårt bundet, alltför enhetligt och tungrott handlingsmönster med en starkt styrande och kontrollerande effekt. Det nödvändiga växelspelet mellan underordnade, sidoordnade och överordnade instanser befaras komma att förhindras. Av »styrsystemets» viktigaste roll, nämligen dess betjänande funktion, ser flygförvaltningen inte mycket. Dess »påtryckningskaraktär» bedöms få ogynnsamma effektivitetsmässiga och psykologiska verkningar. Det är — framhåller flygförvaltningen — av stor betydelse att målsättningen för ett styrsystem av här föreslagen komplicitet och storlek begränsas till en realistisk nivå.

Försvarsgrenscheferna m. fl. anlägger programbudgetsynpunkter på styrsystemet. Det väsentliga är enligt *chefen för armén*, att styrsystemet byggs upp så att den förbandsproduktionsansvariges (programansvariges) »styr-signaler» från t. ex. arméns krigsorganisationssystem direkt kan transformeras om och ingå som huvudstyrelement i materielverkets system. Detta krav kommer att öka i och med att programbudgetering genomförs. Vid den fortsatta utformningen av materielverkets organisation bör — framhåller arméchefen — utvecklingen av styrsystemen i horisontell och vertikal nivå och mot bakgrunden av programbudgetering ges hög prioritet.

Den stora verksstaben tyder enligt *Försvarsverkens Civila Personals Förbund* på att här uppstår en direkt och i alla avseenden av verkschefen genom verksstaben beordrad eller i vart fall hårt styrd verksamhet över hela det nya verket. Förbundet, som menar att detta viktiga avsnitt av det nya verkets konstruktion bör ägnas särskild uppmärksamhet vid den fortsatta behandlingen, anför ytterligare.

Förbundet har bibringats uppfattningen att underställda chefer genom detta arrangemang fråntas möjligheten till egna initiativ. Skulle förbundets uppfattning vara riktig innebär det sagda att det nya verkets verksamhet kommer att lida brist på individuell framåtanda och i stället hemfalla åt vänta-på-order-mentalitet. Här ligger också snubblande nära en icke önskvärd byråkratisering på lur.

TCO förklarar att utredningens förslag, såvitt avser de styrande funktionerna inom materielverket, utgår från principer, som när de skall om sättas i praktiken torde ha svårt att finna positiv förankring hos den enskilde medarbetaren. Detaljerade föreskrifter är enligt *TCO* ägnade att hämma den enskilde medarbetarens initiativkraft och frammana irritationsmoment, som bidrar till försämrade relationer mellan ledning och anställda. *TCO* jämför utredningens syn på dessa frågor med uppfattningar som har kommit till uttryck inom andra utredningar på senare tid, där man kan urskilja tendenser till avsteg från strikt formella och i detalj reglerade arbetsordningar. I yttrandet lämnas följande exempel härpå.

Såsom exempel på ett synsätt, som i aktuella hänseenden märkbart skiljer sig från materieförvaltningsutredningen, kan anföras den av postutredningen framhållna vikten av att arbetet inom administrationen bedrivs under så enkla och praktiska former som möjligt. Postutredningen uttalade i det sammanhanget att informativa kontakter för olika frågors handläggning mellan verkets funktionärer borde »ske fritt och utan hinder av gränser mellan organisationsenheter, inplacering på olika organisationsnivåer och liknande omständigheter».

Inte heller *Svenska Teknologföreningen* anser, att man behöver ett så omfattande styrsystem som det föreslagna. Vill man ha bästa möjliga prestationer från framför allt den kvalificerade och självständigt arbetande personalen bör — anser föreningen — ett annat system av typen »frihet under ansvar» införas.

Organisation och uppgiftsfördelning i övrigt

Av den föregående redogörelsen framgår att man från remissinstansernas sida i allmänhet är mycket positiv till utredningens förslag rörande linjeorganisationen. Flertalet remissinstanser accepterar med andra ord, att tygförvaltningen — åtminstone i ett inledningsskede — ges en försvarsgrensriktad organisation med verksamheten fördelad på tre huvudavdelningar som i huvudsak motsvarar nuvarande tre försvarsgrensförvaltningar. En majoritet anser det också lämpligt att i en fjärde huvudavdelning hålla

samma den materieförvaltning i central instans, som i dag är produktinriktad.

Uppfattningen är alltså, att materielverket från början bör få en blandad försvarsgrens- och produktinriktad organisation. Många accepterar också i princip en försvarsgrensinriktning på sikt men anser sig inte kunna ta slutlig ställning på denna punkt, förrän anskaffningsverksamheten i sin helhet har blivit undersökt. De materieförvaltande verken själva anser, att nuvarande försvarsgrensförvaltningar i avvaktan på ytterligare undersökningar bör ingå i materielverket med i huvudsak oförändrad organisation.

Den försiktiga attityd som har kommit till uttryck i remissvaren innebär, att föreslagna förändringar med avseende på sakorganen avstyrks. Inköps-, kontroll- och underhållsfunktionerna förutsätts oförändrade i den nya organisationen. Detsamma gäller normaliefunktionen.

Förändringarna i förhållande till nuläget skulle därmed i huvudsak hänföra sig till de administrativa stödfunktioner, som i nuvarande organisation är sammanförda byråvis och som tillsammans brukar benämnas civilförvaltningstjänsten. De för verket gemensamma stödfunktionerna anses — som förut har nämnts — bära hållas samma centralt i en administrativ huvudavdelning, bestående av en juridisk, en personal-, en kameral, en organisations- och en datamaskindriftenhet samt en centralexpedition. En konsekvens av detta förslag blir, att den fjärde huvudavdelningen — intendenturförvaltningen — får en mera renodlat sakinriktad karaktär. Samhörighets- och andra skäl anses tala för att även inordna verkstadsavdelningen i intendenturförvaltningen, som därmed skulle innefatta — förutom planering och expedition — en intendenturavdelning, en förrådsavdelning och en verkstadsavdelning.

I det följande redovisas vid remissbehandlingen framförda synpunkter på olika delfrågor.

Robot- och televerksamhet

Chefen för flygvapnet delar utredningens uppfattning att robotverksamheten bör bedrivas i former som överensstämmer med dem som tillämpas för övriga materielområden. Var och en av de försvarsgrensinriktade förvaltningarna bör sålunda ha huvudansvar för de robotsystem som ingår i resp. försvarsgrens utrustning. Han anför vidare.

Min uppfattning avviker emellertid från utredningen beträffande fördelning av typansvar. Jag vill bestämt hävda flygmaterieförvaltningens dominerande kompetens beträffande robotsystem mot luftmål. Jag håller vidare för troligt att om en ökad anskaffning av luftvärnsrobotsystem skulle komma till stånd — som följd av en eventuell framtida ändring av avvägningen inom luftförsvaret — denna ökade anskaffning främst kommer att ske inom flygvapnet. Härför talar bl. a. krav på samordnad stridsledning samt teknisk och taktisk samordning i övrigt inom luftförsvaret. Av dessa skäl är

flygmaterieförvaltningen mest lämpad som typansvarig för luftvärnsrobot-system. Även beträffande spaningsrobotar — som till sin utformning under överskådlig tid kan karaktäriseras som obemannade flygplan — anser jag av motsvarande skäl att typansvaret skall åläggas flygmaterieförvaltningen.

Intill dess erforderliga detaljutredningar för avsedda organisationsförändringar har genomförts bör nuvarande robotavdelning enligt flygvapenchefen behållas.

Även *riksrevisionsverket* anser, att den nuvarande robotorganisationen skall bestå i ett inledningsskede. En senare utredning i denna fråga bör enligt riksrevisionsverket kopplas till den utredning som siktar till att undersöka lönsamheten för en mera genomgående, fackorienterad organisation. Verket anser, att även den teletekniska verksamheten bör ses i sitt sammanhang med den större frågan om försvarsgrensriktad organisation resp. fackorganisation. Vid en undersökning om möjligheterna till en kombinerad projekt- och fackorganisation bör frågan om koncentration av den teletekniska verksamheten bli föremål för särskild uppmärksamhet.

Sveriges Industriförbund instämmer i utredningens förslag att föra samman lika materiel till en förvaltning (fast sambandsmateriel) och starkt samhörig materiel till en enhet (radar och databehandling). Beträffande sambandsmateriel är det förbundets uppfattning att även större delen av den rörliga sambandsmaterielen skall tillhöra samma förvaltning, då stor teknisk släktskap i regel föreligger mellan fast och rörlig materiel och förbindelse mellan dem ofta krävs. Vidare anses kommunikationsbehovet mellan enheterna ur de olika vapenslagen i framtiden öka, vilket kräver gemensamma system och i viss mån gemensam materiel.

Svenska Teknologföreningen erinrar om att det i direktiven för utredningen har sagts att den bör överväga om det kan anses ändamålsenligt att förhållandevis snabbt organisera särskilda robot- och telematerielenheter. Föreningen konstaterar, att utredningen förefaller ha tagit ganska lätt på denna uppgift, då den menar att frågan — när det gäller televerksamheten — utan olägenhet kan hänskjutas till en senare utredning. I fråga om såväl robot- som teleorganisationen ansluter föreningen sig till 1964 års tygförvaltningsutredning, som uttalade sig för en strukturell samordning inom båda dessa områden. Materieförvaltningsutredningens förslag att robotresurserna skall spridas på tre håll anses orationellt, speciellt i ett gemensamt materielverk. Föreningen anser, att ett gemensamt centralt robotorgan bör inrättas.

Kvalitetskontroll m. m.

Både *chefen för armén* och *arméförvaltningen* anser, att materielinspektionen, som ingår i arméförvaltningen och som har till uppgift att kontrollera materielens befintlighet, tekniska tillstånd och förvaringsbetingelser, bör behållas och ingå i armématerieförvaltningen. Denna kontrollfunktion

är en nödvändig förutsättning för att den materiellmässiga delen av förbandsproduktionen skall kunna drivas rationellt.

Marinförvaltningen anser, att kontrollen inom framför allt fartygsbyggnadsområdet är så särpräglad, att den inte lämpligen kan behandlas på samma sätt som kvalitetskontroll av materiel som förekommer i större serier.

Statens provningsanstalt tillstyrker att den föreslagna organisationen av kontroll- och provningsverksamheten genomförs. Enligt provningsanstalten bör dock på sikt mera långtgående åtgärder i rationaliseringssyfte vidtas. Dessa åtgärder bör bl. a. syfta till att åstadkomma en enhetlig ledning för kontrollavdelningarna.

Beträffande försöks- och provningsverksamheten uppvisar den nuvarande organisationen en mycket splittrad och heterogen bild, konstaterar *riksrevisionsverket*. Utredningen föreslår vissa förbättringar men verket saknar en analys av hela komplexet. En utredning i syfte att undersöka möjligheterna till en ytterligare förenkling och samordning av provningsverksamheten bör enligt riksrevisionsverket verkställas efter omorganisationen. Samtidigt bör man göra en analys av optimal fördelning av kontrollarbetet mellan industri och materielverk.

Den föreslagna samordningen av försöks- och provningsverksamheten genom ett kontrollsamordningsorgan i verksstaben bör enligt *forsvarets fabriksverk* kunna leda till rationaliseringsvinster inom området. Beträffande förutsättningarna för samarbete mellan materielverket och fabriksverket i fråga om utnyttjande av materiallaboratoriet vid centrala flygverkstaden i Malmslätt, om detta laboratorium i enlighet med 1966 års verkstadsutrednings förslag förs över till fabriksverket, anför verket följande.

Om verkstadsutredningens förslag att tillföra fabriksverket vissa verkstäder och företag genomförs, kommer verket att få ett än större behov av laboratorieresurser. Fabriksverket är dock självfallet berett att prioritera de uppdrag materielverket önskar få utförda vid laboratoriet. Särskilt långtidsavtal härom torde kunna träffas mellan materielverket och fabriksverket. I den mån laboratoriets kapacitet överstiger de behov materielverket och fabriksverket har, bör uppdrag från andra statliga institutioner och från privata företag emottas.

Genom de uppdrag som kan komma att tillföras laboratoriet från materielverket, från en utökad FFV-koncern samt från andra statliga institutioner och från privata beställare bör goda möjligheter finnas att utnyttja laboratoriets resurser rationellt samt att vidmakthålla och höja laboratoriets redan höga standard såväl personellt som i fråga om provningsutrustning.

Eftersom fabriksverket bedriver uppdragsverksamhet även inom den civila sektorn, anser *statens provningsanstalt* det önskvärt, att provningsanstaltens och materiallaboratoriets verksamhet koordineras så att onödiga dubbleringar av resurserna undviks. Det anses också angeläget, att gemensamma grunder för taxesättningen används. Provningsanstalten tillstyrker

att gemensamt system för kostnadsredovisning införs vid materielverkets provningsorgan.

Underhåll

Försvarets förvaltningsdirektion m. fl. understryker, att underhållsavdelningarna bör organiseras med beaktande av underhållsuppgifternas fördelning mellan central och regional/lokal förvaltning.

Försvarets fabriksverk tar upp frågan om en för materielverket gemensam underhållsavdelning och vänder sig mot utredningens uppfattning, att en sådan organisation inte skulle medföra en personalbesparing totalt sett, eftersom personalen måste specialiseras med hänsyn till miljökunskande. Fabriksverket anför härom följande.

Även om viss personal måste specialiseras, kan detta inte gälla alla de tjänstemän, som enligt utredningens förslag erfordras vid underhållsavdelningarna inom huvudavdelningarna 1—3. Inom de tre underhållsavdelningarna torde t. ex. driftenheternas arbete i allt väsentligt vara likartat, liksom arbetet vid avdelningarnas personal- och organisationsenheter. Enligt fabriksverkets mening torde icke oväsentliga personalbesparingar vara möjliga genom att de tre underhållsavdelningarna sammanförs till en enhet, dock med undantag för avdelningarnas enheter för underhållsplanning, som torde böra sortera under resp. huvudavdelningar.

Om underhållsavdelningarna med nämnda undantag slås samman till en avdelning, kunde enligt fabriksverket i denna inrymmas även den föreslagna verkstadsavdelningen. Den sålunda sammanförda avdelningen borde — anser fabriksverket — sortera direkt under verkschefen.

Förrådsledning

Av utredningen framgår att på sikt ett gemensamt förrådsredovisnings-system (beståndsstyrningssystem) skall utvecklas, konstaterar *marinförvaltningen*. Tre krigsorganisationssystem, som skall integreras med ett gemensamt förrådssystem, anses emellertid medföra konsekvenser för stabernas del. Den naturliga utvecklingen bör enligt förvaltningen leda till ett enhetligt och senare gemensamt krigsorganisationssystem, som korresponderar med det gemensamma förrådssystemet. Denna frågeställning bör — framhåller förvaltningen — beaktas i samband med den precisering av ansvarsfördelning och rutinläggning av samarbetet, som har förutsatts ske vid materielverkets tillkomst.

Standardisering och förlagsverksamhet

Beträffande organisationen på sikt anser *marinförvaltningen* att de nuvarande normaliebyråernas motsvarigheter i materielverket — om en utredning ger vid handen, att en sammanslagning bör ske — på grund av sina uppgifter bör ha en i förhållande till sakavdelningarna fristående ställning. Verksamheten bör i så fall på sikt organiseras på en standardiserings- och

en förlagsenhet, vilkas inplacering i organisationen dock anses böra övervägas ytterligare.

Enligt *flygförvaltningen* är förvaltningens normalieverksamhet väsentligen inriktad mot den för förvaltningen speciella materielen. Det finns dock breda fält där standardisering och enhetlighet kan och bör åstadkommas försvarsgrensförvaltningarna emellan. Flygförvaltningen nämner som exempel försvarets klassifikationscentral, som till en del anses ha denna funktion. Klassifikationscentralen anses kunna behållas ansluten till flygmaterieförvaltningen eller — om så bedöms lämpligare — till armématerieförvaltningen eller marinmaterieförvaltningen.

Datamaskindrif

Chefen för armén ifrågasätter, om den föreslagna datacentralens kapacitet blir tillräcklig för att tillgodose de centrala stabernas alltmer ökande behov av datamaskintid.

De vid armé- och flygförvaltningarna samt försvarets civilförvaltning befintliga datamaskinerna har enligt *marinförvaltningen* en konfiguration och uppbyggnad avsedd för administrativa informationssystem i motsats till exempelvis försvarets forskningsanstalts datamaskin, som är avsedd för tekniskt-vetenskapliga system. De utgör därför enligt förvaltningen ett komplement till den administrativa funktionen. Ansvaret för nuvarande och tänkbara senare enhetliga system förutsätts åvila huvudavdelningarna. Från denna synpunkt anser förvaltningen det nödvändigt att dessa avdelningar tilldelas erforderlig system- och programmeringspersonal.

På sikt bör man enligt *marinförvaltningen* inrikta sig på att samla all för verket erforderlig datamaskindrif i Stockholm. Lämplig tidpunkt för detta kan vara tidpunkten för anskaffning av nya maskiner.

Verkstadsledning

Verkstadstjänsten i fred utgör en för förbandsproduktionen särpräglad servicefunktion, framhåller *chefen för armén*, som understryker kravet på att den drivs på ett företagsekonomiskt sätt med en rationell avvägning mellan civila och militära resurser, dock utan att beredskapskravet eftersetts.

Utredningen har enligt *chefen för marinen* klarlagt det nära och nödvändiga sambandet från beredskapssynpunkt mellan underhålls- och verkstadsorgan samt de fredsmässiga önskemålen om ekonomiskt rationell verkstadsdrift. Marinchefen anser det nödvändigt från förbandsproduktionssynpunkt och med tanke på den operativa verksamheten i krig, att de förbandsanknutna verkstäderna hålls samman i materielverket och inte i försvarets fabriksverk. Man erhåller härigenom samma befälsförhållanden mellan försvarsgrenarna och av dem organiserade förband.

Erfarenheterna av nuvarande organisation inom flygvapnet med integre-

rad ledning av underhåll och drift i underhållsavdelningens regi är goda. framhåller *chefen för flygvapnet*. Frågan om konsekvenserna och behovet av en gemensam verkstadsledning anser flygvapenchefen inte belyst på ett sådant sätt, att det är klart att utredningens förslag innebär en rationell lösning.

Den föreslagna verkstadsavdelningens uppgifter hänger enligt *marinförvaltningen* nära samman med underhållsfunktionen. Marinförvaltningen anser, att man till en underhållsavdelning i marinmaterieförvaltningen även bör föra verkstadsledningsfunktionen, varvid alla ledningsfunktioner för marinens underhållsverksamhet skulle bli samlade i en organisationsenhet, vilket måste innebära fördelar. Erfarenheterna av en sådan organisation vid flygförvaltningen är goda, framhåller marinförvaltningen. Verkstadsledningen innehåller emellertid många för verket i dess helhet gemensamma funktioner, varför marinförvaltningen likväl i princip kan ansluta sig till utredningens förslag beträffande en gemensam verkstadsavdelning.

Försvarets förvaltningsdirektion anser det angeläget, att de förbandsbundna verkstädernas drift så långt möjligt sker enligt företagsekonomiska grunder med inriktning mot en successiv strukturrationalisering utan att service- och beredskapskraven eftersätts. Kostnadsbesparingar kan enligt förvaltningsdirektionen snabbast uppnås genom samordning av verkstadsadministrativa och verkstadstekniska uppgifter som leder till ett smidigt utnyttjande av här ifrågavarande relativt små verkstadsenheter och serviceorgan utöver försvarsgrensgränserna, exempelvis utjämnad sysselsättning, samordnade investeringar i maskiner och annan utrustning. Syftet bedöms kunna uppnås med mindre personal i verkstadsavdelningen, om målsättningen begränsas till dessa uppgifter.

Utredningen har vid beskrivningen av nuvarande förhållanden inom verkstadsområdet klassificerat vissa verkstäder som förbandsbundna och icke förbandsbundna. Denna klassificering bör enligt *försvarets fabriksverk* anstå tills 1966 års verkstadsutredning har slutfört sitt utredningsuppdrag.

Personaladministration

Organisationen för handläggning av frågor rörande förvaltningspersonal på olika nivåer är enligt *chefen för armén* f. n. inte helt rationell. En ytterligare centralisering med åtföljande personalbesparing anses möjlig. Avvägningen mellan personalledningsfunktionen i central och regional nivå liksom ökad integrering av bl. a. de tygtekniska kårerna (motsvarande) anser arméchefen bör utredas närmare.

Försvarets sjukvårdsstyrelse anser, att ledningen av personalfunktionen trots utredningens förslag ger ett splittrat intryck och att det borde vara möjligt att renodla denna funktion ytterligare. Sjukvårdsstyrelsen skisserar följande organisationslösning.

Vid huvudavdelningarna inrättas en eller flera smärre personalenheter för ärenden angående semester, ledighet m. m. Dessa enheter slås samman med de enheter för viss kassafilialverksamhet m. m. som fordras inom huvudavdelningarna. Övriga personalärenden koncentreras till en gemensam avdelning till vilken ev. hänförs också annan administrativ verksamhet. Till den gemensamma enheten bör också föras ärenden angående företagsnämnd, arbetarskydd och inomverksutbildning. Någon särskild samordning genom verketsstabens erfordras då inte. Om personalkårärendena vid den fortsatta utredningen befinnas skola åvila materielverket, vilket inte är givet, bör även dessa ärenden handläggas vid personalenheten. Denna kommer i så fall att tjänstgöra också som stabsorgan åt de olika personalkårcheferna.

Sjukvårdsstyrelsen anser en sådan organisation vara mera rationell och personalbesparande än den som har föreslagits av utredningen.

TCO anser resurserna för personalpolitiken otillräckliga. Redan i samband med verkets inrättande är enligt TCO en betydande upprustning påkallad i form av ett utökat antal medarbetare med uppgifter inom personalplanering och utbildning. TCO anför ytterligare.

Medel för utbildning bör beräknas under verkets materielanskaffnings- resp. underhållsanslag. I avvaktan på den förordade administrativa huvudavdelningens uppbyggnad och de överväganden beträffande utbildningsfinansiering och övriga utbildningsfrågor, som kan uppkomma i anslutning härtill, bör dock nuvarande system för medelstildelningen bibehållas.

Beträffande personalutbildningen i övrigt framhåller materieförvaltningsutredningen att den tekniska utbildningen av materielverkets personal bör samordnas med utbildning av viss teknisk personal inom försvarsgrenarna. Om det därvid är utbildningens praktiska genomförande som avses har TCO inget att erinra. Vad planeringen av utbildningen beträffar bör dock denna till alla delar ske i verkets egen regi och där samordnas inom den administrativa funktionen.

Enligt SACO bör personalavdelningen få sådan sammansättning, att den genom en kontinuerlig kontakt med verksamheten kan driva en aktiv personalpolitik.

Samordningsfrågor

Remissvaren ägnar stort utrymme åt samordningsfrågorna. Detta gäller såväl den interna samordningen som samordningen utåt med staber och andra sidoordnade och underställda myndigheter samt industrin.

Samordning inom materielverket

Utredningens systematisering av samordningsformer och ansvarsfördelning inom verket är enligt *överbefälhavaren* i princip lämplig. Denna uppfattning delas i huvudsak av försvarsgrenscheferna. Om inte uppdelningen i huvudansvar, typansvar etc. skall få negativa tendenser med en stagnerande verksamhet som följd krävs emellertid — framhåller *chefen för marinen* — från försvarsgrenssynpunkt att decentraliseringsprincipen med

kraft genomförs och att huvudansvarsfördelningen i största möjliga utsträckning får sammanfalla med övriga ansvarsfördelningar.

Former och regler för samarbete är nödvändiga, konstaterar *försvarets förvaltningsdirektion*. Det är emellertid sättet på vilket de tillämpas som är avgörande för deras effektivitet. En alltför formalistisk tillämpning kan medföra tungroddhet, komplicerade samrådsförfaranden och tidsförlust i arbetet i stället för smidighet och klarhet i ansvarsgränser. Förvaltningsdirektionen bedömer att de av utredningen föreslagna formerna för samordning kan tillämpas på sådant sätt att formalism eller byråkratism inte skall behöva uppkomma.

Även de tre försvarsgrensförvaltningarna biträder vad utredningen har anfört om huvudansvar, typansvar och tekniskt samordningsansvar men understryker betydelsen av smidiga tillämpningsformer och samrådsregler. Den av utredningen alltför konsekvent tillämpade systematiken leder enligt *flygförvaltningen* i vissa hänseenden till resultat, som fjärrar sig från vad som är praktiskt lämpligt och rationellt. Man får inte fastna så i tänkandet kring huvud- och typansvarssystemen, att man blir blind för de enklaste och naturligaste lösningarna.

Flygförvaltningen tycker sig se en strävan från utredningens sida att söka metoder att uppifrån styra, samordna och kontrollera hela förvaltningsverksamheten. Metoden måste — framhåller förvaltningen — i stället vara att finna informationssystem, som mera stöder än styr sakorganens verksamhet. Beslutsunderlag skall komma nerifrån, från de sakkunniga instanserna, beredas på vanligt sätt och föredras för beslut i hittills tillämpade former. Förvaltningen anför vidare.

En sådan verksamhet kan normalt inte styras i den meningen, att en chef via givna informationskanaler och en beredande stab skaffar sig kunskap om förekommande ärenden och därefter beslutar. I en militär organisation är ett sådant förfarande riktigt, bl. a. därför att den främsta sakkunskapen väl får anses vara representerad i staben. I ett verk finns den främsta sakkunskapen nere i organisationen, inom avdelningar och byråer. Stabsorganens främsta funktion är inte att leda verksamheten där utan i stället att sammanställa översiktliga uppgifter om ekonomi m. m. och i anslutning därtill utöva viss planering och samordning för att därigenom biträda verksamheten med ledningen i stort av verket.

Försvarets sjukvårdsstyrelse är mycket kritisk mot de föreslagna samordningsreglerna och anser, att utredningens förslag i fråga om intendenturförvaltningen och sjukvårdsmaterieförvaltningen medför att en fördröjande mellaninstans skapas, som torde komma att försvåra samarbetet med bl. a. försvarsgrensstaberna. För den förvaltningsverksamhet som nu är funktionellt organiserad skulle en tillämpning av huvudansvarsprincipen enligt sjukvårdsstyrelsen få allvarliga konsekvenser. *Försvarets intendenturverk* är av samma uppfattning och hävdar för sin del att samordning inom

verket gentemot försvarsgrensheferna måste utövas ovanför huvudavdelningarna, dvs. inom verksstaben.

TCO anser att utredningens förslag om olika ansvarsformer inte kan läggas till grund för konkreta åtgärder. Även *SACO* uttalar sig i avstyrkande riktning. Den långt gående ansvarsindelningen anses vara en starkt hindrande faktor när det gäller att åstadkomma en flexibel organisation inom materielverkets ram.

Samarbete stab—förvaltning

Sammanhanget förvaltning—stab—förband, dvs. inriktningen mot förbandsproduktionen, har tillgodosetts i den utsträckning som är möjlig inom ramen för »ett verk», konstaterar *överbefälhavaren*. Bl. a. har en för det löpande arbetet nödvändig delegering förutsatts. Överbefälhavaren anser emellertid, att samordningen inom verket och tillkomsten av ytterligare beslutsinstanser kommer att kräva mera arbete och förlänga tiden för beslutfattning. De rationaliseringsvinster den föreslagna organisationen kan ge anses därför i viss mån komma att vinnas till priset av försvårat samarbete mellan försvarsgrensstaber och motsvarande förvaltningar. *Chefen för marinen* och *chefen för flygvapnet* påpekar i sina yttranden, att den dessutom kommer att medföra behov av ökade resurser inom marin- och flygstaberna.

Försvarsgrensövervaltningarna understryker, att samarbetet med försvarsgrensheferna inte får försämrats. Överbefälhavarens och försvarsgrenshefernas inflytande kan — framhåller *arméförvaltningen* — i praktiken vara beroende av samarbetsformer och -rutiner mellan dessa myndigheter och materielverket. Enligt *marinförvaltningen* måste tillkomsten av materielverket medföra ökade krav på staberna i fråga om enhetlighet beträffande målgångsbeslut och annat underlag för förvaltningen. *Marinförvaltningen* anför ytterligare.

Det synes vara angeläget att materielverkets huvudavdelningar kan arbeta under likartade förutsättningar i vad avser anvisningar, normer och andra grunduppgifter från försvarsgrensheferna. Detta torde öka kraven på marinstaben i fråga om framtagning av t. ex. taktisk-organisatoriska målsättningar för förband, personalsammansättningstabeller, utrustningslistor, taktisk-teknisk-ekonomiska målsättningar för materiel samt ADB-framtagna behovsuppgifter för materielanskaffningen. Detta kan komma att medföra ökat personalbehov vid marinstaben. Även en övergång till programbudgetering kan komma att för stabens del innebära behov av personalförstärkning.

Det torde höra till de mera svårbemästrade uppgifterna att beskriva och analysera det mosaikartade mönster, som kontaktytan mellan flygstaben och flygförvaltningen uppvisar, konstaterar *flygförvaltningen*. Det är därför enligt flygförvaltningen också svårt att i konkreta termer ange i vilken utsträckning samarbetet mellan flygstaben och förvaltningen skulle ändras

genom tillkomsten av ett materielverk enligt utredningens förslag. Flygförvaltningen befarar, att den styrning och det förenhelligande av samarbete m. m. som utredningen föreslår medför, att de jämförelsevis informella men snabba kontaktvägar och samarbetsrutiner som nu gäller skulle komma att ersättas av mera tungrodda samarbetsformer som i vart fall inte innebär någon vinst för flygledningens del.

Enligt flygförvaltningen är en långt driven delegering av beslutsbefogenheter inom materielverket nödvändig. Förvaltningen anser emellertid, att tillkomsten av den föreslagna verksstaben med dess omfattande planerings- och samordningsuppgifter samt andra skisserade verksamhetsformer inom ramen för det omfattande styrsystemet skulle innebära stora risker för formalisering av samarbetet stab—förvaltning och göra det mindre effektivt än vad det hittills har varit och i dag är. Förvaltningen anför härom vidare.

Taktisk-teknisk-ekonomiska målsättningar beträffande flygmateriefelen växer fram successivt under ständigt pågående samarbete och ömsesidigt utbyte av informationer och hänsynstagande till inverkan förhållanden och måste även i fortsättningen anpassas till nya omständigheter, som erfarenhetsmässigt alltid kommer fram och till vilka hänsyn måste tas. En detaljssystematisering av detta samarbete mellan flygstab och flygmaterieförvaltning skulle stöta på stora svårigheter, motverka sitt syfte och binda kvalificerad personal till ett definitions- och analysarbete, som likväl inte skulle kunna tillämpas, därför att verkligheten inte skulle rätta sig efter resultatet.

Svenska Teknologföreningen anser, att utredningen alltför flyktigt har berört formerna för samarbetet stab—förvaltning. Inte minst för att lösa systemanalytiska problem är en garanterad samverkan enligt föreningen av yttersta vikt. Föreningen föreslår att särskilda samarbetsgrupper bildas och att sådana bör finnas även på lägre nivåer.

Samverkan med andra centrala myndigheter

Förslaget att i stället för försvarets förvaltningsdirektion, som avvecklas i samband med omorganisationen, inrätta en försvarsförvaltningens chefsnämnd tillstyrks i allmänhet. *Överbefälhavaren*, som anser benämningen chefsnämnd mindre lämplig, föreslår att företrädare för försvarsstaben ges möjlighet delta i överläggningarna. *Flygförvaltningen* är av motsatt uppfattning. Enligt *försvarets förvaltningsdirektion* bör nämnden i princip ges den ställning och de uppgifter utredningen föreslår.

Försvarets sjukvårdsstyrelse finner utredningens ståndpunkt ologisk och otillfredsställande med hänsyn till de samordningsproblem som alltjämt finns kvar. Sjukvårdsstyrelsen föreslår att materielverket, i egenskap av den största förvaltningsmyndigheten, skall få i uppdrag att verka för samordning och enhetlighet i fråga om förvaltningen av försvarsmateriel och

att cheferna för övriga centrala förvaltningsmyndigheter skall adjungeras i verksstyrelsen eller direktionen vid handläggningen av förvaltningsfrågor, som är gemensamma för flera förvaltningsmyndigheter. Enligt sjukvårdsstyrelsen kan materielverket behöva utrustas med anvisningsrätt gentemot bl. a. intendenturverket och försvarets sjukvårdsstyrelse i frågor rörande gemensam förrådshållning, materielhantering och materielredovisning samt i vissa frågor rörande normalieverksamhet m. m.

Det direkta samarbete som i nuvarande organisation förekommer på skilda nivåer exempelvis mellan en tygförvaltning (intendenturverket) och fortifikationsförvaltningen förutsätter *försvarets förvaltningsdirektion* skall fortgå i princip oförändrat även i den nya organisationen. *Marinförvaltningen* understryker behovet av kontinuerligt samarbete med fortifikationsförvaltningen i frågor rörande befästningar av skilda slag. *Fortifikationsförvaltningen* förutsätter att samarbetet efter omorganisationen kommer att fungera i stort sett efter samma linjer som nu. En förutsättning härför är dock enligt fortifikationsförvaltningen, att delegering av beslutanderätten inom det nya verket kommer till stånd i den utsträckning utredningen har föreslagit.

Enligt *arméförvaltningen* bör fastare former övervägas för samarbetet mellan materielverket och civilförsvarsstyrelsen i fråga om anskaffningsverksamhet. Inom civilförsvarsstyrelsen görs nämligen en stor mängd upphandlingar som har nära anknytning till materielverkets anskaffningsområde men där koordineringen f. n. endast i begränsad grad är tillgodosedd. I avvaktan på resultatet av dessa överväganden anser arméförvaltningen det angeläget, att vissa samarbetsdelegationer kvarstår.

Försvarets förvaltningsdirektion tar upp samarbetet inom forskningen och uttalar att samarbetet mellan materielverket och försvarets forskningsanstalt bör få god effekt genom tillämpning av utredningens förslag och med fortsatta direktkontakter på skilda nivåer enligt f. n. tillämpade principer. Förvaltningsdirektionen förordar att inte endast chefen för materielverket utan även cheferna för de tre försvarsgrensriktade förvaltningarna skall ingå i forskningsanstaltens styrelse.

Statens provningsanstalt anser, att det vore lämpligt med någon form av samordning av i första hand försvarets forskningsanstalts och provningsanstaltens resurser för normalietjänst. Detta skulle kunna ske genom att man utser en för de båda verken gemensam delegation, som skulle ha till uppgift att behandla frågor rörande anslagsframställningar, forskningsprojekt m. m. Delegationen bör enligt provningsanstalten anknytas till den föreslagna styrelsen för teknisk utveckling. Provningsanstalten har i yttrande till finansdepartementet framhållit, att denna styrelse bör »fungera som centralt organ för den för mätteknikens tillämpning och utveckling nödvändiga normalieverksamheten i landet».

Samarbete med regionala och lokala myndigheter

Enligt *överbefälhavaren* torde den föreslagna organisationen på sikt kunna få en positiv effekt för krigsmaktens regionala och lokala myndigheter, framför allt när det gäller förrådsverksamheten. Härför krävs dock en anpassning av förvaltningsorganisationen på dessa nivåer. Även *försvarets förvaltningsdirektion* bedömer det möjligt att på sikt effektivisera samarbetet med regionala och lokala myndigheter.

Arméförvaltningen framhåller, att kontaktlinjerna gentemot de regionala och lokala organen måste vara entydiga och för varje försvarsgren gå genom en organisationsenhet, nämligen den som i övrigt har huvudansvar för försvarsgrenens materiel. Genom att anslagstilldelning, medelsförvaltning och utfärdande av förvaltningsföreskrifter för fred och krig samt förvaltningsrevision handläggs i samarbete med försvarsgrensstaben av den för försvarsgrenen huvudansvariga förvaltningen säkerställs enligt arméförvaltningen entydiga och samordnande direktiv, anvisningar och bestämmelser för hela försvarsgrenens förbandsproducerande verksamhet. Detta utesluter — framhåller förvaltningen — dock inte att direkta kontaktlinjer i rena fackfrågor måste föreligga mellan funktionella verkstads- och förrådsledningsorgan samt regionala och lokala myndigheter.

Samarbete med industrin

Utredningens synpunkter på samarbetet med industrin lämnas av flertalet remissinstanser utan erinran. *Försvarets förvaltningsdirektion* anser dock, att de av utredningen föreslagna formerna för samarbetet bör kunna förenklas med en motsvarande personalbesparing som följd. Det bör enligt *flygförvaltningen* övervägas vem som skall lämna orienteringar till industrin om aktuella anskaffningsplaner.

Flygförvaltningen lägger också fram sin syn på behovet av kommersiell samordning och konstaterar, att inköpssamordning och industriplanering inkl. krigsindustriplanering är nära förbundna med varandra. En viss sammanhållning av frågor inom dessa områden anses böra ske under medverkan av verksstaben. Förvaltningen räknar med att inköpssamordningen genom sitt arbete kommer att utöva ett stort inflytande i en rad viktiga principiella och praktiska samordningsfrågor.

Försvarets fabriksverk finner det angeläget att den centralt ledda och samordnade inköpsorganisationen även utnyttjas för att ge den svenska försvarsindustrin bättre underlag för planering av den framtida produktionen.

Sveriges Industriförbund antar att kontakterna mellan industri- och förvaltningsrepresentanter sannolikt kräver mera tid än kontakterna mellan stabs- och förvaltningsrepresentanter. Redan från kostnadssynpunkt anses det därför vara av stor betydelse att materielverkets organisation är

smidigt anpassad med hänsyn till kontaktbehovet mellan industri och förvaltning. Förbundet anför ytterligare.

Kravet på att materielverket skall kunna samarbeta med industrin utan dubbelarbete i verket tillgodoses genom tillämpning av principen om huvudansvar för materiel i kombination med principen om typansvar. Detta innebär en vidareutveckling av nuvarande huvudförvaltningsprincip, var-till samordningen i ett verk skapar möjligheter. Införandet av huvudförvaltningsprincipen innebar på sin tid ett väsentligt bidrag till effektivisering av materielanskaffningarna. Enligt förbundets uppfattning kommer den i utredningen föreslagna lösningen, som bygger vidare på huvudförvaltningsprincipen, att kunna tillgodose kraven på effektivt samarbete mellan försvarsgrenscheferna och staberna å ena sidan och industrin å den andra.

Eftersom materielverkets kontakter med industrin är de dominerande anser SACO att en organisatorisk anpassning till industrins produktinriktade verksamhet måste ske. De erforderliga kontaktfunktionerna med industrin måste enligt SACO återfinnas inom linjeorganisationen och inte i staben.

Sveriges Hantverks- och Industriorganisation föreslår, att ett särskilt samrådsorgan mellan verksledningen och näringslivet inrättas för behandling av policyfrågor avseende anbuds- och upphandlingsförfarande, inköpsrutiner, kontrollmetoder, faktureringsprinciper m.m. och med företrädare för närmast berörda centrala näringsorganisationer.

Omorganisationens genomförande

Flera remissinstanser avstyrker den av utredningen föreslagna tidsplanen för omorganisationen. *Överbefälhavaren* anser att utredningen — trots de förtjänster den har — bl. a. på grund av att förslagets ekonomiska konsekvenser är ofullständigt kartlagda inte utan komplettering kan läggas till grund för beslut om omorganisation. Enligt *försvarets intendenturverk* är planen alltför snävt lilltagen med hänsyn till kvarstående detaljutredningar och möjligheterna att lösa lokalfrågan. Liknande synpunkter framförs av *försvarets civilförvaltning, flygförvaltningen* m. fl.

Om riksdagen våren 1968 beslutar att ett materielverk skall bildas och om verksledning och verkskansli inrättas 1968 och omorganisationen då påbörjas, bedömer *försvarets förvaltningsdirektion*, att tidsplanen bör kunna följas. Enligt *arméförvaltningen* bör tidsplanen inte utsträckas längre än nödvändigt med hänsyn till de risker för effektnedsättningar, som kan påräknas under omorganisationen, bl. a. en befarad negativ effekt i fråga om personalens arbetstrivsel.

Stor enighet råder om angelägenheten av att inte onödigt fördröja den formella tidpunkten för genomförandet. *Statskontoret* betonar mycket starkt den roll som tidsfaktorn spelar. *Riksrevisionsverket* finner det

realistiskt att den formella organisationen genomförs den 1 oktober 1968 under förutsättning att beslutet om inrättandet av ett materielverk fattas relativt tidigt på våren 1968.

Utredningens förslag om att tillsätta en särskild personaldelegation tillstyrks helt.

Av utredningen framförda synpunkter och förslag rörande sättet för utredningens fullföljande föranleder olika uttalanden om behovet av fortsätta undersökningar. *Överbefälhavaren* anser, att de ekonomiska konsekvenserna av utredningens förslag är ofullständigt kartlagda. *Flygförvaltningen* efterlyser noggranna personalberäkningar. *Försvarets sjukvårdsstyrelse* understryker, att det fortsatta utredningsarbetet måste få en annan huvudinriktning än den som har angetts av utredningen. För materielverkets framtid på längre sikt bör enligt *riksrevisionsverket* prövas andra organisationsprinciper än de föreslagna.

Några remissinstanser går in på det praktiska genomförandet av de kompletterande undersökningar som erfordras. *Flygförvaltningen* föreslår, att en särskild plan upprättas för dessa undersökningar under omsorgsfullt beaktande av i vilken ordning undersökningarna skall göras. I det fortsatta uppbyggnadsarbetet bör enligt *TCO* alla omställningar föregås av ingående undersökningar och praktisk försöksverksamhet. Det bör därvid ankomma på verksledningen att skissera riktlinjer i stort, medan man på lägre beslutsnivåer ges möjlighet att inom förhållandevis vida ramar påverka verksamhetens utformning och inriktning.

Personal och kostnader

Remissinstanserna är i allmänhet mycket kritiska mot utredningens personal- och kostnadsberäkningar. Man anser över lag, att det bör vara möjligt att uppnå större personalbesparingar och därmed kostnadsminskningar än vad utredningen har kommit fram till. *Överbefälhavaren* konstaterar, att några reella besparingar utöver dem som kan åstadkommas inom ramen för nuvarande organisation inte har påvisats. Kostnadssänkningar av storleken 15—40 % kan enligt *riksrevisionsverket* väntas som resultat av ett sakkunnigt bedrivet tekniskt och administrativt rationaliseringsarbete.

Personal

Redovisningen av antalet tjänster i nuvarande organisation visar enligt *försvarets sjukvårdsstyrelse* i flera fall betydande avvikelser i förhållande till den redovisning som återfinns under berörda anslag i statsverkspropositionen. Vidare räknar utredningen sig tillgodo 100 à 120 tjänster vid andra statliga myndigheter utan att specificera de tjänster som anses kunna — *Bilaga till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 107*

na dras in. Sjukvårdsstyrelsen anser, att den kostnadsminskning som beräknas uppstå på längre sikt har överskattats och att besparingarna inte osannolikt torde ligga inom marginalen för felräkning av lönekostnaderna.

Flygförvaltningen finner utredningens förslag om personaluppsättning inom nybildade eller ändrade enheter schematiskt. Behoven anses vara i alltför hög grad uppskattade. Det blir därför enligt flygförvaltningen nödvändigt att göra detaljerade undersökningar och beräkningar.

Både *statskontoret* och *riksrevisionsverket* anser det möjligt att åstadkomma ytterligare personalminskningar. Statskontoret har för sin del inte ansett sig böra detaljgranska den föreslagna organisationen bl. a. på grund av att de inte minst från personell synpunkt omfattande sakorganen ännu ej har gjorts till föremål för undersökning. Riksrevisionsverket anser, att det angivna behovet av tjänster vid utgången av budgetåret 1970/71 bör kunna reduceras påtagligt efter en undersökning av rationaliseringspotentialen.

Den personalbesparing som redovisats har — framhåller *SACO* — inte diskuterats utifrån den väsentligaste synpunkten, nämligen vilka konsekvenser en omorganisation skulle få för verkets huvuduppgift att anskaffa effektiv försvarsmateriel till lägsta kostnad. Med hänsyn till materielanslagens storlek bör enligt *SACO* en effektiv förvaltning vara det primära.

Kostnader

Redovisade besparingar på avlöningssidan förefaller blygsamma. I redovisningen ligger emellertid — framhåller *försvarets civilförvaltning* — vissa osäkerhetsmoment, bl. a. en naturlig osäkerhet om de exakta lönegradsplaceringarna av nya tjänster. Ämbetsverket anför vidare.

Civilförvaltningen anser emellertid, att det sammanslagna verket kommer att medföra så stora vinster, att avgörande vikt inte bör fästas enbart vid personalkostnaderna. Framför allt bör beaktas de besparingsmöjligheter som följer av det sammanslagna verkets större möjligheter till samordning av det tekniska utvecklingsarbetet och av anskaffningsverksamheten i övrigt. Vikt bör i detta sammanhang bl. a. fästas vid de vinster för försvaret, som följer av de ökade möjligheterna till inköpsplanering och till ett mera samlat uppträdande i förhållande till leverantörerna. Härtill kommer att en gemensam förvaltning kommer att ge större rationaliseringsmöjligheter inom sakorganen än som är möjligt med nuvarande organisation. Civilförvaltningen anser, att dessa och liknande synpunkter bör tillmätas avgörande betydelse, då lönsamheten av den föreslagna organisationen skall bedömas.

Statskontoret deklarerar som sin uppfattning, att ett materielverk utgör den bästa plattformen för fortsatta rationaliseringar. Av utredningen angivna besparingar bedöms ha framtagits med stor marginalsäkerhet. Betydligt större besparingar bör därför enligt statskontoret kunna ernås, vilket bör vara målet och utnytna i direktiv för och kontroll av materiel-

verkets fortsatta rationaliseringsverksamhet. Kortfristiga vinster bör i första hand inlösas så att kostnadsminskningar kan uppnås snabbare än vad man har förutsatt i betänkandet.

Det är enligt *riksrevisionsverket* en ganska obetydlig besparing som uppstår genom omorganisationen, vilket främst anses bero på den valda organisationsformen. Någon systematisk och objektiv personaldimensionering med tillämpning av principerna för administrativ värdeanalys har inte genomförts. Verket, som för inledningsskedet kommit till samma slutsats som utredningen, nämligen en försvarsgrensinriktad organisation, anser att en systematisk rationaliseringsinsats på kort sikt bör möjliggöra väsentliga besparingar. Rationaliseringspotentialen bör undersökas och möjligheterna tillvaratas på ett betryggande sätt, då dessa anses kunna påverka verkets driftkostnader i avsevärd grad.

Utredningens kostnadsberäkningar kan enligt *SACO* inte läggas till grund för en ekonomisk bedömning, eftersom en undersökning av verksamheten vid sakorganen inte har företagits. De kostnadsberäkningar som gjorts och som förefaller grunda sig på endast preliminära bedömningar präglas — framhåller *SACO* — av ett alltför statiskt tänkande utan beaktande av de långsiktiga perspektiven för materielverkets verksamhet.

Övriga frågor

Industrins utnyttjande

Remissinstanserna har i princip inte något att erinra mot vad utredningen har anfört om samarbetet med industrin och industrins utnyttjande eller i fråga om samarbetets innehåll och syfte. De angivna formerna för samarbetet bör emellertid enligt *flygförvaltningen* kunna förenklas väsentligt.

Utvecklingsarbete är dyrbart, konstaterar *försvarets fabriksverk*. Onödigt dubbelarbete bör därför i möjligaste mån undvikas. Fabriksverket anför härom följande.

Det bör vara en uppgift för materielverkets ledning att arbeta fram klara preciseringar i vilken utsträckning verket och dess huvudavdelningar skall sysselsätta teknisk personal. Å ena sidan är det ett uppenbart intresse att materielverket kan framstå som »kompetent köpare». Å andra sidan måste det i princip vara en uppgift för särskilda forskningsorgan men framför allt för försvarsindustrin att bedriva det tekniska utvecklingsarbete som också inom detta område är en förutsättning för produkternas kvalitet och modernitet.

Vid anskaffning av militär materiel är — framhåller *Sveriges Industrieförbund* — en intim samverkan mellan den beställande förvaltningen och industrin nödvändig. Utveckling och konstruktion av materielen sker enligt förbundet i allmänhet lättast inom industrin men beställaren måste

kunna ge detaljerade anvisningar och även fortlöpande följa arbetet med hjälp av personal som känner till de industriella förutsättningarna. Förbundet anför vidare.

Att konstruera militär materiel fordrar ofta ett specifikt kunnande. De industrier som kontinuerligt har leveranser till försvaret kan och bör givetvis ha sådan personal anställd. I många fall går det emellertid dessvärre inte att undvika att det uppstår långa tidsintervaller i industriföretagens militära beställningar. Man kan då inte räkna med att företagen skall kunna vidmakthålla den tekniska sakkunskap som behövs för att kunna tillgodose de militära myndigheternas speciella krav. Detta understryker ytterligare önskemålet att det finns specifikt tekniskt kunnande inom förvaltningen.

Industriförbundet räknar med att det framöver i allt större utsträckning blir fråga om att militära beställningar omfattar kompletta system. Det anses då önskvärt, att de industrier som har möjligheter och tillräckliga resurser får fungera som projektledare och ta hand om och ansvara för utvecklingen av hela system, varvid deras uppgift också blir att koordinera och övervaka underleverantörerna. Inom förvaltningen bör därvid enligt förbundet finnas sådan sakkunskap, att ett löpande samarbete och lämnande av erforderliga direktiv kan ske under projektets utveckling.

SR anser det väsentligt, att alla möjligheter att köpa de tekniska tjänsterna från industrin tillvaratas. Verkets uppgifter att biträda de militära myndigheterna då det gäller att bestämma vilken materiel som skall anskaffas och att gentemot tillverkaren bestämma de tekniska kraven på materielen anses till större delen kunna överlätas åt industrin eller åt särskilda arbetsgrupper med expertis som köps från industrin. En i viss mån motsatt uppfattning hävdas av *Försvarsverkens Civila Personals Förbund*, som vänder sig mot den s. k. konsultverksamheten. Det skulle — framhåller förbundet — vara en enkel utväg att minska egen personalstyrka och i stället lägga ut arbetsuppgifterna på konsultföretag, som kanske t. o. m. hemannas med f. d. försvarsanställda.

Personalens sammansättning m. m.

Det är en allmän uppfattning, att systemet med olika personalkategorier och anställningsformer har bestämda svagheter. Remissinstanserna anser också i likhet med utredningen, att en översyn av förhållandena är angelägen och att man i avvaktan på en sådan utredning bör följa hittills tillämpade principer. SR understryker, att ifrågakarande utredning bör göras snarast med hänsyn till det osäkerhetstillstånd, som eljest kommer att råda för personalen och som allvarligt kan påverka rekryteringen av personal till förvaltningarna.

Flertalet remissinstanser — bland dem staber och förvaltningar — avstår mot denna bakgrund från att uttala sig närmare om personalens sam-

mansättning. Behovet av militära befattningar ifrågasätts endast av *TCO* och *SACO*, som båda anser att samtliga tjänster i det nya verket bör vara civila. Enligt *SR* bör man sträva efter att lösa personalfrågan inom materielverket så, att motsättningarna militärt—civilt tonas ned så mycket som möjligt. För utnyttjande av personal med militär bakgrund talar enligt *SR* bl. a. följande skäl.

Officersutbildningen t. o. m. MHS högre kurser är vad gäller kvalitet jämförbar med akademisk utbildning. Vissa kurser är inriktade på speciell militärteknisk utbildning eller förvaltningsutbildning.

Den militära personal som erhåller högre utbildning bibringas bl. a. en ledarutbildning som har anpassats för befattningar bl. a. inom materielverket.

Den militära personalens allmänna kvalitet och användbarhet är väl dokumenterad inte minst genom att förtidsavgången personal i regel har erhållit mycket kvalificerade civila befattningar.

För att garantera att erforderligt miljökunnande kommer att finnas inom materielverket måste vissa tjänster avses för officerare med teknisk utbildning eller förvaltningsutbildning.

I avvaktan på den utredning rörande personalens sammansättning, som anses erforderlig, bör enligt *försvarets förvaltningsdirektion* minsta möjliga ändring ske i nuvarande personalkårorganisation. De tre försvarsgrensförvaltningarna har samma uppfattning. Med hänsyn till den målsättning som utredningsmannen har gett för materielverkets verksamhet är handläggningen av personalkårfrågorna enligt *försvarets intendenturverk* en för verket främmande arbetsuppgift. Intendenturverket anför vidare.

Vid intendenturverkets organiserande placerades intendenturkårens expedition fristående från verket. Detta får anses vara principiellt riktigt. Motsvarande bör gälla de personalkårexpeditioner, som föreslagits ingå i materielverket. Dessa bör sålunda inte ingå i materielverkets organisation.

SR anser, att personalkårcheferna bör inta en fri ställning i förhållande till verkschefen så att de mera obundet kan tillvarata sin personals intressen.

Företagsnämnd

Företagsnämndsfrågorna berörs endast flyktigt i remissvaren. Enligt *arméförvaltningen* är företagsnämndsverksamheten inte av den karaktär att den bör handläggas i verksstaben. Den egentliga nämndverksamheten och förslagsverksamheten bör hållas samman inom den administrativa huvudenheten. Flera remissorgan — *försvarets intendenturverk*, *flygförvaltningen* och *SACO* — avvisar förslaget att införa ändrade benämningar på nämnderna.

Med hänvisning till gällande bestämmelser angående företagsnämnder m. m. inom statsförvaltningen föreslår *försvarets centrala företagsnämnd* att det förslag till företagsnämndsorganisation, som utredningen har lagt

fram inte skall föranleda någon åtgärd. Om materielverket inrättas, torde frågan om inrättande av företagsnämnd(-er) bli föremål för överläggningar mellan verket och vederbörande personalorganisationer. Med anledning härav har nämnden f. n. avstått från att anlägga synpunkter på förslaget i vad avser företagsnämndsorganisationen.

Nämnden ifrågasätter emellertid om inte personalavdelningen med hänsyn till sina funktioner kan vara lämpligare än verksstabens allmänna avdelning, då det gäller uppgiften att hålla samman företagsnämndsverksamheten. Vidare ifrågasätts lämpligheten av att handlägga allmän företagsnämndsverksamhet i ett organ (allmänna avdelningen i verksstaben eller personalavdelningen) och förslagsverksamheten i ett annat (organisationsavdelningen i verksstaben). Kan trots detta en snabb handläggning av förslagsärendena åstadkommas, har nämnden emellertid för sin del inte något att erinra mot denna anordning.

Lokalfrågan

Fullständig enighet råder om betydelsen av att få materielverkets olika enheter samlade i lokalhänseende. Några möjligheter att omedelbart åstadkomma en samgruppering föreligger emellertid inte. *Fortifikationsförvaltningen* räknar för sin del med att en slutlig lokalisering av materielverkets olika enheter till byggnaden Tre Vapen enligt nu gällande planer kan bli möjlig tidigast under budgetåret 1974/75.

Inte heller kan materielverkets omedelbara lokalbehov av 200 rumsenheter under de närmaste åren tillgodoses inom försvarets byggnader eller förhyrda lokaler. Såvitt fortifikationsförvaltningen kan bedöma är även möjligheterna att genom ytterligare förhyrning lösa lokalfrågan inom stadens tullar mycket små. Huruvida möjlighet föreligger att provisoriskt tillgodose lokalbehovet genom uppförande av kontorsbaracker har ännu inte hunnit undersökas. Avsevärda svårigheter anses emellertid föreligga att lokalisera barackerna till godtagbar plats inom staden.

Tidigast hösten 1971, då fortifikationsförvaltningens byggnad beräknas vara inflyttningsklar, friställs 234 rum i Tre Vapen, som nu disponeras av försvarets civilförvaltning. Samtidigt friställs 205 rum i förhyrda lokaler, som nu disponeras av fortifikationsförvaltningen.

Försvarets civilförvaltning avstyrker bestämt en provisorisk förläggning på annan plats än den nuvarande i avvaktan på förflyttning till det nya huset vid Lidingövägen. Som skäl åberopas den nära kontakten som verket måste hålla med andra myndigheter och institutioner.

5. Departementschefen

Utgångspunkter

Av försvarets centrala förvaltningsmyndigheter har armé-, marin- och flygförvaltningarna och försvarets intendenturverk i huvudsak till uppgift att envar inom sitt förvaltningsområde svara för ledningen av materielförvaltningen i central instans. De tre försvarsgrensförvaltningarna har ansvaret för förvaltningen vid armén av tygmateriel och ammunition, vid marinen av vapenteknisk och skeppsteknisk materiel och vid flygvapnet av flygmateriel. Intendenturverket svarar för förvaltningen av intendenturmateriel inom krigsmakten som helhet. Materielförvaltande uppgifter i mindre skala har vidare försvarets sjukvårdsstyrelse och fortifikationsförvaltningen, sjukvårdsstyrelsen beträffande sjukvårdsmateriel och läkemedel och fortifikationsförvaltningen beträffande fortifikationsmateriel.

Armé-, marin- och flygförvaltningarna är i stort sett likformigt organiserade. Förekommande avvikelser är betingade av försvarsgrensriktningen. Principen om ledning försvargrensvis modifieras bl. a. genom den s. k. huvudförvaltningsprincipen och genom att verksorganisationen upptar vissa arbetsenheter för särskilda förvaltningsuppgifter som är gemensamma för försvarsgrenarna. Intendenturverkets organisation stämmer i allt väsentligt överens med försvarsgrensförvaltningarnas, dock med den skillnaden att verket fullgör uppgifter för försvaret som helhet.

Frågan om en sammanslagning av armé-, marin- och flygförvaltningarna har länge varit aktuell. Redan vid anmälan av prop. 1961: 109 angående ny organisation av krigsmaktens högsta ledning uttalade jag som min bestämda uppfattning, att organisationen borde utformas så att den främjade en utveckling i riktning mot ett för krigsmakten gemensamt verk också på tygförvaltningens område. En närmare utredning av förutsättningarna härför ansåg jag emellertid nödvändig och i prop. 1966: 110 presenterade jag ett av 1964 års tygförvaltningsutredning framlagt betänkande (SOU 1966: 11) med förslag om inrättande av ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk.

Tygförvaltningsutredningens förslag gick ut på att till ett verk föra samman nuvarande armé-, marin- och flygförvaltningarna. Tillskapandet av ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk var enligt utredningens uppfattning en nödvändig förutsättning för en effektivare förvaltningsorganisation. Tygförvaltningsutredningen skisserade i enlighet med sina direktiv bara huvudragen av verkets organisation. Några konkreta förslag rörande detaljorganisation, personaluppsättning, löneförhållanden och lokalisering lades alltså inte fram. Med hänsyn bl. a. härtill ansåg jag mig inte utan ytterligare utredningar kunna lägga fram förslag om ett för försvaret gemensamt tygförvaltningsverk.

Sedan riksdagen godkänt de riktlinjer som jag i prop. 1966:110 hade förordat för fortsatt utredning av frågan om att inrätta ett gemensamt tygförvaltningsverk, fick ordföranden i försvarets förvaltningsdirektion i uppdrag att — med biträde av direktionens kansli — utarbeta förslag till organisation och personalstater för ett försvarets materielverk. Det nya verket skulle överta de arbetsuppgifter som f. n. ankommer på armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets förvaltningsdirektions uppgifter avseende dessa verk. På materielverket skulle därutöver ankomma de ytterligare uppgifter, som kunde anses nödvändiga för att kraven på ökad effektivitet i anskaffning, underhåll och förrådshållning m. m. av försvarsmateriel skulle tillgodoses.

Utredningen, som antog benämningen försvarets materieförvaltningsutredning 1966, avlämnade i början av november 1967 ett betänkande med förslag rörande organisationen av ett för försvaret gemensamt materielverk.

Enligt materieförvaltningsutredningen bör försvarets materielverk som central förvaltningsmyndighet överta de tre försvarsgrensförvaltningarnas, försvarets intendenturverks och huvuddelen av försvarets förvaltningsdirektions uppgifter. Utredningen har också kommit fram till att materielverket bör överta förrådsledningen i fråga om sjukvårdsmateriel och fortifikationsmateriel. Också anskaffningen av sjukvårdsmateriel föreslås bli överförd till materielverket men först sedan det har beslutats hur återstoden av försvarets sjukvårdsstyrelse skall organiseras.

Ledningen av materielverket bör enligt utredningen utövas av en styrelse och en verkschef. I styrelsen skall — förutom verkschefen — ingå chefen för försvarsstaben, chefen för försvarets forskningsanstalt och fyra andra av Kungl. Maj:ts utsedda ledamöter. Verkschefen skall vara ordförande i styrelsen och under styrelsen ha det direkta ansvaret för verkets ledning. Till sitt förfogande får verkschefen en stab på 131 personer, som fördelas på enheter för planering, samordning, rationalisering m. m.

Verksamheten är enligt förslaget i övrigt fördelad på fyra huvudavdelningar samt en verkstads- och en personalavdelning. Huvudavdelningarna kallas armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen, flygmaterieförvaltningen och intendenturförvaltningen. Verkschefen och de fyra huvudavdelningscheferna bildar tillsammans en direktion, som är rådgivande organ till verkschefen och forum för ömsesidig orientering.

Sakorganens verksamhet på tygmaterielområdet och därmed sammanhängande inköps-, kvalitetskontroll- och underhållsverksamhet skall under verksledningen hållas samman i tre försvarsgrensinriktade anskaffnings- och underhållsenheter, som har sin motsvarighet i nuvarande arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen. Flertalet gemensamma enheter och en intendenturavdelning som består av materiel-, livsmedels- och drivmedelsbyråerna vid nuvarande försvarets intendenturverk skall — för att avlasta verkschefen — föras samman till en förvaltning, som kallas intendenturförvaltningen. Verkstadsledningen skall vara placerad di-

rekt under verkschefen. Också personalenheten har ansetts kräva en fristående ställning gentemot övriga enheter.

Av den egentliga anskaffningsverksamheten har utredningen bara undersökt förhållandena på tele- och robotområdena. Verksamheten vid övriga sakorgan har förutsatts bli undersökt i ett senare skede.

Omorganisationen, som föreslås ske successivt under en treårsperiod med början snarast efter den 1 juli 1968, berör sammanlagt ca 4 800 personer, om man helt följer utredningens förslag. Personalstyrkan beräknas efter slutförd omorganisation minska med ca 250 personer eller ca 5 %. Rationaliseringseffekten av förslaget är begränsad, bl. a. beroende på att bara omkring hälften av organisationen har undersökts i det nu avslutade utredningsskedet.

Materieförvaltningsutredningens organisationsförslag har vid remissbehandlingen på ett par punkter mött en mera allmän kritik. Så gott som samtliga remissinstanser anmärker, att ledningsorganisationen — verkstaben — är överdimensionerad. En annan huvudanmärkning riktar sig mot uppbyggnaden av den huvudavdelning, som kallas intendenturförvaltningen och som anses ha en alltför heterogen sammansättning. Det är en allmän uppfattning, att denna huvudavdelning bör renodlas och — förutom intendenturavdelningens sakuppgifter — inrymma sådan för krigsmakten gemensam verksamhet som i princip har en från verket utåtriktad karaktär. De stödorgan som har servicebetonade uppgifter inom verket anses i stället böra hållas samman i en särskild organisatorisk enhet, en administrativ huvudavdelning.

De förslag som remissinstanserna har fört fram påverkar också den organisatoriska utformningen av ledningsorganisationen, verkstadsavdelningen och personalavdelningen. De båda sistnämnda avdelningarna som i utredningsförslaget är fristående bör enligt remissyttrandena inordnas i intendenturförvaltningen resp. administrativa avdelningen, vilka föreslås innefatta bl. a. följande enheter.

<i>Intendenturförvaltning</i>	<i>Administrativ avdelning</i>
— planering	— juridisk enhet
— intendenturavdelning	— personalenhet
— förrådsavdelning	— kameral enhet
— verkstadsavdelning	— organisationsenhet
— expedition	— datacentral
	— centalexpedition

Det anses allmänt, att man till en början inte bör gå längre än att föra samman tygförvaltningarna och eventuellt försvarets intendenturverk och låta dem i stort sett oförändrade ingå i den nya organisationen.

Materieförvaltningens framtida organisation

En utgångspunkt för materieförvaltningsutredningens arbete har varit att på utredningen grundade förslag skall kunna föreläggas detta års riksdag. Utredningen har med andra ord tvingats arbeta under stark tidspress men har det oaktat enligt min mening lagt fram ett väl genomarbetat organisationsförslag.

När jag i prop. 1966: 110 tog ställning till tygförvaltningsutredningens förslag, utgick jag från att samordningen av tygförvaltningstjänsten bäst skulle främjas genom ett gemensamt tygförvaltningsverk, vilket i sin tur borde medföra ökad effektivitet inom detta förvaltningsområde. Den utredning som nu föreligger omfattar visserligen inte verksamheten vid de nuvarande verkens sakorgan men jag anser trots detta, att utredningen tillsammans med den tidigare tygförvaltningsutredningen innebär ett klart stöd för min tidigare deklarerade uppfattning om fördelarna med ett för försvaret gemensamt materielverk. I likhet med flertalet remissinstanser är jag därför övertygad om att man inte längre bör dröja med att skapa ett sådant verk. Jag förordar alltså att ett gemensamt materielverk inrättas och att det kallas försvarets materielverk. Till frågorna om verkets uppgifter och organisation återkommer jag i det följande.

Som jag tidigare har redovisat, har materieförvaltningsutredningen förordat fortsatta undersökningar av verksamheten vid de nuvarande sakorganen. Utredningen har vidare föreslagit, att dessa undersökningar skall läggas på det blivande materielverket. Själv anser jag emellertid att de kompletterande undersökningarna, som för övrigt inte bör begränsas till enbart sakorganen, är så omfattande att de redan av detta skäl inte kan utföras av materielverket utan risk för att den löpande verksamheten blir eftersatt. En särskild utredning bör få i uppdrag att i nära samarbete med verket göra dessa undersökningar.

Den nya utredningen bör främst ägna sig åt att undersöka sakorganens — även tele- och robotorganens — verksamhet. De förslag utredningen kommer fram till kan emellertid få återverkningar på andra funktioner såsom inköp, underhåll och kvalitetskontroll. Utredningen bör alltså undersöka också dessa funktioner mot bakgrunden av materieförvaltningsutredningens förslag.

Jag vill i detta sammanhang ta upp en fråga som får stor betydelse vid bedömningen av sakorganens verksamhet, nämligen i vilken utsträckning materielverket skall använda egen personal eller köpa tjänster från utomstående. Sannolikt kan det i många fall vara lönsamt att i ökad utsträckning köpa tjänster från utomstående. Förbättrade budgeteringsregler bör på sikt ge ökade möjligheter att väga kostnaderna för egen verksamhet mot kostnaderna för köpta tjänster. Frågan om lämpligheten att köpa i första hand service och utredningstjänster från utomstående bör därför ägnas uppmärksamhet vid den fortsatta utredningen.

Jag kommer så tillbaka till frågan om materielverkets uppgifter. Att verket skall överta ansvaret för den verksamhet som nu bedrivs av armé-, marin- och flygförvaltningarna samt försvarets förvaltningsdirektion har varit en av utgångspunkterna för materieförvaltningsutredningen och får därför betraktas som givet. Liksom flertalet remissinstanser anser jag vidare att man till det nya verket bör föra över förvaltningen av intendenturmateriel, dvs. intendenturverkets nuvarande uppgifter. Däremot är jag inte beredd att nu ta ställning till utredningens förslag att verket också skall svara för förrådsledningen i fråga om sjukvårdsmateriel och fortifikationsmateriel. Dessa frågor torde behöva övervägas ytterligare, liksom också frågan om anskaffning av sjukvårdsmateriel.

Beträffande materielverkets organisation vill jag framhålla att den omorganisation jag här förordar bör ses som ett första steg mot en längre gående strukturomvandling. Det är därför nödvändigt att organisationen i inledningsskedet utformas så att den inte binder de fortsatta utredningarna. Organisationen måste också utan större svårigheter kunna anpassas till den framtida utvecklingens krav. Jag delar därför den remissvägen framförda uppfattningen att de organisatoriska förändringarna bör begränsas i förhållande till vad materieförvaltningsutredningen har föreslagit och främst ta sikte på att skapa en gemensam verksledning, som bl. a. övertar försvarets förvaltningsdirektions samordnande uppgifter. Huvuddragen av mitt organisationsförslag framgår av en tablå, vilken torde få fogas till statsrådsprotokollet som *bilaga 3*.

Ledningen av verket bör utövas av en styrelse och under denna av en verkschef. Jag delar den uppfattning som har förts fram vid remissbehandlingen att det — bortsett från verkschefen — inte bör finnas några självskrivna ledamöter i styrelsen. Sakkunskap från försvarsstaben och försvarets forskningsanstalt bör dock vara företrädd i styrelsen. I övrigt bör verket genom styrelsen tillföras sakkunskap från olika områden av samhälslivet. Kungl. Maj:t kan meddela föreskrifter om styrelsens sammansättning.

Några remissinstanser har anmärkt på att styrelsens uppgifter blir alltför begränsade enligt utredningens förslag. Enligt min mening bör självfallet styrelsen svara för verksamhetens allmänna inriktning och utnyttjandet i stort av tillgängliga resurser. Den bör också ta ställning till betydelsefulla materielprojekt och materielanskaffningar.

Verksorganisationen i övrigt kräver inte några större organisatoriska förändringar i jämförelse med nuläget. De tre försvarsgrensförvaltningarna och intendenturverket bör sålunda i stort sett oförändrade ingå som huvudavdelningar i det nya verket. De bör benämnas armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen, flygmaterieförvaltningen och intendenturmaterieförvaltningen.

Majoriteten av remissinstanserna har föreslagit att för materielverket ge-

mensamma organ samlas i en administrativ huvudavdelning, som ersätter de nuvarande administrativa byråerna. Om materielverket över huvud taget skall kunna fungera som ett verk anser jag det nödvändigt att samordna de stödfunktioner, som nu ankommer på de administrativa byråerna. Jag biträder alltså det remissvägen framförda förslaget att inrätta en för verket gemensam administrativ huvudavdelning. Till denna avdelning bör också knytas de planerings- och samordningsresurser som behövs för verksledningen.

Jag förutsätter att överbefälhavaren och försvarsgrenscheferna skall ha samma direktiv- och anvisningsrätt gentemot materielverket som de nu har gentemot försvarsgrensförvaltningarna och försvarets intendenturverk.

Genom den föreslagna organisationen har jag inte tagit ställning till organisationen på sikt. Valet står här i första hand mellan en försvarsgrensinriktad och en fack- eller produktinriktad organisation. Med hänsyn till kraven på samordning med förbandsproduktionen i övrigt och för att begränsa omfattningen av omorganisationen har utredningen utgått från en försvarsgrensinriktad indelning. Själv anser jag att det är för tidigt att bedöma materielverkets organisation på sikt, innan sakverksamheten har undersökts.

På ett par punkter är jag emellertid beredd att avvika från denna allmänna inställning. Materieförvaltningsutredningen och även flera remissinstanser anser det angeläget att för verket gemensamma enheter skapas för i första hand förrådsledning och normalieverksamhet men också för ledningen av de verkstäder som skall sortera under materielverket. Det är också min uppfattning att den centrala ledningen av förrådstjänsten inom krigsmakten bör åvila ett centralt förrådsledningsorgan inom materielverket. Också normalieverksamheten bör i allt väsentligt kunna föras samman till funktionella och för verket gemensamma organ. Med hänsyn till de rationaliseringsmöjligheter som här föreligger bör principbeslut redan nu fattas om en samordning inom materielverket på dessa båda områden. Beträffande verkstadsledningen bör däremot resultatet av 1966 års verkstadsutrednings fortsatta arbete avvaktas.

Jag anser mig här också böra ta upp frågan om samordning mellan materielverket och andra organ inom den centrala försvarsförvaltningen. Enligt nuvarande ordning skall försvarets förvaltningsdirektion svara för sådan samordning mellan förvaltningsmyndigheterna. I likhet med utredningen anser jag att frågor som har beröring med andra centrala förvaltningsmyndigheter bör kunna avgöras enligt gängse samrådsförfarande. Jag är inte övertygad om att behov verkligen föreligger av en organiserad samverkan myndigheterna emellan, som enligt utredningens förslag skulle kräva inrättande av en försvarsförvaltningens chefsnämnd. Det bör enligt min uppfattning ankomma på vederbörande verkschefer att ge varandra erforderlig information och etablera det samarbete som situationen i varje läge kräver.

Förvaltningsdirektionen har tillsatt ett antal samarbetsdelegationer, som bör fortsätta sin verksamhet t. v. Det sammanhållande ansvaret för delegationens verksamhet bör i flertalet fall kunna övertas av materielverket. Jag förutsätter att resp. verkschefer efter hand överväger behovet av delegationernas verksamhet och inbördes bestämmer om deras organisatoriska anknytning.

Utredningen har som lämplig tidpunkt för omorganisationen angett den 1 oktober 1968. Materielverkets styrelse och verkschef, eventuellt också förvaltningschefer och chefer för ny- eller omorganiserade avdelningar skulle dock tillsättas den 1 juli 1968. Omfattningen av den omorganisation som jag förordar motiverar emellertid inte en senareläggning av det formella genomförandet. Jag föreslår därför att omorganisationen genomförs den 1 juli 1968.

Materielverkets organisation 1.7.1968

Jag räknar således med att försvarets materielverk inrättas den 1 juli 1968 och att verket övertar ansvaret för den verksamhet som nu bedrivs av försvarets intendenturverk samt armé-, marin- och flygförvaltningarna.

De organisatoriska förändringarna tar, som jag förut har framhållit, främst sikte på att skapa en gemensam verksledning som bl. a. övertar försvarets förvaltningsdirektions samordnande uppgifter. Verksamheten skall vara fördelad på fem huvudavdelningar. Fyra av dessa motsvarar de tre nuvarande försvarsgrensförvaltningarna och intendenturverket och bör, som jag förut har föreslagit, i den nya organisationen kallas armématerieförvaltningen, marinmaterieförvaltningen, flygmaterieförvaltningen och intendenturmaterieförvaltningen. Den femte huvudavdelningen inrymmer för verket gemensamma lednings- och stödfunktioner och bör kallas administrativa avdelningen.

Förändringarna i linjeorganisationen berör i stort sett bara de administrativa byråerna, som bör utgå och i huvudsak ersättas med den för verket gemensamma administrativa avdelningen. Denna avdelning, som också bör innefatta för verksledningen erforderliga planerings- och samordningsresurser, bör överta huvuddelen av de administrativa byråernas uppgifter och vissa av de uppgifter som nu åvilar förvaltningsdirektionens kansli. Till den administrativa avdelningen bör också knytas armé- och flygförvaltningarnas datacentraler, marinförvaltningens systemkontor och intendenturverkets datasektion.

Den administrativa avdelningen bör organiseras på sex enheter, nämligen en planeringsenhet, en kanslibyrå, en personalbyrå, en kameralbyrå, en organisationsbyrå och en centralexpedition.

Planeringsenheten skall vara sammanhållande organ för cen-

trala planerings- och samordningsfrågor. Den skall svara för samordning av verkets långsiktplanläggning, utarbeta och utveckla verkets grundsyn i fråga om anskaffningspolitiken och i anslutning härtill analysera verkets behov av att utnyttja forsknings-, utvecklings- och produktionskapacitet inom industrin. Enheten skall vidare svara för samordning av inköps- och underhållsverksamhet, industriplanering m. m. Enhetens uppgifter omfattar i övrigt resursplanering, budgetering, kostnadsuppföljning och framtagning av underlag för verkets anslagsframställningar m. m.

Personalbehovet för planeringsenheten beräknar jag till 22 tjänster.

I samband med det utredningsarbete som har bedrivits på materielområdet har försöksvis inrättats två samordningsorgan, ett för krigsmaktens verkstadsresurser och ett för krigsmaktens förrådsverksamhet. Båda organen är f. n. underställda förvaltningsdirektionen. Till verkstadssamordningen har förts över vissa delar av teleunderhållskontoret. Kontoret i övrigt har underställts förvaltningsdirektionen. Jag räknar med att försöksverksamheten och även teleunderhållskontorets verksamhet t. v. skall fortsätta efter den 1 juli 1968. Såväl de båda samordningsorganen som teleunderhållskontoret bör kunna provisoriskt knytas till planeringsenheten.

Kanslibyrån skall överta huvuddelen av de uppgifter, som åvilar de nuvarande förvaltningarnas kanslisektioner. I byråns uppgifter bör vidare ingå att fungera som kansli åt verksledningen. Personalbehovet för byrån beräknar jag till 22 tjänster.

Personalbyrån ersätter de nuvarande förvaltningarnas personalkontor. Byrån kommer bl. a. att få ansvara för verkets personalpolitik. En viktig uppgift blir också att i personalfrågor företräda verket gentemot andra myndigheter, organisationer och företag.

För personalbyrån beräknar jag 50 tjänster.

Kameralbyråns uppgifter överensstämmer i stort sett med dem som förvaltningarnas ekonomisektioner nu har att fullgöra. Byrån skall svara för verkets kassarörelse, anslagsredovisning och bokslut, förvalta verket anförtrodda fonder, granska leverantörsfakturor o. d. samt förvara säkerheter för förskott.

Personalbehovet för kameralbyrån beräknar jag till 74 tjänster.

Organisationsbyrån blir ett renodlat rationaliseringsorgan och har inte någon motsvarighet i nuvarande organisation. Byrån skall utarbeta förslag till riktlinjer i organisationsfrågor (i vad avser fredsorganisationen), upprätta verkets rationaliseringsplan och — i avvaktan på prövning av frågan om inrättande av ett gemensamt driftorgan för försvaret — svara för driften av verkets datamaskinanläggningar. Den skall vidare inom verket vara sammanhållande organ i organisationsfrågor och i frågor rörande automatisk databehandling. Byrån skall också utföra eller medverka i interna utredningar rörande verkets organisation eller viktigare administrativa rutiner. Dessutom skall byrån svara för verkets medverkan vid utred-

ningar, som bedrivs i det föreslagna försvarets rationaliseringsinstituts regi.

För verksamheten beräknar jag tio tjänster.

Till *centralexpeditionen* förs förvaltningarnas organisations- och intendentskontor samt delar av förvaltningsdirektionens kansli. Centralexpeditionen skall leda och samordna verkets expeditionstjänst, arkivtjänst samt bud- och transporttjänst, handha verkets centrala arkiv, telekommunikationer och städtjänst, handlägga frågor rörande anskaffning m. m. av lokaler, inventarier och kontorstekniska hjälpmedel.

De expeditioner, som i nuvarande organisation ingår i de administrativa byråerna, bör t. v. underställas cheferna för resp. huvudavdelningar och knytas till centralplaneringarna. För den centrala expeditionstjänsten beräknar jag sammanlagt 34 tjänster.

För hela den administrativa avdelningen beräknar jag personalbehovet, inkl. chefen för avdelningen, till sammanlagt 213 tjänster. För i huvudsak motsvarande arbetsuppgifter finns i nuvarande organisation 220 tjänster, vilka således kan utgå.

För linjeorganisationen i övrigt räknar jag inte med några större förändringar den 1 juli 1968. Vissa tjänster får emellertid inte någon direkt motsvarighet i den nya organisationen. Så är fallet med tjänsterna för nuvarande verkschefer som närmast kommer att motsvaras av tjänster för huvudavdelningschef. Vidare kommer tjänsterna för fälttygmästare, marinöverdirektör, flygöverdirektör och biträdande flygöverdirektör att sakna motsvarighet i materielverket. Återstående tjänster på löneplan C utanför de administrativa byråerna bör föras över till materielverket.

För verkschefen bör inrättas en civil tjänst som generaldirektör i Cp 6. Mot löneställningen för verkschefen har berörda personalorganisationer förklarat sig inte ha något att erinra. I övrigt bör inrättas fem tjänster med förordnande på viss tid för chefer för huvudavdelningar och fyra extra ordinarie tjänster för chefer för byråer inom den administrativa huvudavdelningen.

Anställnings- och arbetsvillkor för personalen är en förhandlingsfråga. Jag avser att ge avtalsverket det förhandlingsuppdrag som betingas av vad jag har föreslagit i det föregående.

Medelsbehovet för materielverket budgetåret 1968/69 beräknar jag i nuvarande pris- och löneläge till 130 milj. kr. för avlöningar och 7 850 000 kr. för omkostnader. Därutöver beräknar jag för datamaskiner 8 225 000 kr. Sammanlagda medelsbehovet uppgår alltså till 146 075 000 kr. Jämfört med de i prop. 1968:1 (bil. 6) beräknade anslagen till berörda förvaltningar m. m. innebär detta en minskning med 2 675 000 kr. till avlöningar och en ökning med 265 000 kr. till omkostnader eller totalt en minskning med 2 410 000 kr.

Vissa **övergångsarrangeringar** torde bli nödvändiga i samband med materielverkets tillkomst. Jag tänker i detta sammanhang på konsekven-

serna för nuvarande verkschefer av förvaltningschefernas ändrade status och på indragningen av tjänsterna som fälttygmästare, marinöverdirektör, flygöverdirektör och biträdande flygöverdirektör. I den utsträckning som behövs bör Kungl. Maj:t i samband med genomförandet av omorganisationen kunna föra tjänster på övergångsstat och utfärda erforderliga övergångsbestämmelser. Riksdagens bemyndigande att vidta sådana åtgärder bör därför inhämtas.

I samband med omorganisationen uppstår vidare en rad personalfrågor, som måste lösas. I likhet med utredningen anser jag att en *personaldelegation* bör tillsättas med uppgift att bl. a. svara för vissa utnämnings- och anställningsfrågor. Denna fråga torde jag i annat sammanhang få anmäla för Kungl. Maj:t.

En betydelsefull fråga som utredningen inte har haft anledning att gå närmare in på avser *personalsammansättningen*. Jag har från början förutsatt att man i ett utgångsläge bör följa hittills tillämpade principer i fråga om utnyttjandet av olika personalkategorier — militär, civilmilitär och civil personal — inom materielverkets organisation. De problem som här föreligger är enligt min uppfattning så djupgående att de bör utredas i särskild ordning. Jag har för avsikt att särskilt anmäla också denna fråga för Kungl. Maj:t.

Materielverkets *lokalisering* torde till en början inte behöva bereda några större problem. Jag räknar med att de lokaler, som nu disponeras av intendenturverket, försvarsgrensförvaltningarna och förvaltningsdirektionen, skall övertas av materielverket. Lokalbehovet på sikt torde få prövas i samband med den fortsatta utredning om materielverkets organisation som jag förut har berört.

Hemställan

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna de riktlinjer som jag har angett för organisation m. m. av försvarets materielförvaltning i central instans,
- b) besluta att försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion skall upphöra vid utgången av juni 1968,
- c) besluta att ett för försvaret gemensamt materielverk, benämnt försvarets materielverk, skall inrättas den 1 juli 1968,
- d) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid försvarets materielverk inrätta en tjänst för generaldirektör i Cp 6, fem tjänster med förordnande på viss tid för chefer för huvudavdel-

ningar och fyra extra ordinarie tjänster för chefer för byråer,

e) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad jag har förordat i det föregående till materielverket föra över tjänster på löneplan C vid försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen och flygförvaltningen,

f) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsanordningar och åtgärder i övrigt, som erfordras för att genomföra förslagen.

6. Anslag för budgetåret 1968/69

Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar

1966/67	Utgift	2 634 813
1967/68	Anslag	2 800 000
1968/69	Förslag	3 275 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse leder hälso- och sjukvården inom krigsmakten och är central myndighet för krigsmaktens sjukvårdsförvaltning. I verkets uppgifter ingår också att vara chefsmyndighet för militärapoteket och militärmedicinska undersökningscentralen. Försvarets sjukvårdsstyrelse är organiserad på tre byråer — hälsovårdsbyrån, sjukvårdsbyrån och materielbyrån — samt en administrativ sektion och en provisoriskt organiserad planeringsgrupp.

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 80) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar beräkna ett förslagsanslag av 2,8 milj. kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynd.	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal.....	37	+ 5 ½	—
Övrig personal.....	42	+ 7	—
	79	+ 12 ½	—
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän.....	2 747 000	+ 779 000	+ 437 000
Arvoden och särskilda ersättningar.....	53 000	+ 36 000	+ 38 000
	2 800 000	+ 815 000	+ 475 000

Försvarets sjukvårdsstyrelse

1. För anpassning av sjukvårdsstyrelsens organisation till 1962 års försvarssjukvårdsutrednings förslag behövs tio heltidstjänster, av vilka sex förs över från arméstaben och försvarets intendenturverk, samt en deltids-6 — *Bilaga till riksdagens protokoll 1968. 1 saml. Nr 107*

anställd statistiker. Samtidigt kan en kontorsbiträdestjänst omvandlas till halvtidstjänst (346 352 kr.).

2. För utveckling av försvarsgrenarnas sjukvårdsmaterielplaner och sjukvårdsstyrelsens ADB-system m. m. behövs tre tjänster vid materielbyrån. Vidare bör tillkomma en biträdestjänst, varvid en halvtidstjänstgörande kansliskrivare kan dras in. Slutligen bör en kansliskrivare föras över till arméstaben (101 076 kr.).

3. Löneomräkning 367 572 kr.

Departementschefen

Materieförvaltningsutredningen har i sitt betänkande föreslagit, att delar av sjukvårdsstyrelsens materielbyrå skall inordnas i materielverket. Som framgår av det föregående bör denna fråga bli föremål för ytterligare överväganden. Detta gäller också frågan om militärsjukvårdens ledning i central instans. Med hänsyn härtill är jag inte heller beredd att nu tillstyrka en omorganisation av sjukvårdsstyrelsen på grundval av försvarssjukvårdsutredningens förslag.

I avvaktan på slutligt ställningstagande till sjukvårdsstyrelsens framtida uppgifter och organisation bör verket ges möjlighet att anställa viss extra personal. Jag beräknar medel för detta ändamål.

Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 3 275 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 under riksstatsens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 3 275 000 kr.

Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader

1966/67	Utgift	343 628
1967/68	Anslag	450 000
1968/69	Förslag	450 000

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 80) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader beräkna ett förslagsanslag av 450 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynd.	Dep.chefen
1. Sjukvård.....	8 000	+ 2 000	+ 2 000
2. Reseersättningar.....	79 000	+ 4 000	+ 4 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten.....	22 000	— 2 000	— 2 000
b) Kostnader för datamaskiner.....	180 000	— 30 000	— 25 000
c) Övriga expenser.....	151 000	+ 171 000	+ 26 000
Därav engångsutgifter	—	+ 154 000	+ 21 000
4. Publikationstryck.....	10 000	— 5 000	— 5 000
	450 000	+ 140 000	—

Försvarets sjukvårdsstyrelse

3 c) Av ökningen avses 115 000 kr. för anskaffning av ny telefonväxel. Dessa medel föreslås bli anvisade under ett särskilt reservationsanslag.

Departementschefen

Jag är inte beredd att tillstyrka förslaget om anskaffning av ny telefonväxel.

Med hänvisning till sammanställningen hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsstyrelse*: *Omkostnader* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kr.

Försvarets materielverk: Avlöningar

1966/67	Utgift	127 390 172
1967/68	Anslag	117 210 000
1968/69	Förslag	130 000 000

¹ Avser avlöningsanslagen för försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 82) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets intendenturverk: Avlöningar, Arméförvaltningen: Avlöningar, Marinförvaltningen: Avlöningar, Flygförvaltningen: Avlöningar och Försvarets förvaltningsdirektion: Avlöningar beräkna förslagsanslag av sammanlagt 132 675 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring	
		1968/69	
		Mynd.	Dep.chefen
<i>Tjänster</i>			
Handläggande personal.....	1 435	+ 7	+ 16
Övrig personal.....	2 931	— 4	— 34
	4 366	+ 3	— 18
<i>Anslag</i>			
Avlöningar till tjänstemän.....	111 943 000	+ 15 599 000	+ 12 475 000
Arvoden och särskilda ersättningar.....	107 000	—	—
Avlöningar till annan personal än tjänstemän....	5 160 000	+ 317 000	+ 315 000
	117 210 000	+ 15 916 000	+ 12 790 000

Motiv

1. Arméförvaltningen föreslår att tjänster för en förste byråintendent i Ae 23, två byråassistenter i Ae 19, en verkmästare i Ae 15, en kansliskrivare i Ae 11, en tekniker i Ae 11 och en kontorist i Ae 9 vid inköpsavdelningens försäljningssektion dras in. Tjänsterna har hållits vakanta sedan år 1964.

2. För bl. a. teknisk-ekonomisk uppföljning av pågående flygplanprojekt behövs enligt flygförvaltningen sammanlagt tio tjänster (374 000 kr.).

3. Löneomräkning 15 542 000 kr.

Departementschefen

Som jag tidigare har föreslagit bör försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion upphöra vid utgången av juni 1968. Avlöningsanslagen för dessa myndigheter bör fr. o. m. nästa budgetår utgå ur riksstaten och ersättas med ett nytt anslag, benämnt Försvarets materielverk: Avlöningar. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 130 milj. kr.

Utöver den organisation som jag i det föregående har redovisat för materielverket har jag beräknat medel för två tjänster för förste byråingenjör i A 23 för signalskyddsärenden. Dessa tjänster förs över från det nuvarande anslaget Viss sambandsverksamhet (N 14).

Vid medelsberäkningen har jag också tagit hänsyn till att avlöningskostnaderna för en tjänst för byrådirektör vid nuvarande flygförvaltningen fr. o. m. nästa budgetår förs över till försvarets civilförvaltning (jfr prop. 1968: 1 bil. 6 s. 79). Med hänsyn till vad arméförvaltningen har anfört i särskilda skrivelser har jag vidare räknat med att två tjänster för förrådsförvaltare i Ae 15 vid arméförvaltningen förs över till avlöningsanslaget för militärområdenas tygförvaltningar (E 12). Slutligen kan följande tjänster vid arméförvaltningens inköpsavdelning utgå, nämligen en för förste byråintendent i Ae 23, två för byråassistent i Ae 19, en för verkmästare i Ae 15, en för kansliskrivare i Ae 11, en för tekniker i Ae 11 och en för kontorist i Ae 9.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets materielverk: Avlöningar* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 130 000 000 kr.

Försvarets materielverk: Omkostnader

1966/67	Utgift	9 789 412
1967/68	Anslag	9 700 000
1968/69	Förslag	7 850 000

¹ Avser omkostnadsanslagen för försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 82) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Försvarets intendenturverk: Omkostnader, Arméförvaltningen: Omkostnader, Marinförvaltningen: Omkostnader, Flygförvaltningen: Omkostnader och Försvarets förvaltningsdirektion: Omkostnader beräkna förslagsanslag av sammanlagt 10 285 000 kr.

	1967/68	Beräknad ändring 1968/69	
		Mynd.	Dep.chefen
1. Sjukvård m. m.....	268 000	+ 41 000	+ 117 000
2. Reseersättningar.....	386 000	+ 5 000	+ 19 000
3. Expenser			
a) Bränsle, lyse och vatten.....	566 000	+ 10 000	+ 34 000
b) Kostnader för datamaskiner m. m.....	2 697 000	+ 2 000	— 2 697 000
c) Övriga expenser.....	5 497 000	+ 399 000	+ 592 000
Därav engångsutgifter	202 000	+ 146 000	+ 265 000
d) Vakttjänst.....	267 000	+ 72 000	+ 87 000
4. Publikationstryck.....	19 000	— 2 000	— 2 000
	9 700 000	+ 527 000	— 1 850 000

Departementschefen

Omkostnadsanslagen för försvarets intendenturverk, arméförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen och försvarets förvaltningsdirektion bör fr. o. m. nästa budgetår utgå ur riksstaten och ersättas med ett nytt anslag, benämnt Försvarets materielverk: Omkostnader. Med hänvisning till sammanställningen beräknar jag anslaget till 7 850 000 kr. Jag har därvid beräknat 265 000 kr. för engångsutgifter för möbler och flyttningskostnader i samband med materielverkets tillkomst. Vidare har jag räknat med att medel för kostnader för datamaskiner m. m. under nuvarande omkostnadsanslag förs över till ett särskilt anslag för denna verksamhet.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets materielverk: Omkostnader* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett förslagsanslag av 7 850 000 kr.

Försvarets materielverk: Datamaskiner m. m.

1966/67	Utgift	5 728 925	Reservation	410 781
1967/68	Anslag	5 525 000		
1968/69	Förslag	8 225 000		

¹ Avser datamaskinsanslagen för marinförvaltningen och flygförvaltningen

I prop. 1968: 1 (bil. 6 s. 83) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till Marinförvaltningen: Datamaskiner m. m. och Flygförvaltningen: Datamaskiner m. m. beräkna reservationsanslag av sammanlagt 5 525 000 kr.

Marin- och flygförvaltningarna

Nuvarande anslag bör föras upp med oförändrade belopp.

Departementschefen

Datamaskinsanslagen för marinförvaltningen och flygförvaltningen bör

fr. o. m. nästa budgetår utgå ur riksstaten och ersättas med ett nytt anslag, benämnt Försvarets materielverk: Datamaskiner m. m. Jag beräknar anslaget till 8 225 000 kr. och har därvid räknat med att de medel till kostnader för datamaskiner m. m. — 2 697 000 kr. — som f. n. har anvisats under omkostnadsanslagen för försvarets intendenturverk, arméförvaltningen och flygförvaltningen skall föras över till detta anslag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen

att till *Försvarets materielverk: Datamaskiner m. m.* för budgetåret 1968/69 under riksstatens fjärde huvudtitel anvisa ett reservationsanslag av 8 225 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Britta Gyllensten

Materieförvaltningens nuvarande organisation

Försvarets förvaltningsdirektion

Ordförande
7 ordinarie ledamöter
Kansli

Arméförvaltningen

Chef
Fälttygmästare
Centralplanering
Administrativ byrå
Vapenavdelning
Fordonsavdelning
Elektroavdelning
Verkstadsavdelning
Förrådsbyrå¹
Inköpsavdelning
Normaliebyrå
Materielinspektion
Underrättelsecentral
Datacentral
Personalkårexpediton

Marinförvaltningen

Chef
Marinöverdirektör
Centralplanering
Administrativ byrå
Vapenavdelning
Skeppsbyggnadsavdelning
Verkstadsbyrå
Förrådskontor
Inköpsavdelning
Normaliebyrå
Dataskystemkontor
Personal- och utbildningssektion

Flygförvaltningen

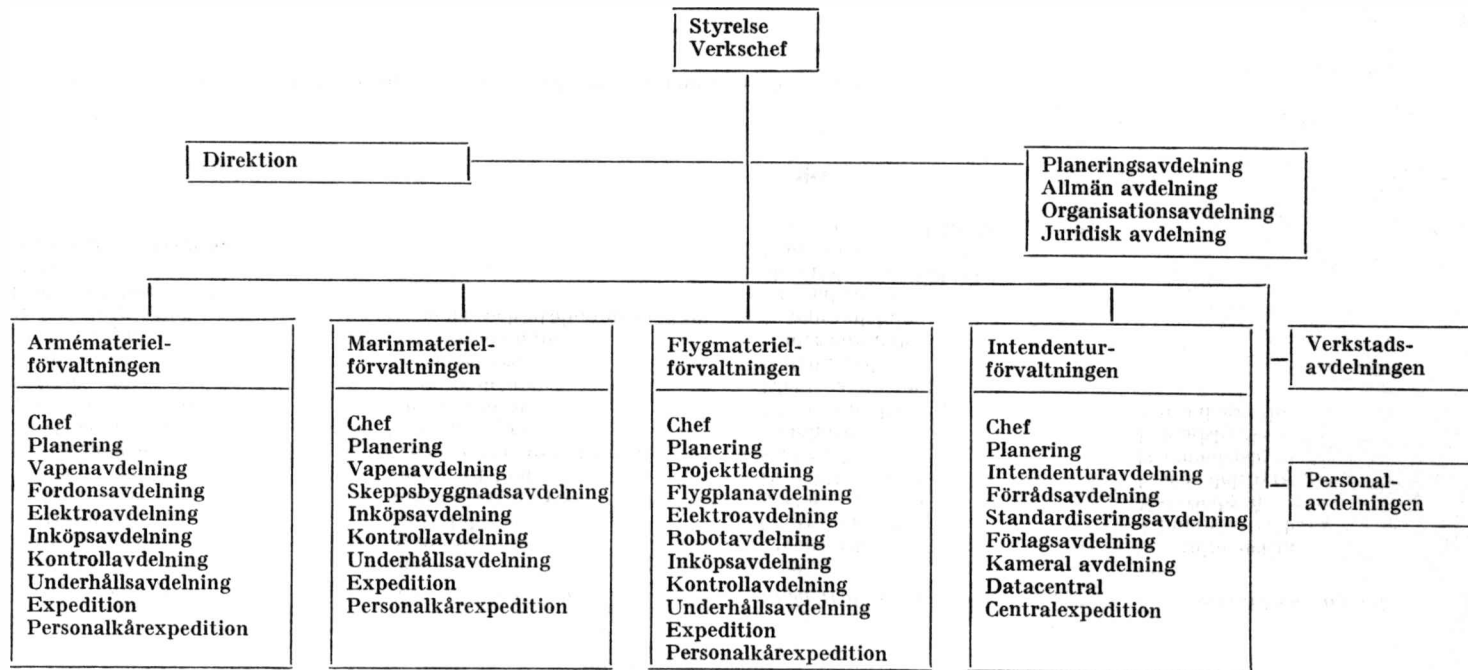
Chef
Flygöverdirektör
Centralplanering
Systemplanering
Projektledning för flygplan-
system 37
Administrativ byrå
Flygplanavdelning
Elektroavdelning
Robotavdelning
Underhållsavdelning
Inköpsavdelning
Normaliebyrå
Materielkontrollsektion
Underrättelsecentral
Personal- och utbildningssektion

Försvarets intendenturverk

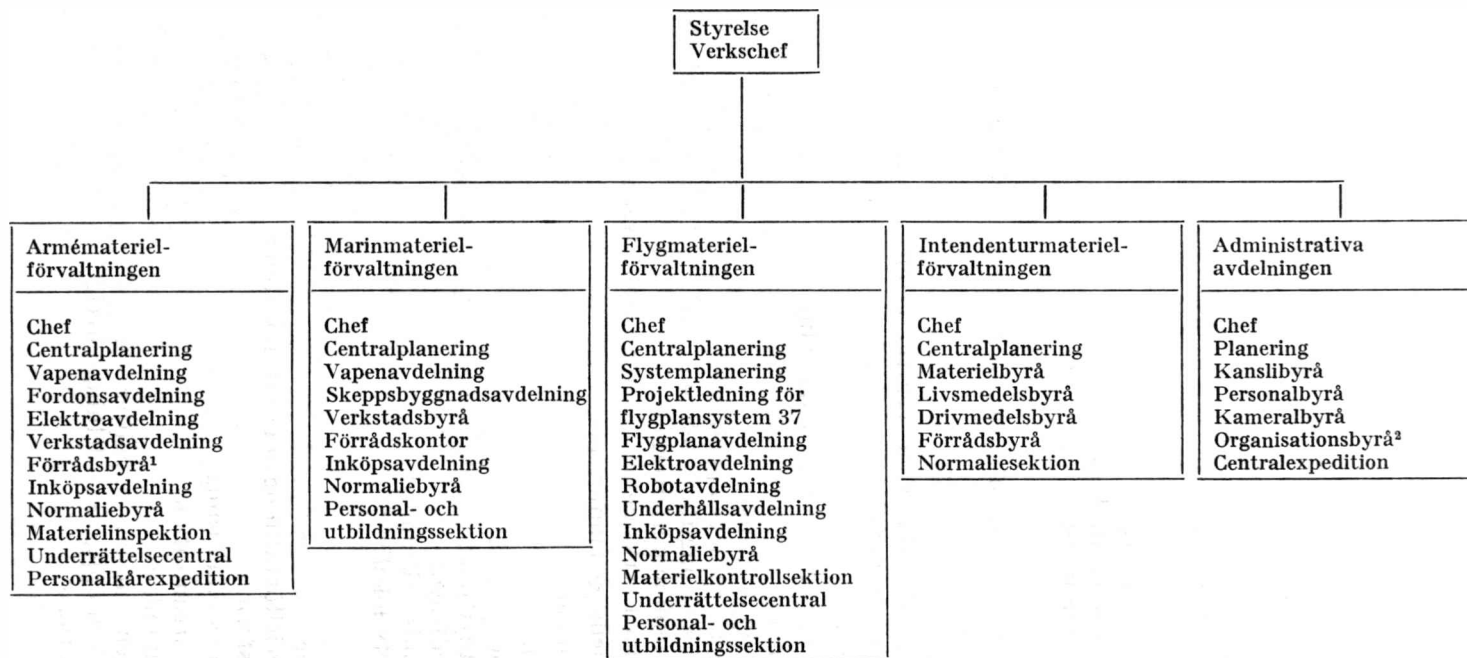
Chef
Centralplanering
Administrativ byrå
Materielbyrå
Livsmedelsbyrå
Drivmedelsbyrå
Förrådsbyrå
Normaliesektion

¹ Tygförrådsbyrån och ammunitionsförrådsbyrån försöksvis sammanförda till en enhet

Försvarets materielverk
(Materieförvaltningsutredningens organisationsförslag)



Försvarets materielverk
(Departementschefens organisationsförslag)



¹ Tygförrådsbyrån och ammunitionsförrådsbyrån försöksvis sammanförda till en enhet

² Under organisationsbyrån sorterar materielverkets dataenheter

INNEHÅLL

	Sid.
1. <i>Inledning</i>	2
2. <i>Nuvarande förhållanden</i>	4
Tygförvaltningen	4
Förvaltningsorganisationen i stort	5
Uppgifternas fördelning på organisationsenheter	6
Intendenturförvaltningen	8
Övrig materielförvaltning	8
Försvarets förvaltningsdirektion	8
Direktionens sammansättning m. m.	9
Former för samordning	9
3. <i>Materielförvaltningsutredningens överväganden och förslag</i>	10
Allmänna synpunkter	10
Utgångspunkter	10
Krav på materielförvaltningen i central instans	11
Utredningsarbetets inriktning	12
Organisationsform	13
Den föreslagna organisationens omfattning	14
Organisationsförslag	15
Organisationsuppbyggnad	16
Verksledningen och dess uppgifter	17
Organisation och uppgiftsfördelning i övrigt	19
Samordning inom materielverket	27
Samordning med verksamhet utanför materielverket	29
Omorganisationens genomförande	31
Personalbehov m. m.	31
Kostnader m. m.	32
Särskilda frågor	33
Industrins utnyttjande	33
Vissa personalfrågor	34
Företagsnämndsverksamhet	36
Materielverkets lokalisering	36
4. <i>Yttrandena</i>	38
Allmänna frågor	39
Krav på materielförvaltningen i central instans	39
Organisationsform	40
Organisationens omfattning	42
Materielverkets organisation	43
Allmänna synpunkter	43
Verksledningen och dess uppgifter	45
Organisation och uppgiftsfördelning i övrigt	51
Samordningsfrågor	58

	Sid.
Omorganisationens genomförande	64
Personal och kostnader	65
Övriga frågor	67
Industrins utnyttjande	67
Personalens sammansättning m. m.	68
Företagsnämnd	69
Lokalfrågan	70
5. Departementschefen	71
Utgångspunkter	71
Materieförvaltningens framtida organisation	74
Materielverkets organisation 1.7.1968	77
Hemställan	80
6. Anslag för budgetåret 1968/69	81
Försvarets sjukvårdsstyrelse: Avlöningar	81
Försvarets sjukvårdsstyrelse: Omkostnader	82
Försvarets materielverk: Avlöningar	83
Försvarets materielverk: Omkostnader	84
Försvarets materielverk: Datamaskiner m. m.	85
Bilagor	
1. Materieförvaltningens nuvarande organisation	87
2. Materieförvaltningsutredningens organisationsförslag	88
3. Departementschefens förslag till organisation av försvarets materielverk	89